อนุสรณ์

อนุสรณ์

งานพิธีพระราชทานเพลิงศพ

นายเจือ ศัลยพงษ์ ถ.ม.

ณ เมรุวัดตรีทศเทพ กรุงเทพมหานคร

๑๐ มิถุนายน ๒๕๒๕

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ รุ่งเรืองธรรม
๔๗ ถนนเฟื่องนคร หลังกระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานคร โทร. ๒๒๒๑๗๔๖
นายมณี รุ่งเรืองธรรม ผู้พิมพ์โฆษณา

นายเจือ ศัลยพงษ์

ชาตะ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๔๕

มรณะ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๒๔

รวมอายุ ๗๙ ปี

ประวัติ

นายเจือ ศัลยพงษ์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๔๔๕ ที่บ้านหลังวัดท่าถนน ตำบลวัดท่าถนน อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นบุตรนายจินต์ และนางสมบุญ ศัลยพงษ์ มีพี่น้องร่วมบิดามารดารวม ๕ คน คือ

๑. นายเจือ ศัลยพงษ์
๒. นายบรรจง ศัลยพงษ์ (ถึงแก่กรรม)
๓. นายจิตร ศัลยพงษ์
๔. นางกระจ่าง ศัลยพงษ์ (ถึงแก่กรรม)
๕. นางประจวบ ยนตรรักษ์

พี่น้องต่างมารดาคือ

๑. นายบรรเจิด ศัลยพงษ์
๒. นท. วิจารณ์ ศัลยพงษ์ รน.
๓. นางสุวจี ศรีรักษา
๔. นายจุณภณ ศัลยพงษ์

หมายเหตุ นามผู้ต้นสกุลคือ นายช่องไล้ และนางแมว แซ่เจียม มีศักดิ์เป็น ปู่และย่า ได้รับพระราชทานนามสกุลว่า "ศัลยพงษ์" จากกรมหลวงพิษณุโลก คำว่า เจียม กับ ศัลยพงษ์ มีความหมายตรงกัน แปลว่า แหลม หรือ คม

ประวัติการศึกษา

เข้ารับการศึกษาครั้งแรกที่ ร.ร. ประจำจังหวัดอุตรดิตถ์ จนถึงชั้นประถมปีที่ ๓ ได้ย้ายเข้าเรียนต่อ ณ ร.ร. ตัวอย่างมลฑลพิษณุโลกอีก ๓ ปี จึงได้เดินทางเข้ามาศึกษาต่อ ณ ร.ร. มัธยมวัดเทพศิรินทร์อีก ๔ ปี จนจบชั้นมัธยมปีที่ ๖ ระหว่างที่เข้ามาศึกษาอยู่ในกรุงเทพ ฯ ได้พักอยู่กับหลวงสกลสาราลักษณ์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ ที่ตำบลวัดตะเคียน อำเภอ บางรัก ต่อมาได้ย้ายมาพักกับ พระยามไหสวรรย์ ในปี พ.ศ. ๒๔๖๓ ตำบลสี่พระยา อำเภอบางรัก

หลังจากจบการศึกษาที่ ร.ร. มัธยมวัดเทพศิรินทร์แล้ว ได้เดินทางไปเรียนภาษาที่กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษในปี พ.ศ. ๒๔๖๕ พักอยู่กับ MR. THARF ที่ตำบล CROMWELL ROAD, LONDON, ENGLAND.

พ.ศ. ๒๔๖๗ ได้เข้าเรียนฝ่ายปฏิบัติงานที่โรงงานทำเครื่องยนต์ไอน้ำและเครื่องจักรต่าง ๆ ของบริษัท MESSRS DOUGLUS & GRANT ENG. & CO. เมือง KIRKEALDY ประเทศสก๊อตแลนด์ ได้รับประกาศนียบัตรของบริษัท

พ.ศ. ๒๔๖๙ เรียนภาคปฏิบัติงานต่อที่บริษัท MESSRS MELVILLE BRODIE ENG. & CO. ได้รับประกาศนียบัตรของบริษัท และหนังสือรับรองจากบริษัทอีกต่างหาก

พ.ศ. ๒๔๗๐ เรียนที่ HERIOT WATT TECHNICAL COLLEGE เมือง EDINBURG ประเทศ-สก๊อตแลนด์ ได้รับประกาศนียบัตรของวิทยาลัย และรับรางวัลที่ ๑ ชั้นเยี่ยมในการปฏิบัติงานประ-จำปี ๒๔๗๓ เป็นเงิน ๒๕ ปอนด์

พ,ศ. ๒๔๗๔ ในฤดูร้อนของปี ได้ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยครูแผนกปฏิบัติงานเป็นเวลา ๓ เดือน และได้เดินทางกลับประเทศไทยโดยหรือ HAKONE MARU. ถึงกรุงเทพในเดือนกันยายน ๒๔๗๔

ประวัติการทำงาน

เริ่มเข้ารับราชการเมื่อ ๒๔ ตุลาคม ๒๔๗๔ ที่กรมนคราทร กระทรวงมหาดไทย ในตำแหน่ง สารวัตร ชั้น ๑

วันที่ ๑ ต.ค. ๒๔๗๕ ย้ายเข้าไปทำงานที่การประปาสามเสน แผนกกรองน้ำ

วันที่ ๑๐ ธ.ค. ๒๔๘๑ ดำรงตำแหน่ง นายช่างโท แผนกกรองน้ำสามเสน

วันที่ ๒ ก.ย. ๒๔๙๒ ดำรงตำแหน่ง หัวหน้ากองการประปาเทศบาลนครกรุงเทพ ฯ

วันที่ ๑ มี.ค. ๒๕๐๔ ลาออกจากราชการ

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

วันที่ ๑๘ ก.ย. ๒๔๘๕ จตุรถาภรณ์มงกุฎไทย

วันที่ ๕ ธ.ค. ๒๔๙๑ จตุรถาภรณ์ช้างเผือก

วันที่ ๕ ธ.ค. ๒๔๙๗ ตริตาภรณ์มงกุฎไทย

วันที่ ๕ ธ.ค. ๒๕๐๐ เหรียญจักรพรรดิมาลา

ชีวิตสมรส

สมรสครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๔ กับ น.ส. เอื้อ สมบัติศิริ บุตรี พระยามไหสวรรย์ มีบุตรด้วยกัน ๑ คน คือ นายจรุง ศัลยพงษ์

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๗ ได้ทำการสมรสใหม่กับ น.ส. กระวี จามรธวัช บุตรีหลวงสุนทรสารขันธ์ (กริ่ง จามรธวัช) และนางถนอม จามรธวัช มีบุตรด้วยกัน ๕ คน คือ

๑. นางสาว เจนศรี ศัลยพงษ์

๒. นาย จริง ศัลยพงษ์

๓. รตอ. จิระ ศัลยพงษ์

๔. นางสาว นวกาล ศัลยพงษ์

๕. นางสาว จริยา ศัลยพงษ์

นายเจือ ศัลยพงษ์ ถึงแก่กรรมด้วยโรคมะเร็ง ณ โรงพยาบาลศิริราช เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๒๔ เวลา ๒๐.๑๐ น. รวมอายุได้ ๗๙ ปี.

เมื่อยังหนุ่ม
สมัยศึกษาอยู่ ณ สก๊อตแลนด์

คู่ชีวิต

ไปไม่กลับ – หลับไม่ตื่น – ฟื้นไม่มี

อาลัย......

ขอจงสู่สุคติ

ภรรยา บุตร ธิดา สะใภ้

หลาน ๆ

น้อง ๆ

ถ่ายรูปร่วมกับน้อง ๆ

รับถ้วยรางวัล

"อาลัย"

ตลอดระยะเวลา ๔๗ ปี ที่คุณพ่อของลูก ๆ ได้ใช้ชีวิตร่วมกันมา ไม่เคยเลยสักครั้งที่จะมีการจากกันนาน ๆ ไม่ว่าจะเป็นการจากไปราชการหรือ กิจธุระใด ๆ ก็ตาม อย่างมากก็ไม่เกินอาทิตย์ ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากความผูกพันและห่วงใยในครอบครัว แต่การจากของคุณพ่อลูกครั้งนี้ เป็นการจากกันอย่างไม่มีวันกลับ ผู้ที่มีชีวิตผูกพันต่อกันอย่างลึกซึ้งในครอบครัวเท่านั้น จึงจะตระหนักได้ดีว่า การจากกันในลักษณะนี้จะมีความรู้สึกเป็นเช่นไรเกินกว่าที่จะกล่าวเป็นคำพูดได้

ขอดวงวิญญาณคุณพ่อของลูก ๆ จงเสวยสุขในสัมปรายภพ ถ้าชาติหน้ามีจริงคงได้พบกันอีก

จากแม่ของลูก ๆ

กระวี ศัลยพงษ์

๑๐ มิถุนายน ๒๕๒๕

พ่อที่รักของลูก

เมื่อลูกเกิด ป๋ายังเรียนอยู่เมืองนอก กว่าพ่อ-ลูกจะได้พบสนิทสนมกัน ลูกก็มีอายุเกือบ ๑๐ ขวบแล้ว ป๋าใจดีรักลูก แต่ก็ไม่ตามใจจนเสียเด็ก ยังจำได้ เวลาลูกดื้อ ซน หรือบางทีขี้เกียจท่องหนังสือ ป๋าจะไม่เอ็ดดัง ๆ ต่อหน้าใคร ๆ แต่จะเรียกเข้าไปในห้องด้วยกันตามลำพัง แล้วอบรมสั่งสอนกันตามประสาพ่อลูก ถ้าคราวไหนทำผิดมาก ๆ ป๋าจะบอกให้ลูกไปหยิบไม้เรียวมาให้เพื่อใช้ตีลงโทษ ไม้เรียวมีหลายอัน เช่น อันหนึ่งเป็นไม้เรียวใช้ตีเวลาดื้อห้ามไม่ฟัง อีกอันหนึ่งเวลาซน อีกอันหนึ่งเวลาขี้เกียจไม่เรียนหนังสือ ทุกครั้งที่ป๋าจะลงโทษ และลูกก็จะต้องไปหยิบไม้เรียวอันที่ตรงกับความผิดของลูก ถ้าหยิบผิด จะต้องไปเปลี่ยนกลับมาใหม่ทุกครั้ง ถึงแม้ป๋าจะมีลูกหลายคน แต่ป๋าก็ให้ความรักความยุติธรรมทั่วหน้ากัน

แม้ป๋าจะจากไปแล้ว แต่ความรักที่ลูกมีต่อป๋าจะยังจารึกอยู่ในหัวใจของลูกตลอดชั่วชีวิต ขอให้ดวงวิญญาณของป๋าไปสู่ภพอันสุขสงบชั่วนิจนิรันดร์

ลูกอ๊อต

(จรุง ศัลยพงษ์)

รำลึกถึงคุณพ่อ

คุณพ่อเป็นคนสนุกสนานร่าเริง รักดนตรี กีฬา สัตว์และต้นไม้มาก จะเห็นได้ว่ามีเครื่องเล่นดนตรีสะสมไว้หลายประเภท โดยเฉพาะดนตรีไทย เมื่อมีเพื่อนฝูงมาร่วมเล่นดนตรีไทย คุณพ่อจะเล่นอยู่ได้จนค่อนคืนโดยไม่มีความเมื่อยล้า

การกีฬาก็เช่นเดียวกัน คุณพ่อเล่นเป็นแทบทุกประเภท ตั้งแต่การเล่นกอล์ฟ ไปจนกระทั่งหมากรุก ตระกร้อ สมัยที่คุณพ่อรับราชการ ได้ชักจูงให้เพื่อนร่วมทำงานตลอดจนลูกน้องให้สนใจการเล่นกีฬาเป็นการออกกำลังกายเพื่อเสริมสร้างพลานามัยให้แข็งแรง ในขณะนั้น กีฬาตระกร้อเป็นกีฬาที่กำลังนิยมกันมาก จึงได้ฝึกหัดและฝึกซ้อมจนชำนาญ และตั้งเป็นทีมขึ้นโดยคุนพ่อเป็นหัวหน้าทีม ให้ชื่อทีมว่า "คณะรักสนุก" และเพื่อความสนุกสนานและทำให้ผู้เล่นเกิดความภูมิใจในฝีมือ จึงได้มีความคิดที่จะหาประสบการณ์โดยการออกไปทำการแข่งขันกับทีมอื่น ๆ ซึ่งมักจะมีขึ้นตามงานวัดในพระนครและธนบุรี ผลของการแข่งขัน ปรากฏว่าชนะเรื่อยมาโดยมีถ้วยรางวัลเป็นของที่ระลึก จนกระทั่งตู้สำหรับใส่ถ้วยโชว์แทบจะไม่มี

ยังจำคำพูดติดตลกของคุณพ่อได้ดีเกี่ยวกับการแข่งขันตระ-กร้อ คุณพ่อพูดว่าไปแข่งขันกับเขามาทุกวัด และชนะมาทุกวัดด้วย แต่ยังมีอยู่วัดเดียวที่ยังไม่ได้ไปแข่ง เลยไม่รู้ว่าจะแพ้หรือชนะได้ถามคุณพ่อว่ามีวัดอะไรที่เขาไม่ยอมให้แข่ง ได้รับคำตอบว่า "ก็วัดพระแก้วนะซิ" เพราะคุณพ่อเป็นนักกีฬา มีน้ำใจเป็นนักกีฬาจึงเป็นที่เคารพรักของลูกน้องและคนทั่วไป

นอกจากนี้ คุณพ่อยังรักต้นไม้เป็นชีวิตจิตใจ ถ้วยชนะเลิศในการประกวดต้นไม้ของคุณพ่อมีมากมายจนไม่มีที่จะเก็บ จะเป็นเครื่องพิสูจน์ได้ดี ต้นและดอกกล้วยไม้ของคุณพ่อจึงเป็นที่รู้จักกันมากในสมัยเมื่อ ๓๐ ปีที่แล้ว นอกจากจะเล่นต้นไม้ด้วยใจรักและเพื่อความเพลิดเพลินแล้ว ต้นไม้ที่คุณพ่อเลี้ยงยังทำรายได้พอเป็นค่ากับข้าวอีกด้วยโดยไม่ต้องไปเสนอขาย เพราะมีผู้สนใจมาขอซื้อเพื่อนำไปขายต่อเป็นประจำทุกอาทิตย์

สัตว์เลี้ยงต่าง ๆ คุณพ่อจะหมุนเวียนหามาเลี้ยงอยู่เนือง ๆ แม้แต่แพะก็ยังเคยเลี้ยง แต่ที่เลี้ยงอยู่เป็นประจำและไม่เคยขาดเลยก็คือ แมวและหมา คุณพ่อเป็นผู้มีความสามารถไม่ว่าจะจับจะทำอะไรมักจะทำได้ดีแทบไม่มีที่ติ จากตัวอย่างในการเลี้ยงและ

ฝึกหมา คุณพ่อจะฝึกให้นั่ง ยืน ไหว้ ได้ในเวลาเพียงไม่กี่วัน ฝึกให้ทำหน้าที่เป็นผู้ไปรับหนังสือพิมพ์จากคนส่ง นำไปเก็บไว้ตามที่ ตอนเย็นเมื่อกลับจากทำงาน จะมีหน้าที่คาบกระเป๋าไปเก็บ แม้งานในบ้านก็ช่วยได้ เช่น เมื่อสอยมะพร้าวกองไว้โคนต้น ก็จะมีหน้าที่คาบไปเก็บไว้ในครัว เมื่อต้องการใช้มะพร้าวก็จะมีหน้าที่ปอกเปลือกให้เกลี้ยง เป็นต้น

เรื่องการบุญกุศล คุณพ่อก็ไม่เคยเว้น จะร่วมทำบุญทอดผ้าป่า ทอดกฐินเป็นประจำทุกปี คุณพ่อได้ทำการอุปสมบท ณ วัดเกษมจิตตาราม จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งเป็นวัดต้นกตระกูล วัดนี้เดิมมีชื่อว่า "วัดศัลยพงษาราม" แต่ที่เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น วัดเกษมจิตตาราม ก็ด้วยเหตุผลที่ว่าเป็นชื่อผูกพันอยู่กับตระกูล "ศัลยพงษ์" โดยเฉพาะ อาจทำให้ผู้อื่นนอกเหนือไปจากตระกูลนี้รังเกียจที่จะมาร่วมทำบุญด้วย จึงได้เปลี่ยนเป็นชื่อดังกล่าว

ระหว่างคุณพ่อบวช ก็ได้ศึกษาพระธรรมวินัยและเรียนผูกดวงควบคู่กันไปด้วย มีชื่ออุปสมบทว่า "เตชะปัญโญ" นอกจากจะศึกษาทางพระธรรมวินัยแล้ว ยามว่างคุณพ่อยังเขียนโคลงกลอน ๆ ไว้เป็นความทรงจำด้วย โดยใช้นามย่อว่า จ.ศ. ดังเช่น

บำเพ็ญถ้วนทั่วแล้ว อุทิศกุศล
เกิดแต่ผลบรรพกิจ ที่ได้
บารมีส่งประสิทธิ์ ถึงท่าน ด้วยนา
โปรดจุ่งรับสนองไว้ ดั่งตั้งใจเสนอ

ไม่เสียทีอยู่ใต้ พุทธศาสน์
ได้บวชเรียนสมมาตร มั่นไว้
ศีลสัตย์ บ่ ประมาท จิตมั่นรักษ์แล
ธรรมช่วยชี้ช่องให้ แจ่มแจ้ง ใจแท้.

จ.ศ.

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๙ พระอาจารย์สุธรรม ถิราโส (สมบุญ) แห่งวัดเขาพระ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี (ยศในขณะนั้น) ท่านได้ปรารภกับคุณพ่อว่า อยากจะให้โบสถ์วัดเกษม ฯ ที่สร้างค้างมานาน เพราะขาดวัตถุปัจจัยได้แล้วเสร็จเสียที เพราะเมื่อหลายปีมาแล้วพระอาจารย์สุธรรม ฯ ได้เคยอยู่สอนวิปัสสนามาหลายปีที่วัดนี้ เคยเป็นผู้อำนวยการเสริมสร้างพระอุโบสถ์ฝ่ายสงฆ์

ที่วัดนี้มาก่อน เป็นที่นิยมเลื่อมใสทั้งคฤหัสถ์และบรรพชิตเป็นอันมาก

ด้วยความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา คุณพ่อจึงได้นำกฐินไปทอดที่วัดเกษมจิตตารามโดยได้รับพระกรุณาจากองค์สมเด็จ-พระสังฆราช (สมเด็จพระวันรัต แห่งวัดพระเชตุพน ฯ ในขณะนั้น) ทรงมีพระเมตตารับเป็นองค์อุปการะ กับมีพระคุณเจ้าท่านเจ้าคุณพระมงคลเทพมุนี (หลวงพ่อเมี้ยน) ท่านเจ้าคุณเทพโสภณท่านพระครูสุนทรโฆษิต (หลวงพี่แจ่ม) และพระสงฆ์ทรงสมณะศักดิ์ อีกหลายรูป กรุณาเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงช่วยเหลือด้วยความเมตตาปราณีเป็นอย่างมาก การทอดกฐินครั้งนั้นจึงสำเร็จลุล่วงด้วยดีเกินความคาดหมาย

ครั้งนั้น ได้มีการพิมพ์หนังสือแจกแก่ผู้ร่วมทำบุญโดยถ้วนหน้า เนื้อหาสาระในหนังสือมีประโยชน์เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของจังหวัดอุตรดิตถ์ นอกจากนั้นคุณพ่อยังแต่งกลอนเป็นอภินันทนาการ แด่วัดเกษมจิตตาราม ดังนี้คือ

วัดเกษม จิตตาราม งามประดิษฐ์
ถิ่นสถิต อยู่บนม่อน ตอนสุดสูง
ชื่อม่อน ศัลยพงษ์ ปลงใจจูง
อยู่ที่สูง เงียบสงบ บ่ พบพาล

อุบาสก อุบาสิกา ที่มาวัด
ปฏิบัติ วิปัสสนา กรรมฐาน
ได้ผลบุญ เต็มที่ ปรีชาญาณ
ไม่แผ้วพาน หลงโลภ กับโลกีย์

วัดเกษม ฯ เป็นอาราม งามชะมัด
เห็นถนัด โปร่งปลอด ตลอดสี
โบสถ์สวยเด่น เห็นชัด ถนัดดี
เย้ายวนยี ชวนระรื่น ชื่นใจยล

เจ้าอาวาส ดีพร้อม จอมสามารถ
จิตสอาด เคร่งแต่ต่อ ก่อกุศล
ไม่ข้องขัด วิปัสนานำ หนำใจชน
ดังทิพย์สุคนธ์ ชะโลมให้ ผ่องใสเอย.

จ.ศ.

"ไม่เห็นทาง"

ถึงจะไม่ เห็นทาง อยู่ข้างหน้า
ก็จงอย่า ยอมหด คิดหมดหวัง
ขืนรามือ เฉยเอาไว้ ไม่อินัง
ยิ่งจะยัง น่าอดสู ว่าดูดาย

แผ่นดินไทย นั้นมิใช่ จะไร้ค่า
การทำไร่ และไถนา มีความหมาย
ถึงขัดสน ในชั้นต้น ทนยากกาย
พอตอนปลาย คงได้พบ สบใจเอย.

จ.ศ.

คุณพ่อเป็นผู้ที่โอบอ้อมอารีมีเมตตา รักครอบครัว ลูกหลาน ญาติพี่น้อง ตลอดจนมิตรสหายทั้งปวง ใครมีเรื่องทุกข์ร้อน คุณพ่อจะปัดเป่าให้เสมอ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่เคารพรักของทุก ๆ คน

ตลอดระยะเวลาในชีวิตที่ผ่านมา คุณพ่อไม่เคยเจ็บไข้ได้ป่วยจนถึงกับต้องเข้ารักษาในโรงพยาบาลเลย จนกระทั่งต้นปี พ.ศ. ๒๔๒๓ อาการอ่อนแอเริ่มปรากฏให้เห็นมีอาการขับถ่ายทาง

กระเพาะปัสสาวะไม่ค่อยสะดวก จึงช่วยกันอ้อนวอนให้เข้าเช็ค-สุขภาพทั่ว ๆ ไปเป็นครั้งแรก ซึ่งดูเหมือนว่า คุณพ่อไม่ค่อยจะเต็มใจนัก ทั้งนี้ก็คงเนื่องจากว่าถ้าตรวจแล้วเกิดพบโรคต่าง ๆ เข้าก็จะใจไม่ดี แต่แล้วคุณพ่อก็ยอมเมื่อได้ฟังเหตุผลโดยเข้าเช็คที่โรงพยาบาลเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๒๓ ณ โรงพยาบาลศิริราช ผลการตรวจปรากฏว่ามีอาการทางปอดมิสู้ดี และต่อมลูกหมากมีอาการอักเสบ ซึ่งจะต้องทำการผ่าตัด ก่อนทำการผ่าตัด หมอได้ทำการบำรุงสุขภาพทั่ว ๆ ไปจนสมบูรณ์ดีจึงได้เริ่มผ่าตัด ณ วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๒๓ และออกจากโรงพยาบาลเมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๒๓

เมื่อออกจากโรงพยาบาลแล้ว อาการก็มิได้แข็งแรงเช่นเดิม เริ่มมีอาการเหนื่อยหอบ และหายใจขัดไม่เป็นปกติ ได้กลับเข้ารับการรักษาพยาบาลอีกครั้งเมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๒๔ ผลการตรวจพบว่าเริ่มเป็นเนื้องอกที่ปอด รักษาอยู่ได้ ๙ วันหมอจึงอนุญาตให้กลับไปพักรักษาตัวต่อที่บ้าน โดยจะต้องมาให้หมอตรวจเช็คทุก ๆ เดือน จนกระทั่งวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๒๔ อากาศผิดปกติ ร้อนจัดในตอนกลางวัน และหนาวในตอนกลางคืน ร่างกายคุณพ่อต้านทานธรรมชาติไม่พอเพียงจึงเป็นไข้มีความร้อนสูง

ต้องรีบนำส่งโรงพยาบาลตามคำแนะนำของคุณหมอประจำบ้านคือ พ.ญ. พนอจิตร จริยา แห่งโรงพยาบาลศิริราช หมอตรวจพบว่าเป็นปวดบวม ได้รับตัวเข้าไว้รักษาพยาบาล เมื่ออาการปอดบวมทุเลาแล้วกลับปรากฏว่าอาการของเนื้องอกลุกลามกายเป็นเนื้อร้ายอย่างรวดเร็ว พวกเราไม่มีใครกล้าบอกคุณพ่อว่าโรคร้ายคุกคาม เพราะเกรงว่าจะทำให้คุณพ่อเสียขวัญอันจะเป็นการบั่นทอนกำลังใจของคุณพ่อ เมื่ออยู่โรงพยาบาลนานเข้าคุณพ่อก็เริ่มสงสัยว่าทำไมหมอจึงไม่อนุญาตให้กลับบ้านเสียที ถามพวกเราว่า หมอไม่บอกหรือว่า พ่อเป็นอะไร ทำไมไม่หายเสียที พวกเราก็ได้แต่ลำคอตีบตัน ได้แต่อ้างว่าคุณพ่อยังไม่แข็งแรงเพราะยังมีอาการเหนื่อยหอบอยู่ หากกลับไปบ้าน ไกลหมออาจจะเป็นอันตราย อีกประการคุณพ่อต้องใช้อ๊อกซิเจนในการช่วยหายใจตลอดเวลา เห็นได้ชัดว่าคุณพ่อมีความอัดอั้นตันใจ ในที่สุดก็ถามหมอด้วยตนเองว่า จะซื้อเครื่องอ็อกซิเจนกลับไปใช้ที่บ้านได้หรือไม่ หมอตอบว่า ได้แต่ต้องให้แข็งแรงกว่านี้ ถ้าอยากหายเร็ว ๆ ต้องกินอาหารมาก ๆ และลุกลงจากเตียงเดินไปมาบ้าง ปกติที่อยู่โรงพยาบาลคุณพ่อจะนอนเฉย ๆ แต่เพราะความอยากกลับบ้านจึงได้อุตส่าห์กัดฟันทำตามที่หมอสั่ง ทั้ง ๆ ที่เหนื่อยแทบขาดใจ

ก่อนคุณพ่อเข้าโรงพยาบาลครั้งล่าสุด ลูกชายคุณพ่อคนที่สองพร้อมครอบครัวซึ่งทำงานอยู่ที่อเมริกาได้ส่งข่าวมาว่าจะกลับมาเยี่ยมคุณพ่อในราวกลางเดือนมิถุนายน ๒๕๒๔ คุณพ่อจึงปรารภถึงลูกชายและหลานสาวซึ่งได้ฟูมฟักเลี้ยงดูมาตั้งแต่อายุได้ ๓ อาทิตย์ จนอายุได้ ๗ ปีจึงได้กลับไปอยู่กับพ่อแม่หลายครั้ง ถามว่าจะให้โทร.ตามกลับมาก่อนกำหนดหรือไม่ คุณพ่อรีบห้ามเอาไว้ บอกว่า พ่อยังไม่ตายง่าย ๆ หรอก ต้องอยู่จนถึงวาระกำหนดที่ลูกชายจะกลับมาแน่

อาการของคุณพ่อทรุดลงเรื่อย ๆ จนเป็นที่น่าวิตก พวกเราจึงตัดสินใจโทร. ทางไกลแจ้งให้รีบกลับเมืองไทยเพื่อว่า เมื่อพบหน้าลูกชายอาการคงจะดีขึ้น แต่การพบกันโดยที่ไม่ทราบล่วงหน้ามาก่อนอาจเป็นอันตรายกับคุณพ่อได้ ฉะนั้นจึงได้เลียบเคียงบอกให้ทราบว่า วันนี้ วันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๒๔ ลูกชายจะเดินทางมาถึง คุณพ่อถึงกับอึ้งไปและไม่ยอมพูดจาด้วยเลย เย็นวันนั้น เมื่อได้พบกันได้ยินคุณพ่อเปล่งเสียงเรียกชื่อลูกชาย ลูกสะใภ้และหลานสาว และเรียกเข้าไปกอดและจูบคนละทีด้วยใบหน้าที่หล่อรื้นด้วยน้ำตา หลังจากนั้นก็ไม่พูดอะไรอีกเลย นอนหลับตาเฉย แม้เมื่อลืมตาขึ้นมาพวกเราพยายามพูดและถามก็ไม่ยอมตอบ ได้แต่มองคนนั้นที คนนี้ที

พวกเราต่างก็ใจหาย ตกใจ และเสียใจอย่างยิ่ง นี่มิกลายเป็นว่าพวกเราได้กระทำผิดไปแล้วหรือที่ได้รีบจัดการให้คุณพ่อได้พบกับลูกชายจึงทำให้คุณพ่อต้องมาเป็นไปเช่นนี้ เสียใจมาจนทุกวันนี้ที่พวกเราได้สร้างบาปไว้อย่างมหันต์ ถ้าคุณพ่อได้พบลูกชายตามกำหนดเดิมคุณพ่อก็อาจอยู่กับพวกเราต่อไปได้อีกนาน พวกเราเป็นทุกข์และรู้สึกไม่สบายใจเป็นที่สุด

ตลอดเวลาเกือบ ๓ เดือนระหว่างคุณพ่อป่วยอยู่ที่โรงพยาบาล คุณแม่และพวกเราได้พยายามอย่างสุดความสามารถในการดูแลและเฝ้าไข้อย่างใกล้ชิดตลอด ๒๔ ชั่วโมงโดยเฉพาะคุณแม่นั้นเรียกได้ว่าไม่ได้ห่างจากคุณพ่อเลย ลืมตาขึ้นมาถ้าไม่ได้เห็นคุณแม่จะต้องถามว่าแม่เขาอยู่ไหนทั้ง ๆ ที่คุณแม่ไม่เคยออกไปพ้นนอกห้องเลย ทำให้พวกเราเกิดความวิตกไปว่าคุณแม่อาจจะล้มเจ็บไปด้วยอีกคน หมอและพยาบาลประจำตึกต่างก็เข้าใจและเห็นใจพวกเรา จึงแกล้งทำไม่เห็นว่าพวกเราแอบเข้าไปเฝ้าไข้ในตอนกลางคืน ๓–๔ คน

พวกเราได้ขอร้องหมอให้ช่วยคุณพ่อจนถึงที่สุด เพราะพวกเราทราบดีว่าคุณพ่อยังมีห่วงและยังไม่อยากจากพวกเราไป ซึ่งหมอก็ได้พยายามช่วยพวกเราอย่างเต็มความสามารถด้วยวิธีเจาะ

คอและใช้เครื่องช่วยหายใจเข้าช่วยเพื่อจะได้หายใจได้สะดวก ยิ่งนานวันเข้าอาการทรมาณด้วยโรคร้ายก็ยิ่งมากขึ้น จนกระทั่งในวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๒๔ เวลาประมาณ ๒๐.๑๐ น. คุณพ่อก็ได้จากพวกเราไปด้วยอาการอันสงบ ฟ้าร้องและฝนตกลงมาอย่างหนัก เหมือนกับจะร่วมเศร้าโศกเสียใจและร้องไห้ด้วยกับเรา

พวกเราได้สูญเสียคุณพ่ออันเป็นสุดที่รักไปแล้ว ไปโดยไม่มีวันกลับ......ไม่นึกไม่ฝันมาก่อนเลยว่าจะรวดเร็วปานนี้ คุณพ่อน่าจะมีชีวิตยืนยาวกว่านี้อีกมากหากว่าจะไม่มีอาการของโรคปอดบวมมาแทรกซ้อน จนทำให้มะเร็งโรคร้ายลุกลามจนไม่อาจยับยั้งได้

ขออานุภาพแห่งกุศลผลบุญในคุณงามความดีที่คุณพ่อผู้ประเสริฐอันเป็นสุดชีวิตของลูก ๆ ที่ได้สร้างสมมาตลอดอายุขัยของท่าน ได้นำดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์สู่สุคติด้วยเถิด และลูก ๆ ขอน้อมตั้งจิตอธิษฐานแด่คุณพ่อผู้มีพระคุณของลูกดังนี้ "สุขี อัต-ตานัง ปะริหะรันตุ" ลูก ๆ ได้แต่หวังว่า ธรรมะย่อมคุ้มครองผู้ประพฤติธรรมอันสมควรแก่ธรรมเช่นคุณพ่อ หากชาติหน้ามีจริงขอให้พวกเราจงได้เกิดมาเป็นลูกของคุณพ่อผู้ประเสริฐอีกทุกภพ-ทุกชาติ

พ่อสิ้นไป ดั่งใจ ลูกจะขาด
ไม่เคยคาด คิดมาก่อน เหมือนนอนฝัน
พ่อจากไป ใจลูก ยังผูกพัน
ลูกอกสั่น แทบว่า ชีวามลาย
พระคุณพ่อ ล้นฟ้า มหาศาล
จักทรมาน หักอาลัย คงไม่หาย
พ่อสู้ทน เหนื่อยยาก ลำบากกาย
เพื่อขวนขวาย ให้ลูกดี มีปัญญา
คอยเป็นเพื่อน เตือนใจ ให้ความหวัง
ลูกผิดพลั้ง พ่อก็ช่วย แก้ปัญหา
ลูกมีทุกข์ พ่อหมดสุข แทบทุกครา
ลูกหรรษา พ่อเป็นสุข คอยชื่นชม
ขอพ่อพระ ของลูก เป็นสุขเถิด
บุญอันเกิด ที่ทำไว้ จงให้ผล
ส่งวิญญาณ สู่สวรรค์ ชั้นเบื้องบน
ขอกุศลส่ง สู่สุคติ นิรันดร์เทอญ.

จาก ลูก ๆ

๑๐ มิ.ย. ๒๕

แสนอาลัยใจเอื้อ แด่คุณเจือ ศัลยพงษ์ ตม.

ข้าราชการตัวเล็ก ๆ แต่มิใช่เด็กมากนัก เป็นที่รู้จักมักคุ้นกันในหมู่ช่างประปา มีใจเอื้อเฟื้อ เขาผู้นั้นคือ คุณเจือ ศัลยพงษ์

คุณเจือมีใจเอื้ออารีสมัครสมาน ทำงานในหน้าที่ของตนทุกคนมักนิยมชมชอบเพราะประกอบด้วยวิจารณปัญญา มีปรีชาสุขุมรอบคอบในการนั้น ๆ เป็นที่สรรเสริญยกย่อง ทางราชการมองเห็นความดีเด่นมาก เพราะยากที่จะหาผู้เสมอเหมือนในทุก-แบบฉบับ จึงรับให้อยู่ในหมู่ช่างเอกแห่งวงงาน ยกย่องฐานปฏิบัติงานได้ดีเป็นนิตย์ ได้รับพระราชทานอิสริยาภรณ์ชั้นตริ-ตราภรณ์มงกุฎไทย เป็นเกียรติประวัติสำหรับตระกูลศัลยพงษ์

คุณเจือเป็นคนซื่อตรง รักมั่นคงในชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ปฏิบัติรักตระกูลวงศ์อยู่ในระดับดี เป็นที่เชิดหน้าชูตาแห่งมิตรสหาย ขวนขวายการงานเพื่อประโยชน์สุขแก่เขาทุกวิถีทาง แม้ในบางกรณีจะมีอันตรายแก่ชีวิต ก็มิได้คิดที่จะปลีกตัวออกห่างเหมือนอย่างคนทั้งหลายอื่น ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความชื่นชมยินดี

หน้าที่ทางครอบครัว ปฏิบัติตัวประพฤติตนเป็นคนดี เป็นสามีที่ดีของภรรยา เป็นบิดาที่ควรเคารพรักใคร่ของบุตรธิดาทุก

สถาน เป็นพ่อบ้านที่เอาใจใส่ดูแลอย่างสุขุมแท้ แม้ในบางกรณี ก็ทำหน้าที่ของแม่บ้านด้วย ต้องช่วยดูแลบุตรชายหญิง ยิ่งกว่านั้น ยังทำหน้าที่พ่อครัวอีกด้วย

หน้าที่ทางราชการ ปฏิบัติงานผ่านผู้บังคับบัญชาประจำ ได้รับคำชมเชยอยู่เสมอ เพราะทำดีเป็นที่พอใจของท่าน งาน ไม่ขาดตกบกพร่อง ก็ต้องฝีมือของคุณเจือ ศัลยพงษ์

หน้าที่ทางศาสนา คุณเจือเป็นคนเคารพหนักแน่นในพระรัตนตรัย ใฝ่ฝันอยู่เสมอในอันปฏิบัติตนให้สมเป็นพุทธมามกะ

วัดพระเชตุพน กรุงเทพมหานคร แต่เก่าก่อนเคยมีงาน นักขัตรฤกษ์สงกรานต์ คุณเจือมาช่วยทำงานด้วยความยินดี งาน อื่นใดที่ยังไม่จำเป็นมาก หากจะพักไว้ก่อนคงไม่เป็นอะไร หรือ จะไหว้วานคนอื่นทำแทนบ้าง คงไม่มีทางเสียหายท่านก็งดพักไว้ แล้วมาช่วยงานวัด ปฏิบัติตนอยู่อย่างนี้ จึงเป็นที่รู้จักมักคุ้นกับ พระภิกษุสามเณรมากท่าน

ในอวสานแห่งชีวิต คนมีจิตเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสโปรดประทานพระโอวาทไว้ว่า ดังนี้

ผู้ใดประพฤติคุณงามความดีด้วยกาย วาจา ใจ
ผู้นั้นย่อมยินดี ร่าเริงบันเทิงใจในโลกนี้
เมื่อตายแล้วย่อมยินดีปรีดาในสุคติโลกสวรรค์

คุณเจือ ศัลยพงษ์ คงมีชีวิตและจิตใจเหมือนดังข้างต้น เพราะเป็นคนดีมีคุณธรรมประจำใจมั่นอยู่เป็นนิตย์ คงสถิตย์อยู่ในสวรรค์ชั้นวิมาน สมดังมโนปณิธานที่ปรารถนาทุกเมื่อ ขออนุโมทนาด้วยใจจริงทุกประการเทอญ

พระธรรมคุณาภรณ์

๑๔ พ.ค. ๒๕

(เจ้าอาวาสวัดพระเชตุพน)

ภาพเก่าที่ยังจำได้

๑

วัดพระเชตุพน หรือวัดโพธิ์ เป็นวัดใหญ่โต เรียกว่าชั้น **"อัครฐาน"** ทีเดียว ปูชนียวัตถุถาวรสถานแต่ละชิ้นแต่ละสิ่งล้วนแต่วิจิตรด้วยศิลปะชั้นเยี่ยม อาณาบริเวณก็กว้างใหญ่ไพศาล ตั้งคู่กับพระบรมมหาราชวัง เป็นพระอารามที่ทรงสถาปนาขึ้นคราวเดียวกับการสร้างพระบรมมหาราชวังครั้งรัชกาลที่ ๑ คราวที่ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำสมัยรัชกาลที่ ๗ จึงถูกตัดเงินที่ได้ประจำปีตั้งแต่นั้นมา วัดก็ต้องพยายามหารายได้มาบำรุงรักษาสิ่งต่าง ๆ

งานสงกรานต์ประจำปี จึงเป็นงานใหญ่งานหนึ่งที่มีเป้าหมายเพื่อหารายได้ไว้บำรุงรักษาวัด สมัยท่านเจ้าประคุณสมเด็จ ฯ ป๋า คือสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (ปุ่น ปุณฺณสิริ) สมเด็จพระสังฆราช ทรงเป็นเจ้าอาวาส งานสงกรานต์เป็นงานที่ร่ำลืออย่างกว้างขวาง มีงาน ๙ วัน ๙ คืน จัดงานทั่วทั้งเขตพุทธาวาส งานมโหฬารเช่นนี้ ก็ต้องมีผู้ช่วยงานมาก เรียกว่ากรรมการจัดงาน กรรมการเจ้าหน้าที่

คุณเจือ ศัลยพงษ์ เป็นกรรมการมายี่สิบกว่าปี คือตั้งแต่ยังเป็นงานเล็กๆ จนกระทั่งขยายรูปงานเป็นงานมหกรรมดังกล่าว

แล้ว คุณเจือ ศัลยพงษ์ เป็นทั้งกรรมการกลาง และกรรมการแผนกจัดพิมพ์หนังสือที่ระลึก จนกระทั่งงานสงกรานต์ยุติหลังจากท่านเจ้าประคุณสมเด็จ ฯ ป๋า สิ้นพระชนม์

คุณเจือ ศัลยพงษ์ นับว่าเป็นผู้ที่ตั้งใจอุทิศตนในการช่วยงานอย่างเต็มศรัทธา ในฐานะกรรมการแผนกพิมพ์หนังสือก็บอกบุญขอบทความบ้าง ขอค่าโฆษณาบ้าง บางปีก็เขียนเรื่องลงพิมพ์ด้วย ช่วยให้งานแผนกพิมพ์หนังสือมีชีวิตชีวาดี

คุณเจือ ศัลยพงษ์ มิได้มาเป็นกรรมการเฉพาะตัวเท่านั้น ยังนำภรรยาคือคุณกระวี ศัลยพงษ์ มาช่วยงานอีกแรงหนึ่ง ในระยะนี้งานวัดขยายเต็มที่มีแผนกต่าง ๆ มากขึ้น ลูกชาย ลูกสาว ตลอดไปถึงหลาน ๆ และเพื่อน ๆ ของลูก ๆ คือคุณจรุง คุณสมศรี (สะใภ้) คุณเจนศรี จิระ ตุ๊กตุ่น ตุ๊กตา เจี๊ยบ โอ๊ด น้อง มาช่วยงานแผนกกีฬา ซึ่งมีพระครูสุนทรโฆษิตเป็นหัวหน้า ทุกคนอดหลับอดนอนกันตลอด ๙ คืน ชื่นใจจริง ๆ

นึกถึงการบูรณปฏิสังขรณ์วัดโพธิ์ในปีสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ ๒๐๐ ปี นอกจากเงินงบประมาณของรัฐบาลแล้วก็เป็นเงินของวัด เงินมูลนิธิ **"ทุนพระพุทธยอดฟ้า"** ในพระบรมราชูปถัมภ์ที่เก็บสะสมมา ซึ่งคุณเจือ ศัลยพงษ์ เป็นผู้หนึ่งที่มีส่วนมาด้วย

พระครูสุนทรโฆษิต ส่งข่าวไปบอกว่าคุณเจือ ศัลยพงษ์ ถึงแก่กรรม ภาพเก่า ๆ ที่บันทึกไว้ในความทรงจำก็ปรากฏ

พระเทพโสภณ

วัดไทยลอสแอนเจลิส
แคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

เกิดเพื่อตาย

ลูก ๆ ของคุณโยมเจือ ศัลยพงษ์ ซึ่งมีความคุ้นเคยกันเสมือนญาติ มาขอให้เขียนคำไว้อาลัยในงานพระราชทานเพลิงศพของคุณโยม กำหนดวันพฤหัสบดีที่ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๕ ณ เมรุวัดตรีทศเทพ กรุงเทพมหานคร คุณโยมมีความสัมพันธ์กับวัดพระเชตุพน ฯ มานาน เป็นกรรมการจัดงานสงกรานต์ประจำปีของวัดพระเชตุพน ฯ มานานหลายปี มีความเคารพในสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (ปุณฺณสิริมหาเถระ) หรือที่เรียกกันทั่ว ๆ ไปว่า สมเด็จป๋า และพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ อดีตเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพน ตลอดจนพระมหาเถรานุเถระอีกหลายรูป คุณโยมเป็นผู้มีน้ำใจอันงาม อัธยาศัยโอบอ้อมอารี มีปฏิปทาเสมอต้นเสมอปลาย เป็นที่รักและเคารพของ ญาติพี่น้อง มิตรสหาย ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดระยะเวลา ๗๙ ปี ที่คุณโยมได้ต่อสู้มาในโลกนี้ คุณโยมได้ทำหน้าที่อย่างดีที่สุดในฐานะเป็นลูก ได้เป็นลูกที่ดีของคุณพ่อคุณแม่ ในฐานะประชาชน เป็นประชาชนที่ดีของบ้านเมือง มีความเคารพบูชาในองค์พระประมุขของชาติ

และพระบรมวงศานุวงศ์ ในฐานะเป็นสามี เป็นสามีที่ดีของภรรยา ในฐานะเป็นพ่อ เป็นพ่อที่ดีของลูก ๆ ส่งเสียให้ลูกได้รับการศึกษา จนเต็มความสามารถในฐานะเป็นข้าราชการ เป็นข้าราชการที่ดี ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต จนกระทั้งดำรงตำแหน่งนายช่างเอก กองการประปากรุงเทพ ฯ สังกัดกระทรวงมหาดไทย ได้รับราชการสนองพระเดชพระคุณมาด้วยความซื่อสัตย์สุจริต อุสาหะ วิริยะ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตริตาภรณ์มงกุฏไทย และเหรียญจักรพรรดิมาลา นับว่าเป็นเกียรติอย่างสูงยิ่งของวงศ์ตระกูลเมื่ออยู่ในฐานะปู่ เป็นปู่ที่หลาน ๆ ทุกคนให้ความเคารพบูชา อย่างสูงยิ่ง ในที่สุดเมื่อเป็นพุทธศาสนิกชน เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีของพระพุทธศาสนา จึงนับว่าชีวิตของคุณโยมเป็นชีวิตที่รุ่งโรจน์ชัชวาลย์ ควรแก่การยกย่องสรรเสริญเป็นอย่างยิ่ง แต่ในที่สุดคุณโยมก็ต้องจากโลกนี้ไป เพราะชีวิตเกิดมาเพื่อตาย

ขอกุศลกรรมที่คุณโยมเจือ ศัลยพงษ์ ได้สะสมเอาไว้จงเป็นพลาปัจจัย ส่งเสริมให้ดวงวิญญาณที่บริสุทธิ์ของคุณโยมจงไปสู่สุคติโลกสวรรค์ เสวยทิพย์สุข ทิพย์สมบัติในสัมปรายภพเบื้องหน้าโน้นเทอญ

เกิด กายหมายก่อสร้าง กรรมดี
แก่ ทุกวินาที เร่งรู้
เจ็บ ปวดทุกข์ทวี แสนเทวษ
ตาย แน่ชนทุกผู้ ห่อนเว้นใครเลย.

พระครูสุนทรโฆษิต

๙ พฤษภาคม ๒๕๒๕

ก. ๒๓ วัดพระเชตุพน ฯ กรุงเทพมหานคร
โทร. ๒๒๑๒๙๐๖

ในงานฌาปนกิจศพคุณเจือ ศัลยพงษ์ครั้งนี้ คณะบุตรได้มาปรารภกับอาตมา โดยขอร้องให้เขียนบทความเป็นการไว้อาลัย ทั้งนี้เพราะครั้งหนึ่ง คุณเจือเคยไปบวชอยู่ร่วมกับอาตมาที่วัดเกษมจิตตาราม (ศัลยพงษ์) ซึ่งเป็นวัดต้นตระกูลศัลยพงษ์ ในขณะนั้นอาตมาได้ทำหน้าที่สอนวิปัสนากรรมฐานตามแนววัดปากน้ำภาษีเจริญ คุณเจือจึงได้ศึกษากรรมฐานกับอาตมา และจากการสังเกต คุณเจือเป็นพระที่เยือกเย็น มีเมตตาธรรม สนใจในทางปฏิบัติ ดังนั้นจึงคุ้นเคยกับอาตมาด้วยดีตลอดมา รวมทั้งตระกูลศัลยพงษ์ จนกระทั่งถึงปัจจุบัน สมดังภาษิตบทหนึ่งที่ว่า *"ความคุ้นเคยเป็นญาติอันสนิท"*

เมื่อคุณเจือถึงแก่กรรมในครั้งนี้ จึงเป็นที่อาลัยอาวรณ์ของบุตร ธิดา ตลอดทั้งญาติพี่น้องทั้งหลายเป็นอันมาก แต่คุณความดีและถ้อยคำอันลึกซึ้ง จริงใจ ยังฝังในความทรงจำไว้ให้อนุชนรุ่นหลังยึดถือ และปฏิบัติตาม เพราะหากชุมนุมชนใดหาคนดีไม่ได้ ชุมนุมชนนั้นก็หาได้ชื่อว่า ชุมนุมชนไม่

ขอบุญกุศลที่อาตมาได้บวชเรียน ปฏิบัติธรรม ตลอดจนการอุทิศแผ่ส่วนบุญนั้น จงดลบันดาลให้คุณเจือไปเกิดในสุคติภพที่ปรารถนา ทุกภพทุกชาติ

พระครูภาวนาวิริยาจารย์

วัดเขาพระ อ. เขาย้อย จว. เพชรบุรี

๑๐ มิถุนายน ๒๕๒๕

แด่พี่เจือที่รักและเคารพ

เมื่อวันที่ ๑๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๕ ตรงกับวันมหาสงกรานต์ บรรดาลูกหลานหลายคนพากันมารดน้ำดำหัวข้าพเจ้าและขอพรเพื่อความสุขความเจริญ ก่อนลากลับลูก ๆ ของพี่เจือปรารภว่าประสงค์จะพิมพ์หนังสือเป็นที่ระลึกแจกในงานฌาปนกิจศพของคุณพ่อ และอยากจะให้มีประวัติพี่น้องร่วมสายโลหิตของคุณพ่อเรียงตามลำดับโดยย่อว่ามีกี่คน ใครบ้าง ทั้งที่เสียชีวิตไปแล้วและยังมีชีวิตอยู่ หากจะมีเกล็ดประวัติเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่น่ารู้บรรจุไว้บ้างก็จะเป็นความรู้แก่ลูกหลานสืบไป ขอให้ข้าพเจ้าช่วยเขียนพร้อมด้วยคำไว้อาลัยตามสมควร ข้าพเจ้าก็ว่าการเขียนลำดับพี่น้องและเกล็ดประวัตินั้นพอจะทำได้เพราะมีบันทึกจากคำบอกเล่าของผู้ใหญ่อยู่บ้าง แต่หนักใจในการเขียนคำไว้อาลัยเพราะไม่สันทัดในการเขียนมาก่อน พวกหลาน ๆ ก็บอกว่าขอให้เขียนเท่าที่จะทำได้ ข้าพเจ้าจำต้องรับเขียนให้ แต่คิดว่าก่อนจะเขียนลำดับพี่น้อง ควรจะเขียนประวัติของคุณพ่อคุณแม่ผู้ให้กำเนิดพวกเรามาด้วยจึงจะสมบูรณ์ แล้วจึงจะกล่าวถึงลำดับพี่น้องต่อไป

คุณพ่อจินต์ ศัลยพงษ์ เกิดที่จังหวัดพิษณุโลก เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๒๓ ซึ่งตรงกับปีมะโรง ส่วนคุณแม่สมบุญ ศัลยพงษ์ เกิดที่จังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. ๒๔๒๓ ตรงกับปีมะโรง ซึ่งเป็นปีเดียวกัน แต่วันที่และเดือนเกิดไม่ได้บันทึกไว้ ทั้งสองคนได้ทำการสมรสกันที่จังหวัดพิษณุโลก ในปีพ.ศ. ๒๔๔๔ ขณะนั้นยังอาศัยอยู่ร่วมกันกับคุณปู่ คุณย่า และพี่ชายพี่สาว เป็นครอบครัวใหญ่ โดยอาศัยเรือนแพอยู่ในลำน้ำน่าน บริเวณหน้าวัดพระพุทธชินราช ต่อมาทราบว่าทางจังหวัดอุตรดิตถ์กำลังจะเจริญ มีทำเลค้าขายดีมาก ในปี พ.ศ. ๒๔๔๔ นั้นเอง ทั้งหมดจึงพากันอพยพมาตั้งหลักแหล่งอยู่ที่บ้านท่าอิฐล่าง ตำบลท่าอิฐ อำเภอบางโพ (ขณะนี้เปลี่ยนเป็นอำเภอเมือง) จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยอาศัยทำมาค้าขายอยู่ในเรือนแพ ลำแม่น้ำน่าน ใกล้ ๆ กับวัดไผ่ล้อม อันเป็นสถานที่เกิดของพี่เจือด้วย ต่อมา พ.ศ. ๒๔๔๖ คุณปู่ถึงแก่กรรม พวกลูก ๆ ของคุณปู่ต่างก็มีครอบครัวทั่วกันแล้ว จึงแยกไปประกอบอาชีพตามลำพัง โดยเฉพาะคุณพ่อได้ซื้อเรือกระแชงลำใหญ่ ใช้ในการทำมาค้าขาย คุณแม่เป็นคนแจวหัว คุณพ่อแจวท้าย นำสินค้าต่าง ๆ ไปขายตามลำน้ำน่าน ล่องใต้ไปถึงสวรรคโลก สุโขทัย ฯลฯ ขายหมดแล้วก็ซื้อสินค้าจากแถวนั้น

และตามรายทางขึ้นมาขายที่อุตรดิตถ์ ซึ่งส่วนมากเป็นปลาแห้ง และปลากรอบเพราะเป็นแหล่งที่ปลาชุกชุม ได้ทำการแจวเรือค้าขายขึ้นล่องเช่นนี้เรื่อยมา จนถึง พ.ศ. ๒๔๕๓ ผู้คนพากันมาเปิดตลาดขึ้นที่หลังสถานีรถไฟอุตรดิตถ์ เพราะมีรถไฟเดินผ่านขึ้นไปทางลำปางได้แล้ว คุณพ่อและพวกพี่ ๆ จึงพากันย้ายมาอยู่บ้าง โดยเช่าที่วัดท่าถนน ปลูกห้องแถวและทำการค้าขาย จนถึงวันที่ ๙ กันยายน พ.ศ. ๒๔๖๓ คุณแม่สมบุญ ซึ่งลูกทุกคนเรียกว่า "แม่นาย" ได้ถึงแก่กรรมอายุเพียง ๔๐ ปี การค้าเจริญขึ้นจนมีฐานะพอสมควร ปรากฏว่าแม่น้ำน่านตลิ่งพังเข้ามาถึงตลาดและอาจจะพังเข้ามาถึงสถานีรถไฟ คุณพ่อและพี่ ๆ จึงพากันไปซื้อที่เอาไว้ตามริมถนนบรมอาสน์ ซึ่งเป็นถนนที่จะไปยังพระแท่นศิลาอาสน์ พวกพี่ ๆ ของคุณพ่อซื้อแถวบริเวณคลองโพห่างจากสถานีรถไฟเกือบ ๑ กิโลเมตร ส่วนคุณพ่อซื้อเลยไปห่างจากสถานีรถไฟ ๑ กิโลเมตรเศษ พี่ชายและพี่สาวของคุณพ่อได้สร้างตลาดและหมู่บ้านขึ้น เรียกว่าตลาดคลองโพ รวมทั้งสร้างวัดด้วย วัดนี้เดิมใช้ชื่อว่า "วัดศัลยพงษาราม" ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น "วัดเกษมจิตตาราม" หมู่บ้านคลองโพเจริญคับคั่งมาจนถึงบัดนี้ ส่วนคุณพ่อก็ได้ดำเนินการทำสวนผลไม้ซึ่งส่วนมากเป็น

ต้นมะม่วง เพราะที่ดินดีมะม่วงออกผล เมื่อต้นยังเตี้ยอยู่ ชาวบ้านจึงเรียกว่า "สวนมะม่วงเตี้ย" จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๗๕ เกิดไฟไหม้ใหญ่ที่ตลาดบางโพ ห้องแถวถูกไฟไหม้เกือบทั้งตลาด จึงพากันย้ายไปอยู่ที่ตลาดคลองโพ คุณพ่อได้ถึงแก่กรรมที่บ้านสวนมะม่วงเตี้ย เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๑ รวมอายุได้ ๖๘ ปีเศษ มีบุตรชายหญิง รวม ๖ คน ตามลำดับดังต่อไปนี้

๑.) นายเจือ ศัลยพงษ์ เป็นบุตรคนหัวปี เกิดที่เรือนแพลำน้ำน่าน บ้านท่าอิฐล่าง เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๔๔๕ ตรงกับปีขาล เมื่อยังเด็กมีชื่อว่า "นายเจือง" คุณพ่อเล่าให้ฟังว่าระหว่างที่พี่เจือยังอยู่ในท้อง รัฐบาลส่งกองทัพขึ้นไปปราบขบถเงี้ยวที่เมืองแพร่ คุณพ่อจึงถูกเกณฑ์ไปในกองทัพด้วย แต่ประจำอยู่กองเสบียง ต่อมาเมื่อย้ายมาอยู่ที่ตลาดบางโพแล้ว และเมื่อพี่เจือมีอายุพอสมควร จึงส่งเข้ามาเรียนหนังสือในกรุงเทพ ฯ ที่โรงเรียนวัดเทพศิรินทร์ โดยฝากให้พักอาศัยอยู่กับพระยามไหสวรรย์ จนอายุครบเกณฑ์ทหาร จึงสมัครเข้าเป็นนักเรียนพลตำรวจที่สระปทุมอยู่ระยะหนึ่ง คุณพ่อและพระยามไหสวรรย์ได้ร่วมกันส่งเสริมให้ไปเรียนต่างประเทศที่ประเทศอังกฤษ แต่เรียนด้วยทำงานด้วยอยู่ที่สก๊อตแลนด์ อยู่ราว ๘ ปีก็กลับมา

เมืองไทย เข้าทำงานที่กรมโยธาธิการ ตำแหน่งนายช่างโรงงานกรองน้ำประปาสามเสน เป็นนายช่างอยู่นานปีจึงถูกย้ายเข้าประจำกรมในที่สุดได้ลาออกรับบำนาญฐานรับราชการนาน จนถึงวันมรณกรรมด้วยโรคมะเร็งปอดที่โรงพยาบาลศิริราช เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๒๔ รวมอายุได้ประมาณ ๘๐ ปี มีบุตรชาย ๓ คนและหญิง ๓ คน

๒.) นายบรรจง ศัลยพงษ์ เกิดวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๔๔๗ ตรงกับปีมะโรง ที่เรือนแพบ้านท่าอิฐล่าง เมื่อยังเด็กมีชื่อว่า "นายเจือน" ถูกส่งเข้ามาเรียนหนังสือที่โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน แล้วย้ายไปอยู่โรงเรียนอัสสัมชัญบางรัก ครบเกณฑ์ทหารสมัครเข้าเรียนเป็นนักเรียนหรือศิษย์การบินที่ดอนเมือง สอนได้ภาคพื้นดิน ยังไม่ทันได้ภาคพื้นอากาศก็ถูกออกเสียก่อน เพราะชอบเมาสุราและขาดราชการ ออกมาแล้วก็อยู่กับคุณพ่อโดยไม่ได้ประกอบอาชีพอย่างใด จนเกิดสงครามเอเชียบูรพาก็ถูกเกณฑ์เข้าไปรบในกองทัพพายัพ ส่งไปรบในดินแดนประเทศพม่า เมื่อเสร็จสงครามถูกปล่อยให้เดินทางกลับตามลำพัง ระหว่างทางถึงจังหวัดลำปางเกิดเป็นไข้จับสั่น และถึงแก่กรรมที่โรงพยาบาลลำปางเมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ เคยมีบุตร

ชายคนหนึ่งแต่ถึงแก่กรรมเมื่อตอนรุ่นหนุ่มด้วยโรคอหิวาต์ที่จังหวัดจันทบุรี

๓.) เด็กหญิงเจิม ศัลยพงษ์ เกิดที่บ้านท่าอิฐล่าง พ.ศ. ๒๔๔๙ ตรงกับปีมะเมีย ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑ ขณะที่คุณพ่อคุณแม่แจวเรือกลับจากค้าขายทางสวรรคโลก สุโขทัย โดยเป็นโรคไข้จับสั่น ส่วนศพถูกฝังไว้ริมตลิ่งแม่น้ำน่านแถววังหินหรือท่าสัก ซึ่งจวนจะถึงบ้านท่าอิฐล่างอยู่แล้ว

๔.) นายจิตร ศัลยพงษ์ เกิดเมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๑ ตรงกับปีวอก ที่บ้านท่าอิฐล่าง เดิมชื่อ "สุดจิตร" สมัยนายกรัฐมนตรีจอมพล ป. พิบูลย์สงคราม อ้างว่าเป็นชื่อผู้หญิงจึงตัด "สุด" ออก เรียนจบมัธยม ๘ จากโรงเรียนกรุงเทพ-คริสเตียน ฯ พ.ศ. ๒๔๗๑ แล้วเรียนกฎหมายต่อ ได้ปริญญาธรรมศาสตร์บัณฑิต พ.ศ. ๒๔๘๑ เริ่มรับราชการเป็นเสมียนกรมอัยการตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๓ เมื่อได้ปริญญาแล้วจึงได้รับแต่งตั้งให้เป็นพนักงานอัยการ ถูกส่งออกไปรับราชการตามหัวเมืองหลายจังหวัด ครั้งสุดท้ายดำรงค์ตำแหน่งอัยการพิเศษประจำกรมกองที่ปรึกษา จึงลาออกรับบำนาญฐานรับราชการนาน เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๑๓ ขณะนี้พักผ่อนอยู่กับบ้าน มีบุตรชาย ๓ คนและบุตรหญิง ๒ คน

๕.) นางกระจ่าง ศัลยพงษ์ เกิดที่ตลาดบางโพ วันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๖ ตรงกับปีฉลู แต่งงานกับนายพึ่ง ศรีจันทร์ ทนายความ และเป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดอุตรดิตถ์ หลายสมัย มีบุตรด้วยกันแต่เสียชีวิตตั้งแต่เป็นทารกหมด ในที่สุดก็ทำการหย่าร้างกัน จึงได้อาศัยอยู่ตามบ้านพี่น้องตลอดมา แต่ส่วนมากจนวาระสุดท้ายอาศัยอยู่กับน้องสาวคนสุดท้อง ถึงแก่กรรมด้วยโรคมะเร็งในช่องท้อง เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๙ รวมอายุได้ ๖๕ ปี

๖.) นางประจวบ ยนตรรักษ์ เกิดที่ตลาดบางโพ เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๖ ตรงกับปีฉลู แต่งงานกับนายกิติ ยนตรรักษ์ เป็นนายช่างวิศวะ ฯ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานรับเหมาจ้างอิสสระโดยทั่วไป ประจวบเคยตั้งร้านตัดผมชื่อร้าน "ประจวบ" อยู่ที่สี่แยกตรงข้ามวชิระพยาบาล ทำอยู่นานปีจึงเปลี่ยนเป็นโรงเรียนสอนพิมพ์ดีด จนกระทั่งปัจจุบัน มีบุตรชาย ๑ คนและหญิง ๓ คน

พี่เจือมีนิสัยรักพี่น้องอย่างแท้จริง ซึ่งจะเห็นได้จากการให้ความอุปการะบรรดาน้อง ๆ ทั้งการงานและการเงินตลอดมาอย่างสม่ำเสมอ ก่อนที่ผู้เขียนจะออกไปรับราชการต่างจังหวัด เคยได้

พักอาศัยอยู่ด้วยที่บ้านประปาสามเสนนานถึง ๒-๓ ปี น้องอื่น ๆ ก็เคยไปพักอยู่ด้วยนาน ๆ โดยไม่เคยคิดค่าใช้จ่ายแต่ประการใด นับว่าเป็นอุปการะคุณที่ทำให้พวกน้อง ๆ ต้องเคารพนับถือโดยทั่วหน้ากัน ในฐานะที่เป็นพี่ชายคนโตและมีความสมบูรณ์พูลสุขดีกว่าคนอื่น ๆ พวกน้อง ๆ จึงถือเอาบ้านพี่เจือเป็นศูนย์พบปะสนทนาเป็นประจำ

นอกจากรักพี่รักน้องแล้วยังเป็นผู้ที่รักการกีฬาและดนตรีเป็นอย่างมาก ซึ่งจะเห็นได้จากเมื่อดำรงตำแหน่งเป็นนายช่างอยู่ที่โรงงานกรองน้ำประปาสามเสน ได้ตั้งคณะตะกร้อลอดบ่วงขึ้นคณะหนึ่ง ให้ชื่อว่าคณะตะกร้อ "รักสนุก" ในสมัยนั้นคณะตะกร้อ "รักสนุก" มีชื่อเสียงโด่งดังมาก แข่งขันมีชัยได้ถ้วยรางวัลมากมาย นอกจากนี้ยังตั้งคณะรำวงนำไปแข่งขันและช่วยงานต่าง ๆ อีกด้วย เมื่อได้ถ้วยหรือรางวัลกลับมาแล้ว มักจัดให้มีการเลี้ยงฉลองชัยเสียค่าใช้จ่ายคราวละหลายอัฐ ในทางดนตรีก็เล่นเครื่องสายไทยได้หลายชนิด เวลาที่บ้านมีงานและจัดให้มีเครื่องสายไทย มักจะลงไปร่วมวงเล่น ซึ่งส่วนมากชอบเป่าขลุ่ยและเป่าได้ดีเสียด้วย

ในทางศาสนา ก็เคยบวชเรียนมาแล้ว ๑ พรรษา ที่วัดเกษมจิตตาราม จังหวัดอุตรดิตถ์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๑ ที่บ้านพัก

มักจัดให้มีการเลี้ยงเทศกาลหรือพิธีต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ ทุกคราวที่มีพิธีสงฆ์ ก็จะนิมนต์พระมาจากวัดพระเชตุพน ฯ เพราะมีศรัทธาใกล้ชิดอยู่ที่วัดนั้น ยามที่วัดมีงานประจำปีจะพาบุตรภรรยายกครอบครัวไปจัดงานหารายได้ให้วัด โดยการจัดให้มีการตีกอล์ฟสนามเล็กเกือบทุกครั้ง เหตุที่จัดให้มีการตีกอล์ฟเห็นจะเป็นเพราะความรักชอบ และเคยได้รับรางวัลชนะเลิศมาแล้วเมื่อคราวอยู่ประเทศอังกฤษ ในการที่มีศรัทธาแรงกล้าต่อวัดเช่นนี้ ทางวัดจึงแต่งตั้งให้เป็นกรรมการวัด เมื่อพี่เจือถึงแก่กรรมลง ทางวัดจึงให้ความอุปการะโดยร่วมเป็นเจ้าภาพ จัดตั้งและทำการสวดศพตลอดจนถึงการเผาศพด้วย

คุณงามความดีและอุปการะคุณอย่างเหลือหลายดังกล่าว ทำให้เกิดความซาบซึ้งชนิดที่ไม่มีวันลืมเลือน อันความตายนั้นเป็นสิ่งที่แท้แน่นอนไม่มีใครในโลกนี้จะหนีพ้นได้ เมื่อตายจากกันก็ได้แต่เสียดายและระลึกถึงพร้อมกับอธิษฐานขอให้ดวงวิญญาณของพี่จงไปสู่สุคติ สถิตสถาพรอยู่ในวิมานชั้นฟ้าตลอดชั่วกาลนานเทอญ.

จากน้องในไส้ของพี่

จิตร ศัลยพงษ์

๒๖ พฤษภาคม ๒๕๒๕

อาลัย "พี่เจือ"

วันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๒๔ เป็นวันที่เราน้อง ๆ ยากที่จะลืมเสียได้ เพราะเป็นวันที่เราต้องสูญเสีย "พี่เจือ" ไปโดยไม่มีวันกลับจากความรู้สึกของน้อง ๆ ความเสียใจในมรณกรรมของ "พี่เจือ" มีอยู่มากมายเหลือจะพรรณา ทั้งนี้เพราะ "พี่เจือ" เป็นพี่คนโตที่รักน้อง ๆ ทุกคนโดยเสมอหน้า ไม่ว่าจะเป็นน้องตัว น้องต่างมารดา หรือน้องภรรยา ได้ให้ความช่วยเหลือ ความสนิทสนมเป็นกันเอง ให้การอบรมและอุปถัมภ์มาเกือบทุกคน

การให้ความช่วยเหลือ ความสนิทสนมเป็นกันเอง มิได้จำกัดอยู่เฉพาะน้อง ๆ เท่านั้น ได้เผื่อแผ่ไปถึงญาติในต่างจังหวัดที่เข้ามาเรียนหนังสือ หรือทำธุระในกรุงเทพ ฯ ได้มาพักอยู่กับพี่เจือเป็นส่วนมาก

แม้คิดได้ว่าความตายจะต้องมาถึงทุกคนมิได้เว้น มิวันใดก็วันหนึ่ง แต่เมื่อ "พี่เจือ" ได้จากพวกน้อง ๆ ไป ก็ได้นำความโศกเศร้าเสียใจและอาลัยรักอย่างสุดซึ้งแก่พวกน้อง ๆ ความมีน้ำใจไมตรีโอบอ้อมอารีและคุณธรรมของ "พี่เจือ" ซึ่งเป็นที่ประจักษ์

เมื่อครั้งมีชีวิตอยู่ จักต้องอยู่ในความทรงจำของน้อง ๆ โดยไม่มีใครลืมเลือนได้

ด้วยอานุภาพแห่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก ประกอบกับกุศลผลบุญที่ "พี่เจือ" ได้กระทำไว้ ขอจงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของ "พี่เจือ" ไปสู่สุคติในสัมปรายภพด้วย เทอญ.

จากน้อง ๆ

ตำหนักซอยกลาง

แด่พี่เจือ ศัลยพงษ์ ผู้เปรียบเสมือนพ่อผู้จากไป รู้สึกเสียใจอย่างบอกไม่ถูกเมื่อทราบข่าวการจากไปอย่างไม่มีวันกลับ ทราบข่าวจากคุณพี่กระวี ศัลยพงษ์ ผู้เป็นพี่สาว ตกตลึงงงไปพูดไม่ออกเลยว่า ทำไมถึงได้รวดเร็วเช่นนั้น ตัวของน้องเองก็ป่วยเจ็บไข้ ต้องเข้าโรงพยาบาลสมิติเวชด่วน ตั้งใจว่าถ้าหายแล้วจะมากราบเท้าเยี่ยมเพื่อถามถึงทุกข์สุข ก็ทราบว่าคุณพี่ที่เคารพรักได้จากไปเสียแล้ว การจากไปครั้งนี้ ถึงแม้จะเป็นการจากไปตามกาลลิขิต ซึ่งเราท่านทุกคนย่อมหนีไม่พ้น แต่ก็อดที่จะกลั้นความเศร้าสลดใจไว้มิได้

ด้วยผลแห่งกรรมดีของคุณพี่ ขอจงเป็นผลดลบันดาลให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของคุณพี่ จงประสบความสุขสำราญในสัมปรายภพตามควรแก่คติวิสัยตลอดไป

หม่อมจุลพรรณ วรวรรณ

๑๐ มิถุนายน ๒๕

อาลัยพี่เจือ

ผมรู้จักสนิทสนมกับพี่เจือ ศัลยพงษ์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๑ ตอนนั้นผมดำรงตำแหน่งหัวหน้ากองประปาภูมิภาค ส่วนพี่เจือรับราชการอยู่กองประปากรุงเทพ สมัยนั้นกรมโยธาเทศบาลมีกองประปาอยู่ในสังกัด ๒ กองคือ กองประปากรุงเทพดำเนินงานเกี่ยวกับกิจการประปาในจังหวัดพระนคร และกองประปาภูมิภาคดำเนินงานเกี่ยวกับกิจการประปาในต่างจังหวัด โดยที่ผมและพี่เจือรับราชการอยู่ในสังกัดกรมเดียวกันและงานเทคนิคหลักของทั้ง ๒ กองเป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจการประปาเหมือนกัน เราจึงมีความสนิทสนมกันมาก เพราะนอกจากหน้าที่ราชการที่มีความจำเป็นจะต้องติดต่อประสานงานกันแล้วอุปนิสสัยใจคอของพี่เจือยังเป็นผู้ที่น่าเคารพรัก พี่เจือเป็นคนที่ขยันเอาใจใส่และเข้มงวดต่อหน้าที่ราชการเป็นอย่างมาก เป็นผู้ให้ความช่วยเหลืออุปการะลูกน้องทั้งในหน้าที่การงานและเรื่องส่วนตัว พี่เจือจึงเป็นผู้ที่ผู้บังคับบัญชาไว้วางใจและเป็นที่เคารพรักของผู้ใต้บังคับบัญชา

โดยปกติพี่เจือเป็นผู้ที่ชอบเล่นกีฬาและมีงานอดิเรกคือการปลูกและขยายพันธุ์กล้วยไม้ พุทรา และองุ่น งานอดิเรกและการเล่นกีฬาทำให้พี่เจือมีสุขภาพสมบูรณ์และมีอารมณ์สุขุมและ

เยือกเย็น ผมมีความสนใจและไปดูวิธีการขยายพันธุ์ผลไม้ที่บ้านพี่เจือเสมอ ๆ พี่เจือมีอายุแก่กว่าผม ๑๕ ปี พี่เจือจึงเกษียณอายุราชการก่อนผม หลังจากเกษียณอายุแล้วพี่เจือได้ไปทำสวนเป็นงานอดิเรกอยู่ที่อำเภอมีนบุรี ผมและมิตรสหายก็มักถือโอกาสในวันหยุดราชการชวนกันไปเที่ยวและสังสรรค์ที่สวนของพี่เจือเสมอ ๆ ในด้านการกุศลพี่เจือเป็นพุทธศาสนิกชนที่ทำบุญอยู่เป็นนิจสิน ได้ช่วยเหลือและให้การอุปการะในกิจการทางศาสนาของวัดพระเชตุพนเป็นอย่างมาก โดยที่พี่เจือเป็นคนโอบอ้อมอารีและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น จึงเป็นที่รักของบรรดาญาติและมิตรสหาย เมื่อพี่เจือมาจากไปจึงทำให้ญาติและมิตรสหายเคร้าโศกอาลัยเป็นอย่างยิ่ง ถึงแม้เราจะรู้ว่าความตายเป็นเรื่องที่มนุษย์ทุกคนจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ เราก็ยังประสงค์จะให้พี่เจืออยู่ไปอีกนาน ๆ เพราะพี่เจือยังสมบูรณ์แข็งแรง พี่เจือได้จากไปแล้วคงทิ้งไว้แต่คุณความดีให้ญาติและมิตรสหายได้อาลัยและระลึกถึง

ด้วยคุณความดีและกุศลผลบุญที่พี่เจือได้สร้างสมไว้ ตลอดทั้งบุญกุศลที่ญาติและมิตรสหายทั้งหลายได้บำเพ็ญอุทิศให้ จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของพี่เจือจงไปสู่สุคติในสัมปรายภพเทอญ.

ดำรง ชลวิจารณ์

คำอาลัย

ในงานพระราชทานเพลิงศพคุณพ่อเจือ ศัลยพงษ์ คุณจริยา (คุณตุ่น) บุตรีของท่านขอให้ผมเขียนถึงคุณพ่อเธอในฐานะเพื่อนของลูก ซึ่งผมยินดีทำตามความประสงค์ด้วยความเต็มใจ เพราะรู้สึกเหมือนว่าตนเองได้ทำอะไรสักอย่างหนึ่งเป็นการตอบแทนที่ได้รู้จักคุ้นเคยกับบิดาของคุณตุ่น จนกระทั่งบิดาของคุณตุ่นให้ความรักใคร่เอ็นดูผมเช่นเดียวกับเพื่อน ๆ ของลูก ๆ ทุก ๆ คน

คุณพ่อเจือ ศัลยพงษ์ เมื่อมีชีวิตอยู่เป็นผู้ที่เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา มีความเชื่อมั่นและประพฤติปฏิบัติตนในธรรมะ ชีวิตของท่านจึงมีแต่ความสงบและเป็นสุขมาโดยตลอด ท่านมีอัธยาศัยนิ่มนวล ละมุนละไม มีจิตใจมั่นคงหนักแน่นมีความเมตตารักใคร่และปรารถนาดีต่อเพื่อน ต่อภรรยา ต่อลูก และเพื่อนของลูก ๆ อยู่เสมอ จึงเป็นที่รักใคร่ของเพื่อนฝูงและผู้ที่รู้จักคุ้นเคย ทั้งเป็นที่เคารพรักของภรรยา ลูกและเพื่อน ๆ ของลูกทุกคน เมื่อท่านถึงแก่กรรมจึงนำความเศร้าสลด ความเสียใจมาสู่เพื่อน ภรรยาตลอดจนลูกหลานและเพื่อน ๆ ของลูกเป็นอย่างยิ่ง การจากไปของท่านเป็นการจากไปแต่เพียงกายอันเกิดจากความแตกดับแห่งสรีระ

ซึ่งมนุษย์ทุกผู้ทุกนามไม่มีใครหลีกพ้น แต่ในด้านจิตใจนั้นยังมิได้จากกันท่านยังอยู่ในความทรงจำของเพื่อน ๆ ของภรรยา ลูกหลานและเพื่อน ๆ ของลูกทุก ๆ คน แม้แต่ในขณะนี้

คุณพ่อเจือเป็นสุขแล้ว สุขอยู่ในความสงบอันเป็นยอดปรารถนาของมนุย์ ด้วยกุศลกรรมที่ท่านสั่งสมไว้ขอจงดลบรรดาลให้ดวงวิญญาณของท่านได้ไปสู่สุคติในสัมปรายภพชั่วนิรันดร์

พ.ต.อ. เกรียงไกร วีระวาณิชย์

รอง ผบก.ส.

๑๐ มิย. ๒๕

อาลัยคุณพ่อเจือ

ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าภาพให้เขียนคำไว้อาลัยในนามเพื่อน ๆ ของลูกคุณพ่อเจือ เป็นที่รู้กันทั่วไปเป็นอย่างดีระหว่างเพื่อน ๆ ของลูกคุณพ่อเจือว่าเวลามีงานพบปะสังสรรค์กัน ไม่ว่าจะเป็นงานขึ้นปีใหม่ งานคล้ายวันเกิดของคุณพ่อเจือ หรือพบปะเยี่ยมเยียนกันตามธรรมดา ทุกครั้งทุกโอกาสที่พบกับคุณพ่อเจือ เพื่อนทุกคนของลูกคุณพ่อเจือจะได้รับความเมตตา กรุณา และความรัก–เอ็นดูอย่างอบอุ่นจากคุณพ่อเจือเสมือนพวกเราเป็นญาติเป็นลูก–หลาน จนพวกเราเคารพนับถือคุณพ่อเจือเสมือนญาติผู้ใหญ่อันสนิท และเรียกกันจนติดปากว่า "คุณพ่อ" ตลอดเวลาระหว่างที่คุณพ่อเจือยังมีชีวิตอยู่ พวกเราทุกคนเวลาพบคุณพ่อเจือท่านมักจะไต่ถามทุกข์สุขทักทายพวกเราอย่างลูกหลานของท่านเสมอ บัดนี้คุณพ่อเจือได้จากพวกเราไปแล้ว เพียงจากไปแต่รูปธรรมอันเป็นสังขารที่ต้องประสบทุกรูปทุกนามโดยไม่มีผู้ใดหลีกพ้นได้ ส่วนที่เป็นนามธรรมคุณความดีของคุณพ่อเจือที่มีต่อพวกเราไม่ได้สูญหายไปจากโลกนี้ ยังปรากฏในความทรงจำของพวกเราโดยไม่เสื่อมคลาย

ด้วยกุศลกรรมที่คุณพ่อเจือได้ทำไว้ขณะยังมีชีวิตอยู่ และบุญกุศลที่พวกเราประกอบบำเพ็ญอุทิศให้คุณพ่อเจือ ขอจงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของคุณพ่อเจือ ศัลยพงษ์ จงสู่สุคติภพเทอญ.

สมคิด พุทธสุอัตตา

พระราชนันทมุนี (ปัญญานันทะภิกขุ)

แสดงปาฐกถาธรรม

ณ โรงเรียนพุทธธรรม วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ปากเกร็ด นนทบุรี

วันอาทิตย์ที่ ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๔

เรื่อง **"อยู่กันด้วยความรัก"**

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์ อันเกิดขึ้นจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

วันอาทิตย์นี้เป็นวันอาทิตย์สุดท้าย ของปี พ.ศ. ๒๕๒๔ อีก ๓ – ๔ วันก็จะสิ้นปีแล้ว ขึ้นวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๕ ต่อไป วันคืนนั้นเป็นเรื่องสมมติที่เราแต่งตั้งกันขึ้น เพื่อเป็นเครื่องกำหนดหมายในเรื่องเกี่ยวกับเวลา วันเวลานี้ในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าสอนเราว่า **เวลาล่วงไป ๆ บัดนี้เราทำอะไรกันอยู่** ท่านสอนให้เราคิดในรูปอย่างนี้ ก็เพื่อจะให้เกิด

ความสำนึกในจิตใจ แล้วจะได้ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ คือในเรื่องทำงานทำการ ทำหน้าที่ของเรา เพราะเวลาที่ผ่านพ้นไปนั้นไม่ได้ผ่านไปแต่เวลาเฉย ๆ แต่มันพาเอาพวกเราติดไปด้วย คือทำให้ชีวิตของเราเปลี่ยนแปลงไปจากเด็ก แล้วก็มาเป็นผู้ใหญ่ เป็นผู้ใหญ่แล้วก็ไปเป็นคนแก่ จากคนแก่ก็ลาโลกถึงแก่กรรมไปตาม ๆ กัน. อันนี้เป็นเรื่องธรรมชาติ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของสรรพ-สิ่งทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นคน เป็นสัตว์ เป็นต้นไม้ หรือสิ่งใด ๆ ที่มีอยู่ในโลกนี้ ย่อมคร่ำคร่าไปตามกาลเวลาทั้งนั้น ไม่มีอะไรคงทนถาวรสักอย่างเดียว

เพราะฉะนั้น เมื่อเราคำนึงถึงเวลาแล้ว เราก็ต้องคำนึงถึงว่า ชีวิตของเราเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา เมื่อชีวิตเปลี่ยนแปลงไป เราก็ควรทำชีวิตให้เป็นประโยชน์ เหมือนครกโม่ ที่โม่แป้ง เมื่อมันหมุนไป เราก็ต้องใส่ข้าวสารลงไป เพื่อให้ออกมาเป็นแป้ง ถ้าหากมันหมุนไปเฉย ๆ โดยไม่เอาข้าวสารใส่ลงไป ครกโม่นั้นมันก็จะสึกไปเสียเปล่า ๆ ไม่ได้ประโยชน์อะไร

ชีวิตของคนเรานี้ก็เหมือนกัน เมื่อวันเวลาล่วงไป ชีวิตแก่ไป เราก็ต้องทำชีวิตให้เป็นงานเป็นการตามหน้าที่ ที่เราพึงกระทำ ไม่พึงอยู่นิ่ง ๆ เฉย ๆ แต่พึงใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์ด้วยการกระทำอะไร ๆ ตามหน้าที่ของเรา ชีวิตจึงจะมีค่ามีราคา

ในรอบปีหนึ่ง ๆ ที่ผ่านมานี้ ชีวิตของเราก็ผ่านมาได้อีกปีหนึ่ง การผ่านมาปีหนึ่งนั้นก็หมายความว่า วันในชีวิตของเราเพิ่มขึ้น ชีวิตของเราก็น้อยลงไป ชีวิตของคนเรานั้นเหมือนกับการทอผ้า เมื่อขณะที่นั่งทอผ้าอยู่นั้น เนื้อผ้าเพิ่มมากขึ้น แต่ด้ายที่เหลือมันก็น้อยลงไป ฉันใด ชีวิตเรา วันข้างหน้ามันน้อยลงไปเรื่อย ๆ แต่วันข้างหลังมันเพิ่มมากขึ้น

บางทีเราเวลานี้มีอายุ ๗๐ ปี ข้างหน้ามันก็น้อยแล้ว เหลืออีก ๓๐ ปีก็จะครบร้อย ถ้าหากว่าเกณฑ์อายุเรากะไว้ว่า คนละ ๑๐๐ ปี แต่ว่าไม่ถึงหรอก เพราะอายุคนสมัยนี้มันสั้น เรื่องอายุสั้นก็เพราะว่าคนเราในสมัยนี้ ชอบเพิ่มความไม่ดีไม่งามให้แก่ชีวิตจิตใจ เพิ่มสิ่งเป็นโทษให้แก่ร่างกาย ชอบดื่มของเมา ชอบเที่ยวกลางคืน ชอบฝืนธรรมชาติ ร่างกายจึงเปลี่ยนแปลงเร็ว แก่เร็ว แล้วก็ตายเร็วด้วย เพราะฉะนั้นวันข้างหน้านี่น้อยเต็มทีแล้ว วันข้างหลังมันมากขึ้น เพิ่มขึ้นมาอีกปีหนึ่งเช่นนี้ เราก็ควรจะรู้สึกสำนึกตัว ว่าเราแก่ขึ้นไปอีกปีหนึ่ง แล้วเราก็ใกล้หลักชัยเข้าไปทุกที

เหมือนกับวัวที่เขาจะจูงไปสู่โรงฆ่าสัตว์ เมื่อเดินเข้าไปมันก็ใกล้โรงฆ่าสัตว์เข้าไป แล้วผลที่สุดก็ถึง ถึงแล้วเขาก็ฆ่าวัว

นั้นให้ตาย ฉันใด เราทุกคนก็เหมือนกัน กำลังเดินไปสู่หลัก คือความตาย ความแตกดับของชีวิต เดินใกล้เข้าไปเรื่อย ๆ ผลที่สุดเราก็ถึงแก่ความแตกดับ ชีวิตเป็นอย่างนี้

เพราะฉะนั้น เมื่อสิ้นปีเก่า ต้อนรับปีใหม่ เราควรจะได้มีเวลา สำหรับที่จะพิจารณา ตรึกตรองในเรื่องอะไร ๆ ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับชีวิตของเรา เพื่อให้รู้ว่าชีวิตของเราเป็นอย่างไร โดยเฉพาะในปีนี้ เวลาที่หยุดพักมันก็มากพอใช้ คือวันที่ ๓๑ เขาก็หยุดงานแล้ว วันที่ ๑ ก็หยุด วันที่ ๑ หยุดแล้ววันที่ ๒ ก็หยุด วันที่ ๓ ก็หยุด หยุดกันหลายวันเหลือเกิน ในวันหยุดนี้เราควรจะทำอะไร ที่จะเป็นประโยชน์ เป็นคุณแก่ชีวิต

ขอแนะนำว่า ในวันหยุดนี้เราควรจะมาวัด ทำการพักผ่อนทางร่างกาย ทางจิตใจ มาวัดเพื่อพักผ่อนก็หมายความว่ามาทำใจให้สงบ ให้สงบเพื่อให้ห่างจากอารมณ์ยั่วยุด้วยประการต่างๆ ควรจะมาพักผ่อนที่วัดก็ได้ เพราะว่าสถานที่มีว่างอยู่พอที่จะมาพักกันได้ ตามสถานที่ที่เราควรจะพัก เมื่อมาพักแล้ว เราก็ควรหาความสงบใจ ด้วยการเจริญกรรมฐานภาวนา ทำสมถกรรมฐานบ้าง เจริญวิปัสสนากรรมฐานบ้าง ทำกรรมฐานส่วนที่เป็นสมถะ ก็เพื่อทำจิตให้สงบ เพื่อทำจิตให้ตั้งมั่น เพื่อทำจิตให้อ่อนโยน เหมาะที่จะใช้งานใช้การต่อไป นี้เรื่องหนึ่ง

อีกเรื่องหนึ่ง เราทำจิตใจให้สงบแล้ว เราก็ใช้จิตนั้นพิจารณาศึกษาเรื่องขันธ์ ๕ ของเรา ว่า**รูปไม่เที่ยง เวทนาไม่เที่ยง สัญญาไม่เที่ยง สังขารไม่เที่ยง วิญญาณไม่เที่ยง รูปไม่ใช่ตัวตน เวทนาไม่ใช่ตัวตน สัญญาไม่ใช่ตัวตน** อะไรอย่างนี้ เพื่อให้รู้ชัดในสิ่งนั้นตามสภาพที่เป็นจริง จะได้ถอนความยึดมั่นถือมั่นในสรรพสิ่งทั้งหลาย อันจะก่อให้เกิดความทุกข์ความเดือดร้อน นี่ก็เป็นเรื่องดีมีประโยชน์ ไม่ใช่ว่าหยุดหลายวันแล้วชักชวนกันไปเที่ยวบางแสน บางปู พัทยา หรือไปหัวหิน ไปเที่ยวอย่างนั้นเรียกว่าไปเพิ่มกิเลส ไปเพิ่มความฟุ้งซ่าน ไปเพิ่มความสิ้นเปลืองให้แก่ชีวิต เพราะการเดินทางไปอย่างนั้น ต้องเสียเงินค่าเดินทางค่ากินค่าอยู่ แล้วไปก็ยังไปรับเอาอารมณ์ คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส จากสิ่งที่เราได้ประสพพบเห็น ทำให้เกิดปัญหาอะไรมากขึ้น อันนี้เป็นเรื่องที่ควรจะงดเว้น ในรอบสิ้นปีเก่าต้อนรับปีใหม่

เราควรจะได้พิจารณาตัวเราเอง ว่าชีวิตที่ได้ผ่านมานี้เราได้กระทำอะไรบ้าง ความประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันเป็นอย่างไร การคิดเห็นเป็นอย่างไร การเพียรพยายามเป็นอย่างไร เพื่อจะให้รู้ว่าอะไรเป็นกุศลอะไรเป็นอกุศล อะไรเป็นเรื่องดีอะไร

เป็นเรื่องไม่ดีในวิถีชีวิตของเรา จะได้เอาสิ่งเหล่านั้นมาขึ้นตาชั่งตาเต็งพิจารณาดู จะได้รู้ว่าเราบกพร่องอะไรบ้าง เราขาดอะไรไปบ้าง อะไรควรเพิ่มอะไรควรลด เราก็จะได้รู้จะได้เข้าใจ

การเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันนั้น เราต้องอยู่ด้วยปัญญา อยู่ด้วยปัญญาคืออยู่ด้วยการรู้ว่า ชีวิตคืออะไร สิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตคืออะไร และเหตุมันมาจากอะไร เราควรจะปรับปรุงแก้ไขสิ่งนั้นอย่างไร อย่างนี้เรียกว่า **อยู่ด้วยปัญญา ผู้อยู่ด้วยปัญญาย่อมไม่เกิดทุกข์** แต่ถ้าอยู่ด้วยความโง่ความเขลา ย่อมเกิดปัญหาสร้างความทุกข์ความเดือดร้อนแก่ตนแก่ท่าน ด้วยประการต่าง ๆ **เราผู้เป็นพุทธบริษัท เป็นผู้รู้เป็นผู้ตื่น เป็นผู้มีความเบิกบานแจ่มใส ไม่ควรจะอยู่ด้วยความโง่ อันเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ แต่ควรจะอยู่ด้วยปัญญา อันเป็นเหตุให้เกิดความสุขทั้งกายทั้งใจ ไม่สุขเฉพาะตน แต่ว่าสุขไปถึงคนอื่นด้วย อย่างนี้เป็นการอยู่ชอบถูกตามระบอบในทางพระพุทธศาสนา** จึงขอให้ท่านทั้งหลายได้พิจารณาในเรื่องอย่างนี้ แล้วจะได้ทำชีวิตของตนให้ดีให้งามขึ้นตามสมควรแก่ฐานะ

ในรอบสิ้นปีเก่าต้อนรับปีใหม่นี้ ในปีใหม่นี้เราควรจะอยู่กันอย่างไร ก็อยากจะแนะแนวทางให้ท่านทั้งหลายได้อธิษฐาน

ใจ ว่าในปีใหม่นี้เราจะอยู่อย่างไร อยากจะแนะให้อยู่อย่างที่เรียกว่า **เพื่อความสุขเพื่อความเจริญแก่กันและกัน** การที่จะอยู่ให้เกิดความสุขความเจริญแก่กันและกันนั้น เราก็ต้องอยู่กันด้วยความรักด้วยความเมตตา จึงควรจะอธิษฐานใจว่า ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นปีแห่งความรักสากล ความรักสากลนั้น คือเรารักคนทุกคน ไม่จำกัดว่าเป็นชาติใด ภาษาใด ศาสนาใด ผิวพรรณอย่างไร

เพราะในทางพระพุทธศาสนานั้น พระพุทธเจ้าสอนให้เราถือว่า **สัตว์ทั้งหลาย เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น** ไม่ได้เลือกว่า เป็นชาติ ภาษา ศาสนา ผิวพรรณ อะไรต่าง ๆ

ในประเทศอินเดียในสมัยโบราณนั้น หรือสมัยนี้ก็ยังมีอยู่ เขามีการถือวรรณะ แบ่งออกเป็น ๔ วรรณะ คือเป็นกษัตริย์ เป็นพราหมณ์ เป็นแพศย์ เป็นศูทร แล้ววรรณะเหล่านั้นก็ไม่เข้ากัน แก่งแย่งแข่งดีกัน รังเกียจรังงอนกัน เอาตนข่มท่าน ถือว่าตนดีกว่า ประเสริฐกว่า คนนั้นเล็กกว่า ไม่มีอะไรที่เป็นเรื่องเป็นสาระสำคัญในชีวิต ดูหมิ่นกันในรูปอย่างนี้ เป็นเหตุให้เกิดความแตกแยกขึ้นในสังคม สร้างปัญหาคือความทุกข์ความเดือดร้อนในชีวิต ทำให้เกิดความทุกข์ด้วยประการต่าง ๆ

พระพุทธเจ้าท่านเห็นว่า เป็นทุกข์เป็นโทษ จึงได้สอนให้พุทธบริษัทไม่ถือวรรณะ ไม่ถือว่าเป็นกษัตริย์ เป็นพราหมณ์ เป็นแพศย์ เป็นศูทร แต่ถือว่าเป็นมนุษย์ด้วยกันเกิด แก่ เจ็บ ตายด้วยกัน เกิดเหมือนกัน มีอะไร ๆ เหมือนกัน ทุกคนมีสิทธิ์ที่จะทำอะไร ซึ่งเป็นเรื่องดีก็ได้ เรื่องเสียก็ได้ แต่ว่าเรื่องเสียไม่เกิดประโยชน์ เราจะทำทำไม เราควรจะทำแต่เรื่องดีเรื่องงาม สร้างความสุขความเจริญให้แก่ชีวิต ไม่ควรจะทำเรื่องเสียหาย เพราะว่ามันก่อความทุกข์ความเดือดร้อน ท่านสอนให้เราคิดอย่างนี้

เพราะฉะนั้น เพื่อจะให้เกิดความสุขในครอบครัว ในสังคม ตลอดจนถึงประเทศชาติ เราทั้งหลายจึงควรจะได้มีการอธิษฐานใจว่า **ขอให้ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นปีแห่งความรักความเมตตา เป็นปีแห่งความปรารถนาดีต่อกัน เป็นปีที่ทุกคนควรคิดช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ในการสร้างสรรค์สิ่งดีสิ่งงามให้เกิดขึ้นในสังคม เป็นตัวอย่างแก่ชีวิตของตนของท่าน** อย่างนี้จึงจะเป็นการชอบการควร ตามหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา คือว่าให้เราอยู่กันด้วยความรัก

ที่ว่าอยู่กันด้วยความรัก พูดในภาษาไทยให้ฟังง่าย ๆ แต่ว่าภาษาไทยพอพูดถึงเรื่องรัก มันก็มักจะลามไปถึงเรื่องใคร่ด้วย

ความจริงรักกับใคร่มันคนละอัน ความรักนั้นเป็นความปรารถนาดีต่อกันและกัน หวังให้เพื่อนมนุษย์มีความสุขความสบาย มีความเจริญ มีความก้าวหน้า ในชีวิตในการงาน แต่เรื่องของความใคร่นั้น เป็นเรื่องของความกำหนัด ความอยากได้ในรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส เหมือนชายหนุ่มมีความใคร่ในหญิงสาว หญิงสาวก็มีความใคร่ในชายหนุ่ม อยากจะเอารูปนั้นมากกมากอด ให้อยู่ใกล้ อยากจะได้ยินเสียง อยากจะได้กลิ่น อยากจะได้รสแห่งกามารมณ์ อันนั้นมันเป็นความใคร่ ความใคร่ตรงกับราคะคือความกำหนัดนั่นเอง

เมื่อมีความกำหนัดแล้วมันก็เกิดโทสะ มีความขัดเคือง มีความลุ่มหลง มีความมัวเมา ชีวิตก็ตกอยู่ในสภาพมืดบอด สร้างความทุกข์ความเดือดร้อน ให้แก่ตนแก่ท่านด้วยประการต่าง ๆ เป็นเรื่องที่เป็นความเสียหายแก่ชีวิต ไม่เป็นความเจริญ ไม่เป็นความก้าวหน้าแม้แต่น้อย เราจึงควรจะได้เลิกความคิดเช่นนั้น หันมาคิดในเรื่องที่ถูกต้อง คือคิดว่า **ขอให้สัตว์ทั้งหลาย มีความสุขมีความเจริญ งดเว้นจากการคิดเบียดเบียนกัน ริษยากัน พยาบาท อาฆาตจองเวรกัน ไม่มีอารมณ์เกลียด ไม่มีอารมณ์ชัง ต่อสิ่งใด ๆ** ไม่ว่าคนนั้นจะเป็นคนดีหรือเป็นคนเสีย ถ้าเป็น

คนดีเราก็ดีใจกับเขา ถ้าเป็นคนเสียเราก็เสียใจกับเขา แล้วเราตั้งใจว่า **ขอให้เขาดีเสียเถิด ขออย่าได้เป็นเช่นนั้นเลย ขอให้พ้นจากความชั่วความร้ายในชีวิตประจำวันกันเสียเถิด**

เราอวยพรให้เขาในรูปอย่างนั้น เราอย่าไปโกรธเขา เราอย่าไปเกลียดเขา อย่าไปสร้างปัญหาใด ๆ ให้เกิดขึ้นแก่เขาเหล่านั้น ให้นึกถึงอกเขาอกเรา ว่าเราต้องการความสุขอย่างใด เขาก็ต้องการความสุขอย่างนั้น เราเกลียดความทุกข์อย่างใด เขาก็เกลียดความทุกข์อย่างนั้น สิ่งใดเราไม่ชอบ สิ่งนั้นเขาก็ไม่ชอบเหมือนกัน **เราควรจะอยู่ด้วยความเห็นอกเห็นใจแก่กันและกัน เอาใจเขามาใส่ใจเรา** พยายามคิดนึกตรึกตรองในเรื่องที่ถูกที่ชอบอยู่เสมอ

เวลาเราพบใคร เราก็ควรจะนึกว่า **ขอให้คุณเป็นสุข ๆ ขอให้คุณปราศจากความทุกข์ความเดือดร้อน ขอให้คุณมีความเจริญความก้าวหน้า ในชีวิตในการงาน** เพียงแต่เราคิดเท่านั้น เราก็สบายใจแล้ว เพราะเป็นความคิดที่แผ่เมตตาปรารถนาดีต่อเขา คนเราถ้าคิดให้คนอื่นสบาย เราก็สบาย

ถ้าเราคิดให้คนอื่นเดือดร้อน มีความทุกข์ความเดือดร้อน ลองพิจารณาตัวท่านเอง ขณะใดที่ท่านเกลียดคนอื่น โกรธคนอื่น

ท่านคิดพยาบาทคนอื่น ท่านมีความริษยาต่อคนอื่น ความรู้สึกในใจของท่านเป็นอย่างไร จะรู้ได้ด้วยตนเอง ว่าใจท่านร้อน ใจของท่านมืดมัว ใจของท่านวุ่นวาย ไม่มีความสงบใจเกิดขึ้น

บางทีมันร้อนแรงจนนั่งอยู่ไม่ได้ ต้องไปทำร้ายคนอื่น ไปทำให้คนอื่นเจ็บช้ำน้ำใจ แล้วก็มาพูดว่า สมน้ำหน้า สมน้ำหน้า กูได้ทำมึงดังใจแล้ว การพูดเช่นนั้น ไม่ใช่คำพูดที่เกิดมาจากดวงใจที่บริสุทธิ์ หรือดวงใจที่เป็นธรรม แต่เกิดมาจากความโกรธ ความเกลียด ความพยาบาท กิเลสมันสั่งให้พูด จึงได้พูดถ้อยคำเช่นนั้นออกมา เป็นการพูดที่สร้างปัญหา คือความทุกข์ความเดือดร้อน ไม่ใช่เป็นการพูดที่ทำลายปัญหา เราไม่ควรพูดอะไร คิดอะไร ทำอะไร ที่เป็นไปในทางเหี้ยมโหดดุร้าย แต่ควรจะคิด พูด ทำ แต่ในทางที่เป็นคุณเป็นประโยชน์แก่ชีวิตของเราของผู้อื่นอย่างแท้จริง ความรักมีความมุ่งหมายอย่างนี้

เราทั้งหลายจึงควรจะอยู่กันด้วยความรัก เลิกโกรธเลิกเกลียด เลิกอาฆาตพยาบาทจองเวรแก่กันและกัน ถ้าหากว่าเรามีเรื่องขัดข้องหมองใจกันอยู่กับใคร ๆ บ้างในปีเก่า เราก็เลิกจากสิ่งนั้น เรามาคิดมาสอนตัวเอง ว่าตั้งแต่เราโกรธกับเขา เกลียดเขา พยาบาทเขา จองเวรเขา มันมีอะไรดีขึ้นในชีวิตของเราบ้าง ไม่

เห็นมีอะไรดีขึ้นเลยแม้แต่น้อย แต่ว่าเราอยู่ด้วยความทุกข์ยากลำบากทางจิตใจ ต้องหวาดระแวงภัยอยู่ตลอดเวลา เพราะกลัวว่าคนนั้นจะมาทำร้ายเรา จะมาเบียดเบียนเรา จะมาสร้างความทุกข์ความเดือดร้อนให้แก่เรา การเป็นอยู่ในรูปอย่างนั้น มันจะมีความสุขที่ตรงไหน ไม่มีความสุขเลยแม้แต่น้อย เพราะเป็นความคิดที่เบียดเบียน ตรงกันข้าม ถ้าเราคิดไม่เบียดเบียนใคร ไม่ทำใครให้เดือดร้อน เราก็มีความสุขความสบาย ตามพระพุทธภาษิต ที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่า **"อพฺยาปชฺฌํ สุขํ โลเก" การไม่เบียดเบียนกันนั่นแหละ เป็นความสุขในโลก** การไม่เบียดเบียนกันก็ต้องมีความรักกัน มีความเมตตากัน อันนี้เป็นเรื่องสำคัญ ขอฝากให้ท่านทั้งหลายได้เอาไปใช้ในปีใหม่ ซึ่งเป็นปีที่ควรจะตั้งต้นชีวิตใหม่กัน เพราะปีใหม่นี้ เป็นปีที่เราได้เฉลิมฉลอง ๒๐๐ ปีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

กรุงรัตนโกสินทร์ของเรา ได้มีอายุมาได้ ๒๐๐ ปี ๒๐๐ ปีแห่งความก้าวหน้า ๒๐๐ ปีแห่งความสงบ ๒๐๐ ปีแห่งความรักความเมตตา สิ่งนี้เกิดจากใคร ก็เกิดจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๑ พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชของเรานั่นเอง พระองค์ได้สร้างกรุงเทพมหานคร เมื่อปี

๒๓๒๕ มาถึงบัดนี้ก็ครบ ๒๐๐ ปีพอดีแล้ว กรุงเทพมหานครของเรานั้น เป็นเมืองหลวงของประเทศไทย เป็นที่สถิตอยู่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นศูนย์กลางทางราชการ การค้าการขาย ด้วยประการต่าง ๆ มีอายุมาได้ ๒๐๐ ปี จึงได้มีการเฉลิมฉลอง การฉลองก็เพื่อแสดงน้ำใจว่า เรามีความปลื้มปีติในสิ่งที่เรามีเราได้ เพื่อแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อผู้ที่ได้สร้างสิ่งนี้มา **แล้วเราจะได้ช่วยกันรักษาสิ่งนี้ ให้ยืนยงคงทนต่อไปตราบเท่าโลกสลาย** อันนี้คือจุดหมายของการเฉลิมฉลอง

การฉลองนั้น ถ้าเราทำแต่เพียงเรื่องสนุก มีหนังมีละครมีอะไรต่าง ๆ เท่านั้นมันก็หาพอไม่ แต่เราควรจะ **ฉลองด้วยการละความชั่ว ด้วยการประพฤติความดี ด้วยการทำจิตใจให้สะอาดด้วยการพิจารณาถึงสิ่งที่ผ่านมา ด้วยการพิจารณาสิ่งที่จะเกิดขึ้นในกาลต่อไปข้างหน้า** สิ่งที่ผ่านมานั้นเป็นบทเรียนของชีวิต เป็นสิ่งควรคิดว่า มีอะไรเกิดขึ้น เกิดขึ้นเพราะอะไร ให้ทุกข์ให้โทษอย่างไร ต่อไปข้างหน้า เราควรจะเปลี่ยนแปลงปรับปรุงอะไรบ้าง อันเป็นทางสร้างสรรค์สิ่งทั้งหลายให้เจริญก้าวหน้าต่อไป เราจะหยุดเพียงแค่นี้ไม่ได้ เราจะต้องสร้างต่อไป ทั้งวัตถุและนามธรรม การสร้างวัตถุคือตึกรามบ้านช่อง

สถานที่ต่าง ๆ อันเป็นสิ่งต้องการสำหรับชีวิต แต่ว่าวัตถุนั้นก็เป็นเรื่องวัตถุ ความเจริญเพียงวัตถุอย่างเดียวไม่พอ เราต้องสร้างความเจริญทางด้านจิตใจ ทำจิตใจคนให้เจริญก้าวหน้าด้วยคุณงามความดี ตามหลักคำสอนในทางพระศาสนาที่เรานับถือ ถ้าเรานับถือพระพุทธศาสนา ก็เอาคำสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นหลักในการที่จะปฏิบัติ สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ให้มีความเจริญก้าวต่อไป จึงจะเป็นการฉลองที่ถูกต้อง ตามหลักเกณฑ์ในทางพระพุทธ-ศาสนา

การฉลองที่ถูกต้อง ควรจะฉลองให้เป็นประโยชน์ ให้เป็นการสร้างสรรค์ สิ่งที่เหลือไว้ เช่นว่ามีการซ่อมแซมวัดพระศรี-รัตนศาสดาราม อันเป็นการกระทำที่ถูกต้อง เพราะว่าวัดพระศรี-รัตนศาสดารามนั้น เป็นปูชนียสถานอันสำคัญ เป็นศิลปกรรม เป็นสิ่งแสดงออกถึงวัฒนธรรมของชาติบ้านเมืองของเรา ที่คนสมัยโบราณได้พยายามสร้างสรรค์ไว้ ด้วยความวิจิตรพิศดาร อันหาค่ามิได้ เป็นจุดที่ชาวต่างประเทศสนใจ ได้มาเที่ยวมาชมกันอย่างมาก จึงควรจะได้ซ่อมแซมบูรณะให้สมบูรณ์ให้เรียบร้อยไว้ ทางราชการก็ได้ประกาศบอกบุญเรี่ยไร ได้เงินมากมายเอามาสร้างปูชนียสถานสิ่งนี้ไว้ อันนับว่าเป็นประโยชน์ เป็นคุณเป็นค่าประการหนึ่ง

เราประชาชน ตามวัดวาอาราม ก็ควรคิดสร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์เป็นคุณต่อไป วัดชลประทานรังสฤษฏ์ก็ได้คิดสิ่งที่เป็นประโยชน์ถาวร คือสร้างโรงเรียนสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กในวันอาทิตย์ โรงเรียนพระพุทธศาสนาสอนเด็กในวันอาทิตย์วัด-ชลประทานนี้ ได้เปิดสอนมาก่อนแล้ว คือสอนมา ๑๔ ปีแล้ว แต่ไม่ได้สอนในวัด เราไปอาศัยสอนในโรงเรียนนอกวัด ซึ่งครูใหญ่เขาใจดีเอื้อเฟื้อให้ไปสอนในที่นั้น เพื่อประโยชน์เพื่อความสุขของชาติของบ้านเมืองในอนาคต เห็นว่าเป็นการไม่สะดวก ญาติโยมพุทธบริษัทที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัด จึงได้มาขอร้องอาตมาให้สร้างโรงเรียนสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กขึ้นในวัด จะได้นำเด็กเข้าวัด จะได้คุ้นกับวัดมากขึ้น และมีอะไร ๆ หลายอย่างที่เด็กควรจะกระทำในวัดต่อไป

อาตมาก็เห็นด้วยในเรื่องนี้ แต่ว่าปัจจัยมันไม่ค่อยจะมี บอกญาติโยมอย่างนั้น ญาติโยมก็ได้จัดการทอดกฐินมา ๓ ปีแล้ว เวลานี้ได้เงินไว้ทั้งหมด สามล้านเศษ พอจะลงมือสร้างได้ เพราะพอลงมือสร้างญาติโยมก็เห็นว่ากำลังสร้าง เขาก็จะมาช่วยกันต่อไป อันนี้จะสำเร็จประโยชน์ ประโยชน์ที่จะสำเร็จนั้นอยู่ที่อะไร ก็อยู่ที่เด็กของเรานั่นเอง เพราะเด็กนั้นคืออนาคตของชาติ ผู้ใหญ่เรา

นั้นมีแต่จะเดินลง แต่เด็กกำลังจะเดินขึ้น เราเดินลงแล้วก็ตกหายไป เด็กเดินขึ้นมาแสดงละครในชาติในบ้านเมืองต่อไป เราจึงต้องสร้างเด็กให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความสามารถ มีความประพฤติปฏิบัติดี มีความเห็นชอบเป็นพื้นฐาน

การสร้างคนนั้น ต้องเริ่มสร้างที่เด็ก ถ้าเราไม่ได้สร้างเด็ก แล้วจะไปสร้างชาติบ้านเมืองกันอย่างไร เวลานี้เราก็เห็นกันอยู่ว่า มีเด็กจำนวนไม่ใช่น้อย ที่ตกเป็นเหยื่อของอบายมุขประเภทต่าง ๆ ที่คนโง่คนเขลาสร้างกันขึ้น เพื่อแสวงหาผลประโยชน์เป็นเงินเป็นทอง แต่เป็นการทำลายชีวิตของเด็ก ๆ เหล่านั้นให้เสียหายไป พ่อแม่มีจำนวนไม่ใช่น้อย นำลูกมาฝากที่วัด แต่วัดรับไว้ได้ไม่หมด เพราะไม่มีสถานที่ ไม่มีคนสอนเพียงพอ ที่จะเฝ้าดูชีวิตของคนเหล่านั้น ช่วยแก้ไขปัญหาให้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง

อาตมาจึงคิดว่า เราควรจะป้องกัน ไม่ให้เหตุร้ายเกิดขึ้นแก่เด็กทั้งหลายต่อไป จึงได้คิดสร้างโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อนำเด็กเข้าหาพระ นำเด็กเข้าหาธรรมะ ให้รู้จักสิ่งถูกต้องไปแต่ตัวน้อย ๆ ค่อยสอนค่อยไป เขาก็จะเติบโตขึ้นด้วยสติ-ปัญญา เติบโตขึ้นกับพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นหลักครองใจ จะไม่เป็นคนรกโลก รกบ้านรกเมือง จะไม่สร้างปัญหา

คือความทุกข์ความเดือดร้อนให้เกิดขึ้นในชาติบ้านเมืองต่อไป การกระทำอย่างนี้จึงมีอานิสงส์มาก มีผลมาก เป็นเรื่องที่เราควรจะช่วยกันตามฐานะ

ท่านทั้งหลายที่มีเงินมีทองก็ช่วยกันหน่อย ตามฐานะที่ท่านจะช่วยได้ คนละเล็กคนละน้อย ตามศรัทธา ติดต่อกับที่วัดชลประทานรังสฤษฏ์ได้ทุกเวลา หรือวันอาทิตย์ท่านก็มาทำได้ นี้เป็นเรื่องที่สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ เป็นคุณเป็นค่าแก่ชาติแก่บ้านเมือง ขอเสนอเรื่องนี้ให้ท่านทั้งหลายได้นำไปพิจารณา เพื่อจะได้ช่วยกัน แก้ปัญหาสังคมของเราต่อไปในกาลข้างหน้านี้ประการหนึ่ง เป็นเรื่องที่เราควรจะได้เฉลิมฉลองกัน ในปี ๒๐๐ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

นอกจากเรื่องนี้แล้ว ดังที่กล่าวมาข้างต้นว่า เราทั้งหลายควรจะอยู่กันด้วยความรักต่อกัน และได้อธิบายให้เข้าใจแล้วว่าความรักในที่นี้หมายถึงอะไร ต่อนี้ไปก็จะได้ทำความเข้าใจ ว่าเราควรจะรักอะไรก่อน อะไรเป็นพื้นฐานของความรัก อะไรเมื่อเรามีรักอย่างนั้นแล้ว รักอย่างอื่นก็จะติดตามมา ขอทำความเข้าใจกันต่อไปในเรื่องนี้ เรื่องความรักนี้ เราควรจะมีความรักขั้นพื้นฐาน คือจะทำอะไรมันต้องมีฐานเสียก่อน เหมือนจะสร้างบ้านสร้าง-

เรือน ก็ต้องสร้างฐานให้มั่นคง สร้างฐานเรือนให้มั่นคงก็คือการตอกเข็มให้มีความมั่นคง เมื่อตอกเข็มมั่นคงแล้ว เรือนมันก็จะมั่นคงไม่เสียหาย แต่ถ้าเข็มไม่ดี สร้างเรือนลงไปแล้ว มันก็พังไปได้ ทรุดไปได้ง่าย ๆ แตกร้าวง่าย ๆ เหมือนกับสถานที่ทั่ว ๆ ไปที่ทำด้วยความสะเพร่า มันก็แตกไปร้าวไป แล้วก็พังไป อันนี้มีอยู่ทั่ว ๆ ไป เป็นเครื่องแสดงว่า ใจคนมันแตกมันร้าวแล้วทำอะไรมันก็แตกก็ร้าวไปด้วย เป็นเรื่องที่น่าคิดพิจารณา เราจึงต้องมีความรักอันเป็นพื้นฐานของชีวิต ความรักที่เป็นพื้นฐานของชีวิตนั้น เราจะรักอะไร ก็ขอบอกให้ท่านทั้งหลายทราบว่า **เราควรจะรักพระพุทธเจ้า รักพระธรรม รักพระสงฆ์ให้มาก**

รักพระพุทธเจ้า รักพระธรรม รักพระสงฆ์นั้น รักอย่างไร เราเอาความรักธรรมดามาคิดก็แล้วกัน เหมือนชายหนุ่มมีความรักหญิงสาว เขาทำอย่างไร เขาคิดถึงผู้นั้นบ่อย ๆ กินก็คิดถึง ทำอะไรก็คิดถึง นี่เขาเรียกว่ามีความคิดถึงสิ่งนั้น รักใคร่สิ่งนั้น หญิงสาวก็คิดถึงชายหนุ่มที่ตนใฝ่ฝัน เป็นเทพบุตรในฝันของเจ้าหล่อน เจ้าหล่อนก็มีความคิดถึงอยู่ตลอดเวลา ฉันใด เรารักพระพุทธเจ้า เรารักพระธรรม เรารักพระสงฆ์ เราก็คิดถึงพระองค์บ่อย ๆ คิดถึงพระพุทธเจ้า คิดถึงพระธรรม เราคิดถึงพระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้า

คิดถึงพระพุทธเจ้านั้น คิดถึงในรูปใด เราคิดถึงคุณงามความดีของพระพุทธเจ้า ว่าพระพุทธเจ้ามีดีอย่างไรบ้าง พระพุทธเจ้าท่านมีความกรุณาปรานีต่อชาวโลกทั้งหลาย พระพุทธเจ้าท่าน มีความบริสุทธิ์ในน้ำพระทัย ไม่มีอะไรเศร้าหมอง **พระพุทธเจ้าท่านมีปัญญารู้แจ้งเห็นจริง ในเรื่องความทุกข์ ในเรื่องเหตุให้เกิดทุกข์ ในเรื่องความดับทุกข์ได้ และในเรื่องข้อปฏิบัติ ที่จะให้ถึงความดับทุกข์อย่างเด็ดขาด** อันนี้คือพระคุณของพระพุทธเจ้า

เรามานึกมาคิด ถึงพระคุณเหล่านั้นของพระผู้มีพระภาค คิดบ่อย ๆ นึกบ่อย ๆ แล้วก็เอาพระคุณเหล่านั้น มาประทับไว้ในใจของเรา เหมือนเราเอาพุทธเจ้ามาแนบสนิทไว้ในใจของเรา ใจของเราก็ไม่ไปอยู่กับผีกับมาร ใจเราไม่เป็นสัตว์เดรัจฉาน ไม่เป็นสัตว์นรก ไม่เป็นเปรต ไม่เป็นอสุรกาย ไม่เป็นผี แต่ใจเราก็เป็นพระอยู่ตลอดเวลา อันนี้เรียกว่า **เราคิดถึงพระพุทธเจ้า** เอาพระ**พุทธเจ้ามาแนบสนิทไว้กับจิตใจของเรา เรารักพระพุทธเจ้า**

เรารักพระธรรม ก็คือรักคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า รักพระพุทธเจ้าก็ต้องรักพระธรรมคู่กัน เมื่อรักพระธรรมก็หมายความว่า เราศึกษาธรรมะบ่อย ๆ เราอ่านเราฟัง เราเอาธรรมะนั้น

มาเป็นกระจกคอยส่องมองดูตัวเรา ว่าเรามีความบกพร่องอะไรบ้าง เราไม่ดีไม่งามที่ตรงไหน เหมือนกับคนมีกระจกบานน้อย ๆ คอยส่องดูหน้าตนบ่อย ๆ เพื่อดูว่าหน้าของเราเป็นมันหรือเปล่า มีอะไรแปดเปื้อน วัตถุที่เอาไปโป๊ะไปทาไว้มันเลือนหายไปหรือเปล่า ก็จะได้โป๊ะได้พอกกันใหม่ต่อไป

อันนี้คือการพิจารณาตัวเอง ตักเตือนตัวเอง แก้ไขตัวเอง เราก็เอากระจกธรรมะนี่มาส่องดูเรา เพื่อให้เห็นว่าเรามีอะไรไม่ดี ไม่เหมาะไม่ควร ที่ควรจะได้ปรับปรุงแก้ไข กระทำให้มันดีมันงามขึ้น อย่างนี้เรียกว่าเอาธรรมะมาใช้ การใช้ธรรมะเป็นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ก็เหมือนเรามีดวงประทีป ส่องทางให้เราเดินไม่ผิดทาง เดินได้เรียบร้อยก้าวหน้าเป็นไปด้วยดี ชีวิตจะไม่ตกต่ำ จึงต้องหมั่นศึกษาธรรมะ อ่าน ฟัง เข้าใกล้ผู้รู้ แล้วนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

"ธมฺโม หเว รกฺขติ ธมฺมจาริ" ธรรมะย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม ผู้ใดประพฤติธรรม ธรรมะย่อมรักษาผู้นั้น ให้อยู่รอดปลอดภัย ทำให้ชีวิตไม่ตกต่ำ ไม่เกิดความเสียหาย เราจึงควรจะได้นึกถึงพระธรรมไว้เสมอ จะไปไหน จะทำอะไร จะคบหาสมาคมกับใคร เราก็ต้องนึกถึงพระธรรมไว้ เช่นสมมติว่าเราจะไป

เราก็นึกถึง ว่านี่เราจะไปไหน เราไปทำอะไร ไปเพื่ออะไร จะได้อะไร ก็นึกถึงหลักธรรมะ ว่าเรื่องนี้พระพุทธเจ้าท่านว่าอย่างไร

สมมติว่าเราจะไปร้านขายสุราเมรัย เครื่องดองของเมา เราก็นึกถึงพระธรรม พระธรรมว่าเรื่องนี้อย่างไร พระธรรมบอกว่า การดื่มของเมามีโทษ คือเสียทรัพย์ เกิดโรค ก่อการทะเลาะวิวาท หน้าชาไม่รู้จักละอาย คนดีเขาดูหมิ่น สติปัญญาเสื่อมถอย ธรรมะว่าอย่างนั้น พระพุทธเจ้าสอนธรรมะให้เรารู้ว่าอย่างนั้น

เมื่อเรารู้อย่างนั้นแล้ว เราก็ยับยั้งชั่งใจ เราไม่ไปเที่ยวที่ร้านขายสุราเมรัย เพราะมันเป็นบาปเป็นโทษ ถ้าเราไป ก็เรียกว่าเราไม่รักพระธรรม เราไม่รักพระพุทธเจ้า เราเป็นลูกนอกคอกนอกทาง เราจะเกิดความเสียหาย เราก็เอาธรรมะมาเป็นเครื่องยับยั้งชั่งใจไว้ บังคับตัวเองไว้ อดทนไว้ ไม่ไปสู่สถานที่นั้น นี่เป็นตัวอย่าง

หรือว่าจะไปเล่นการพนัน เราก็นึกถึงพระธรรม เรารักพระธรรม เรานึกว่า เอ! พระธรรมว่าอย่างไรในเรื่องนี้ พระธรรมบอกว่า ลูกเอ๋ย! การพนันมีโทษ ถ้าเธอไปเล่นชนะก่อเวร แพ้เสียดาย ทรัพย์ย่อมหมดไปสิ้นไป ไม่มีใครเชื่อเธอต่อไป เกียรติยศชื่อเสียงหมดไป ฐานะไม่ดี ตั้งเนื้อตั้งตัวไม่ได้ เป็นโทษอย่างนี้

เราก็มองเห็น เพราะเรารักธรรมะ เราก็ไม่ฝ่าฝืนธรรมะ เราไม่ไปเล่นการพนัน แต่เราจะขยันทำมาหากินตามหน้าที่ เราก็ไม่เป็นผู้เสียหาย ให้คิดนึกไว้ในรูปอย่างนี้ในแง่ต่าง ๆ ไม่ว่าเราจะคิดอะไร จะพูดอะไร จะทำอะไร จะประกอบการงานชนิดใด เราก็คิดไว้ในรูปนี้เสมอ เรียกว่าเรานึกถึงธรรมะไว้บ่อย ๆ ไปไหนก็ไปกับพระธรรม คิดกับพระธรรม พูดกับพระธรรม คบหาสมาคมกับใคร ก็ต้องเอาธรรมะมาเป็นหลักพิจารณา อย่างนี้เรียกว่า **เรารักธรรมะ อันเป็นพื้นฐานสำคัญของชีวิต**

เรารักพระอริยสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้า พระอริยะ-สงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้านั้น ท่านเป็นผู้มีปกติอยู่อย่างไร **ท่านมีปกติปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติเป็นธรรม ปฏิบัติเพื่อออกจากทุกข์** นี่พระอริยสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้า ท่านดำเนินชีวิตอย่างนั้น เมื่อเรารักพระอริยสงฆ์ เราก็ต้องทำตามพระอริยสงฆ์ เอาพระอริยสงฆ์เป็นผู้นำในชีวิตของเรา เราเดินตามพระ เราจะไม่เดินตามผีตามมาร เราเดินให้ดี เราเดินให้ตรง เราเดินให้เป็นธรรม เราเดินเพื่อให้ออกไปจากทุกข์จากความเดือดร้อน ทำอะไรก็ต้องทำให้ดี ทำให้ตรง ทำให้เป็นธรรม ทำให้เป็นการออกจากความทุกข์ความเดือดร้อน อย่างนี้ก็เรียกว่า เรารักพระ

อริยสงฆ์สาวกของพระอริยเจ้า เมื่อมีความรักขั้นพื้นฐาน คือรักพระอย่างนี้แล้ว ก็เรียกว่า เรายืนอยู่บนฐานอันมั่นคงของชีวิต ชีวิตจะไม่ง่อนแง่นคลอนแคลน ไม่หวั่นไหวด้วยสิ่งที่มากระทบ เรายืนมั่นเหมือนกับเสาหินยาว ๘ ศอกตอกลงไปในดิน แล้วลมพัดก็ไม่หวั่นไหว ใต้ฝุ่นพัดก็ไม่หวั่นไหว ไซโคลนพัดก็ไม่หวั่นไหว หินนั้นมั่นคง ฉันใด ชีวิตของเราก็เรียกว่า มีฐานอันมั่นคงอยู่ ฉันนั้นเหมือนกัน ต่อจากนั้น เมื่อเรามีความรักในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นพื้นฐานทางจิตใจของเราแล้ว เราจะรักอะไรต่อไป

เราต้องรักหน้าที่การงาน ที่เราจะต้องปฏิบัติ พูดถึงเรื่องหน้าที่แล้ว ทุกคนมีหน้าที่ด้วยกันทั้งนั้น หน้าที่เป็นเรื่องเฉพาะตัวก็มี หน้าที่เพื่อทำแก่บุคคลอื่นอันเป็นส่วนรวมก็มี ทุกคนมีหน้าที่ หน้าที่ในฐานะเกิดมาเป็นมนุษย์ เรามีหน้าที่ ที่จะทำตนให้เป็นมนุษย์ คือให้เป็นผู้มีใจสูง อย่าเป็นอยู่อย่างผู้ใจต่ำ ให้อยู่เหมือนดอกบัวที่เกิดขึ้นในสระน้ำ น้ำไม่เปื้อนดอกบัว โคลนไม่เปื้อนดอกบัว ดอกบัวเป็นดอกไม้สะอาด แม้จะอยู่ในที่สกปรก มันก็สะอาด ฉันใด เราก็ควรจะมีชีวิตอยู่อย่างสะอาด ไม่สกปรก ไม่เศร้าหมอง ฉันนั้นเหมือนกัน อย่างนี้เรียกว่าเป็นการอยู่ชอบ

ตามหลักธรรมะในทางพระพุทธศาสนา **เรารักหน้าที่ของเรา หน้าที่ความเป็นมนุษย์ หน้าที่ของความเป็นไทย เราก็ต้องทำใจให้เป็นอิสระไว้** *อย่าเป็นทาสของน้ำเมา อย่าเป็นทาสการพนัน อย่าเป็นทาสของเพื่อนชั่ว ๆ อย่าเป็นทาสของความสนุกสนานเหลวไหล อย่าเป็นทาสของความเกียจคร้าน* **อย่างนี้เรียกว่าเราเป็นไท** รักความเป็นไท ความเป็นไทเป็นหน้าที่ของคนไทย คนไทยไม่มีหน้าที่ ที่จะเป็นทาสของใคร ๆ เพราะความเป็นทาสมันขัดกับหลักความเป็นไท เมื่อเราเรียกตัวเองว่าเป็นไท เราก็ต้องรักความเป็นไท หน้าที่ของเราคือการทำตนให้เป็นคนไทย เราเป็นพุทธบริษัทเราก็มีหน้าที่ ที่จะทำตนให้เป็นพุทธบริษัท

พุทธบริษัทต้องเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ต้องเป็นผู้มีความเบิกบานแจ่มใสอยู่ตลอดเวลา ในการปฏิบัติ พุทธบริษัทต้องเป็นคนตื่นตัว ต้องเป็นคนว่องไว ต้องเป็นคนที่มีความก้าวหน้า ในการปฏิบัติกิจในชีวิตประจำวัน อย่างนี้จึงจะเรียกว่า เราทำหน้าที่ของพุทธบริษัท เราเป็นพ่อ เราเป็นแม่ ก็ต้องทำหน้าที่พ่อให้สมบูรณ์ รักความเป็นพ่อ รักความเป็นแม่ รักความเป็นครู รักความเป็นทหาร รักความเป็นตำรวจ รักความเป็นผู้แทนราษฎร

รักความเป็นรัฐมนตรี รักความเป็นนายกรัฐมนตรี ไม่ว่าเราจะอยู่ในฐานะใด ตำแหน่งใด เราจะต้องรักสิ่งนั้น ต้องบูชาสิ่งนั้น ทำสิ่งนั้นด้วยชีวิตจิตใจ ด้วยความเสียสละ ด้วยความอดทน ด้วยความนึกคิดเสมอว่า นี่คือหน้าที่ของเรา เรารักสิ่งนี้

คนไทยเรานี้ ถ้าพูดกันโดยทั่วไป ต้องขออภัยสักเล็กน้อย ว่าเรายังรกหน้าที่กันน้อยไป ทำอะไรก็ทำกันเล่น ๆ ไม่เอาจริงเอาจังอะไร อย่างนี้เรียกว่าไม่รักงานในหน้าที่ ทำสักแต่ว่าพอผ่านพ้นไป ไม่ทำด้วยใจรัก คนที่ทำด้วยใจรักนั้น เขาทำอย่างประณีต อย่างละเอียด อย่างรอบคอบ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการกระทำนั้นอย่างแท้จริง ไม่ใช่ว่าทำอะไรพอสักว่าผ่านพ้นไป จึงได้ชื่อว่าเป็นคนรักหน้าที่ ที่เราจะกระทำอยู่ในชีวิตประจำวัน

ขอให้ปีใหม่ จงเป็นปีแห่งการรักหน้าที่ของชาวไทยทั้งหลาย ให้มีความเสียสละต่อหน้าที่อย่างจริงจัง ทำอะไรทำจริงจับให้มั่นคั้นให้ตาย ไม่ทำแบบเล่น ๆ ต่อไป เพราะคนไทยเรามันชอบเล่น ทำอะไรเล่นทั้งนั้น เป็นนักการเมืองก็ว่าไปเล่นการเมือง ไปเล่นฟุตบอล ไปเล่นกีฬา เป็นนักขายที่ก็ว่าเล่นที่ ไม่เห็นเอาจริงสักที เอาแต่เรื่องเล่นกันตลอดเวลา แล้วชีวิตมันจะ

ไปรอดอย่างไร เราต้องมาตั้งต้นชีวิตกันใหม่ ในเวลาข้างหน้านี้ คือทำอะไรทำจริง อย่างนี้เรียกว่า เป็นความรักในหน้าที่การงาน

คนเราถ้ารักหน้าที่การงาน ย่อมตั้งเนื้อตั้งตัวได้ มีเงินมีทองใช้ มีเกียรติมีฐานะ ไม่มีอะไรที่เป็นเรื่องตกต่ำ นี้ประการหนึ่ง เป็นความรักที่ควรจะสร้างให้เกิดขึ้น

ต่อไปเราควรจะรักอะไร เราควรจะรักครอบครัวของเรา เพราะเราอยู่เป็นครอบครัว เป็นวงศ์สกุล แล้วก็รวมกันเป็นชาติ เป็นประเทศ เอาส่วนน้อยก็รักครอบครัว เพราะคนเราอยู่คนเดียวไม่ได้ ต้องมีการแต่งงาน ผู้ชายแต่งงานกับผู้หญิง ผู้หญิงก็แต่งงานกับผู้ชาย การแต่งงานนั้นเราแต่งกันเพื่ออะไร เราแต่งกันด้วยความรัก เราแต่งกันเพื่อเป็นเพื่อนตาย เพื่อนทุกข์ เพื่อนสุขแก่กันและกัน ไม่ใช่เพื่อนสุขถ่ายเดียว ต้องเป็นเพื่อนทุกข์ด้วย เรียกว่าร่วมสุขร่วมทุกข์กัน ลงเรือลำเดียวกัน เรือแห่งการวิวาห์ในชีวิต เราก็ต้องเสียสละความสุขส่วนตัว เพื่อประโยชน์แห่งความสุขของส่วนรวม คือครอบครัว เช่นสามีภรรยาอยู่ด้วยกัน ต่างคนต่างอยู่เพื่อกันและกัน สามีก็อยู่เพื่อภรรยา ภรรยาก็อยู่เพื่อสามี มีลูกมีเต้าเราก็อยู่เพื่อลูกต่อไป ทำอะไรทุกอย่างเพื่อลูก สามีภรรยาจะไม่แตกแยกกัน จะไม่หย่าร้างกัน เพราะเราคิดว่า เราไม่ได้อยู่เพื่อตัวเรา

บางคนพูดว่าอยู่กันไม่ไหว รสนิยมมันไม่ตรงกัน ทำไมไม่ปรับให้ตรงกัน ที่ไม่ปรับให้ตรงกันก็เพราะขาดความรักนั่นเอง เมื่อไม่มีความรักก็ไม่อยากจะอยู่ด้วยกัน เห็นหน้าแล้วมันหมั่นไส้ มันเบื่อ มันเซ็ง ไม่อยากจะอยู่ร่วมกันต่อไป เลยหย่ากัน หย่ากันแล้วลูกก็ลำบาก ไม่รู้จะไปหาใคร เด็กเกเรเกตุงก็เกิดขึ้นมากในบ้านเมืองนั้น เกิดจากเรื่องปัญหาในครอบครัวทั้งนั้น พ่อแม่แตกแยกกัน อยู่กันไม่เรียบร้อย พ่อแม่ประพฤติเหลวไหล พ่อขี้เหล้า แม่ขี้ไพ่ ประพฤติไม่ดีไม่งาม ลูกก็เลยตามไปด้วย นั่นเป็นบาปอันยิ่งใหญ่ เป็นบาปที่ลึกซึ้ง เป็นบาปที่ไม่ใช่เกิดแก่ตนคนเดียว แต่เกิดแก่ครอบครัว เกิดแก่ประเทศชาติ เป็นการทำลายสิ่งต่าง ๆ ไม่ดีไม่งามทั้งนั้น เพราะฉะนั้นเราจะต้องปรับปรุงแก้ไขสิ่งเหล่านี้ ไม่ให้เกิดไม่ให้มีขึ้นในวิถีชีวิตของเรา

เราควรอธิษฐานใจเมื่อเรามีครอบครัวว่าเราจะรักครอบครัว เช่นพ่อบ้านรักครอบครัว ก็ไปทำงานด้วยใจรัก ทำงานเพื่อครอบครัว ทำด้วยความอดทนด้วยความหนักแน่น ไม่เบื่อหน่ายในงาน เพื่อให้งานเจริญก้าวหน้า เพราะงานเจริญ ครอบครัวก็เจริญ ตนก็เจริญไปด้วย เลิกงานแล้วก็ไม่เถลไถล ไม่ไปเที่ยวที่สโมสร ไม่ไปเที่ยวบาร์ เที่ยวไนท์คลับ ไม่ไปกับเพื่อนชั่ว ๆ

ทั้งหลาย ที่ชอบสนุกเฮฮาไม่เข้าเรื่อง หาเรื่องให้สิ้นเปลืองเงินทองโดยไม่ได้เรื่องอะไร เราก็รีบกลับบ้าน เพราะเรามีพันธะทางครอบครัว มีคนคอยอยู่ที่บ้าน คอยกินข้าวพร้อมกัน กินข้าวแล้วก็นั่งดูโทรทัศน์ด้วยกันพร้อมกับเมียและลูก เมื่อดูกันก็อธิบายให้ลูกฟัง ว่าอันนั้นเรื่องดี อันนี้เป็นเรื่องชั่ว อันนั้นเป็นเรื่องบาป อันนี้เป็นเรื่องบุญ ให้ลูกได้รู้ได้เข้าใจ สอนแนวทางชี้ให้ลูกไปในตัว แล้วก็ดูแลให้ลูกอ่านหนังสือทำการบ้าน เราช่วยพิตช่วยสอนให้แก่เขา ไม่ต้องส่งไปโรงเรียนพิเศษภาคค่ำเพราะพ่อก็สอนได้ แม่ก็สอนได้ จะไปเรียนที่อื่นให้มันเสียเวลาทำไม ให้เสียเงินทำไม พ่อแม่ก็เรียนกันมาแล้วทั้งนั้นในวิชานั้น ๆ เราก็เอามาอ่าน เอามาสอนให้ลูก ลูกก็จะก้าวหน้า

ได้ทราบว่าคุณหลวงวิจิตรวาทการ ท่านรักครอบครัวมาก ท่านสอนลูกของท่านทุกคืน ลูกเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ท่านก็อ่านหนังสือเศรษฐศาสตร์เล่มใหญ่ ๆ แล้วก็ย่อให้ลูกเรียนแนะแนวให้แก่ลูก ลูกจะเรียนอะไร คุณหลวงแกก็สอนได้ทั้งนั้นเพราะฉะนั้นลูกของคุณหลวงวิจิตรวาทการ เก่งทุกคน ได้เป็นด๊อกเตอร์ปริญญาสูง ๆ กันทั้งนั้น ชีวิตเป็นประโยชน์ทั้งนั้น อันนี้เป็นบุคคลตัวอย่าง ในทางสร้างสรรค์ชีวิต ที่เขาเป็นเช่นนั้นเพราะ

อะไร เพราะเขารักครอบครัวของเขา เขาไม่เอาความรักไปเที่ยวทิ้งให้เพ่นพ่าน ตามตรอก ตามซอย ตามโรงแรมม่านรูดที่มันไม่ได้เรื่องอะไร แต่เอาความรักมาไว้ที่บ้าน เอาไว้ที่ครอบครัว ลูกก็สบายใจ แม่ก็สบายใจ คนใช้ก็สบายใจ เพราะสิ่งทั้งหลายเรียบร้อย นี่คือความรักครอบครัว

ขอให้เราทั้งหลายที่มีครอบครัวแล้ว จงรักครอบครัวให้มาก ทุ่มชีวิตจิตใจให้กับครอบครัว ทั้งสองฝ่ายรักกัน แม่บ้านก็ต้องรักสามี อย่าไปรักไพ่มากกว่าสามี อย่าไปรักเพื่อนเหลวไหลมากกว่าสามี ให้รักสามี รักลูก รักครอบครัวให้มาก ชีวิตของท่านก็จะไม่วุ่นวายไม่มีปัญหา มีหลายคู่ที่เกิดปัญหา เพราะว่าไม่รักกันจริงนั่นเอง จึงได้เกิดความทุกข์ความเดือดร้อน ในชีวิตประการต่าง ๆ อันนี้เป็นหลักที่ควรจะจดจำไว้

ต่อจากนั้น เราก็ทุ่มความรักไปที่บ้านเมืองของเรา ที่เราพูดกันว่า **รักชาติ รักศาสน์ รักกษัตริย์** ความรักชาติก็คือรักพวกพ้องนั่นเอง รักคนในชาติ เราปรารถนาให้คนทุกคนในชาติอยู่เย็นเป็นสุข เรียกว่า "รักชาติ" อีกอย่างหนึ่งก็หมายความว่ารักชาติ เห็นประโยชน์ส่วนรวมคือชาติ ไม่เห็นประโยชน์ส่วนตัว ทำงานอะไรทำเพื่อส่วนรวม ไม่ทำเพื่อส่วนตัว ทำงานเพื่องาน

ก็เป็นการทำเพื่อส่วนรวม แต่ถ้าเราทำเพื่อส่วนตัวแล้ว คิดถึงตัวเป็นใหญ่ ทำอะไรก็คิดว่าตัวจะมีอะไร ตัวจะได้อะไร จากการกระทำนั้น ๆ เป็นการกระทำที่มีแต่ความโลภ มีแต่ความอยากได้ ไม่มีความเสียสละ งานก็ทุจริตเสียหาย การคอรัปชั่นกินสินบาทสินบนเกิดขึ้นเพราะอะไร เพราะคนนั้นไม่รักชาติแท้จริง แต่รักตัวเองมากกว่า ทำอะไร ๆ ก็เพื่อตัวเอง ไม่ได้ทำเพื่อชาติเพื่อประเทศ จึงเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ด้วยประการต่างๆ

เราจึงควรจะเปลี่ยนแนวคิดเสียใหม่ ว่าตัวเรานี้มันเล็กน้อย ชาติใหญ่กว่า เราทำอะไรก็ต้องนึกถึงชาติ นึกถึงประเทศของเรา โดยเฉพาะเวลานี้ เราต้องการคนรักชาติรักประเทศอย่างแท้จริง เสียสละเพื่อส่วนรวมอย่างแท้จริง โดยเฉพาะผู้ทำงานในการบริหารประเทศชาติ เช่นว่า ข้าราชการ ก็ต้องทำงานเพื่องานอย่างแท้จริง เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เป็นนักการเมือง เป็นผู้แทนราษฎร ก็ต้องทำงานในหน้าที่ของผู้แทนให้ดี ช่วยกันบัญญัติกฎเกณฑ์ในสภา ช่วยกันรักษาระเบียบแบบแผน ช่วยกันควบคุมรัฐบาล ให้บริหารประเทศชาติไปในแนวทางที่ถูกที่ชอบ มีอะไรไม่ดีต้องประท้วง จัดการตั้งกระทู้ถามความกระจ่างในเรื่องนั้น ๆ ช่วยกันแก้ปัญหา

ถ้าไปเป็นผู้บริหาร เป็นคณะรัฐบาล คณะรัฐมนตรี ก็ต้องนึกว่า เราเป็นคนมีเกียรติ ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ให้ทำหน้าที่เป็นรัฐมนตรีในกระทรวงนั้น ๆ พึงทำงานนั้นด้วยใจบริสุทธิ์ยุติธรรมสม่ำเสมอ อย่าทำอะไรด้วยความลำเอียงเพราะรัก เพราะชัง เพราะกลัว เพราะหลง อย่าเป็นคนเห็นแก่ตัว อย่าเอาตำแหน่งหน้าที่ ไปหาผลประโยชน์เข้าข้างตัว อย่าเอาความรู้ความสามารถ ไปหาประโยชน์เฉพาะตัว

พระพุทธเจ้าท่านได้ทรงติไว้ว่า "อตฺตตฺถสฺส ปญฺญา อสุจิมนุสฺสา" บุคคลผู้ใช้สติปัญญาความสามารถ เพื่อประโยชน์ตนถ่ายเดียว เป็นคนสกปรก เป็นคนใช้ไม่ได้ เราอย่าอยู่อย่าคนสกปรก ให้อยู่อย่างคนสะอาดปราศจากสิ่งชั่วสิ่งร้าย จึงจะถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในทางพระพุทธศาสนา อันนี้เรียกว่าเรารักชาติ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ใครที่รักชาติเพื่อท้องเพื่อกระเป๋า ก็เลิกรักชาติแบบนั้น เลิกกอบโกย แต่เริ่มเสียสละเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขส่วนรวม ขอให้มีหลักปรัชญาประจำจิตใจไว้สักหน่อยว่า "คนเราเกิดมามือเปล่า ตัวเปล่า ตายไปก็มือเปล่า ไม่ได้เอาอะไรไป" เราจะโลภโมโทสันอะไรนักหนา เราควรจะเกิดมาเพื่อสร้าง

เพื่อเสริม เพื่อเติมเพื่อแต่ง ให้ชาติของเราเจริญก้าวหน้าต่อไป ดีกว่าจะอยู่ด้วยความมักมากอยากได้ ทำให้เกิดความเสียหาย จะเป็นประวัติศาสตร์ในทางร้ายไว้ในบ้านเมืองต่อไป เป็นเรื่องไม่ดี ขอให้คิดเลิกละเสียจากทางอย่างนี้ มาเดินในทางให้ ในทางเสียสละ

ตื่นเช้าควรจะอธิษฐานใจว่า "**วันนี้ ข้าพเจ้าจะมีชีวิตอยู่เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ส่วนรวม เพื่อประโยชน์เพื่อความสุข แก่เพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย ขอให้พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์มาตั้งอยู่ในใจของข้าพเจ้า ขอให้พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นกำลังใจให้แก่ข้าพเจ้า ขอให้ข้าพเจ้ามีใจซื่อสัตย์ มีความอดทน มีความเข้มแข็ง มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว**" ให้ตั้งใจอย่างนั้น ก็เรียกว่าเรามีพื้นฐานแห่งความรักชาติบ้านเมือง อะไร ๆ ก็จะดีขึ้น มีความเจริญก้าวหน้าขึ้น นี้อย่างหนึ่ง

อีกอย่างหนึ่ง **เรารักองค์พระมหากษัตริย์** ผู้เป็นประมุขของชาติ ชาติไทยกับสถาบันพระมหากษัตริย์นั้น พัวพันกันอย่างแยกไม่ออก เพราะเมืองไทยเราสมัยก่อนนั้น ผู้ที่เป็นหัวหน้าคือพระเจ้าแผ่นดิน หรือพระมหากษัตริย์ เป็นผู้รับผิดชอบในความ

เจริญ หรือความเสื่อมของบ้านเมือง ประชาชนขาดการศึกษา ไม่มีปัญญาที่จะทำอะไร พระมหากษัตริย์เป็นผู้ทำทั้งนั้น แม้จะมีที่ปรึกษา พระองค์ก็ตัดสินสิ่งนั้นด้วยพระองค์เอง เป็นบุญหนักหนาที่เมืองไทยเรา โดยเฉพาะในกรุงรัตนโกสินทร์นี้ พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ทรงศีลทรงธรรม ทรงเสียสละเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่ประชาชน ได้พยายามสร้างประเทศชาติมาโดยลำดับให้เจริญก้าวหน้าทุกแง่ทุกมุม จนกระทั่งถึงพวกเราทุกวันนี้ เรามีความสำนึกในความกตัญญูกตเวที ต่อพระมหากษัตริย์ทั้งหลายเหล่านั้น

เราจึงได้มีความรักต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระมหากษัตริย์พระองค์ปัจจุบันของเรานี้ พร้อมด้วยพระราชินี พระราชโอรส พระราชธิดา ได้ทรงบำเพ็ญพระองค์อยู่ในธรรม ทรงเป็นที่พึ่งของประชาชนอย่างแท้จริง พระองค์เสด็จไปเยี่ยมเยียนประชาชน ตามสถานที่ต่าง ๆ ตลอดเวลาไปเพื่อให้ ไม่ใช่ไปเพื่อจะเอาอะไร

สมเด็จพระราชชนนีศรีนครินทร์ ก็เช่นเดียวกัน พระองค์ได้เสด็จไปเพื่อให้ ไม่ใช่เสด็จไปเพื่อจะเอาอะไรจากใคร ๆ เมื่อพระองค์ให้ พระองค์มีพระทัยเบิกบานยิ้มแย้มแจ่มใส มีความสุข

ปราศจากทุกข์ร้อน ชีวิตของพระองค์จึงมั่นคง มีพระชนมายุมั่นขวัญยืน ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ อันนี้เป็นตัวอย่างแห่งการเสียสละ ความรักความเมตตาของพระมหากษัตริย์ ที่ได้ปฏิบัติเพื่อชาติเพื่อประเทศตลอดมา

เราทั้งหลายเป็นข้าแผ่นดิน ก็ควรจะเดินตามรอยพระยุคลบาทขององค์พระมหากษัตริย์นั้น มีความรักพระองค์ แล้วก็ทำหน้าที่ของเรา เพื่อร่วมแรงกับพระองค์ด้วย พระองค์ไปทางไหน ขอให้เราเดินในทางนั้น เดินในทางที่พระองค์เดินไปก่อน การเดินตามหลังผู้ใหญ่ปลอดภัยด้วยประการทั้งปวง เราก็ควรจะได้คิดจะได้ทำในรูปอย่างนั้น เป็นการแสดงออกซึ่งความรักต่อพระองค์ เมื่อเรารักพระมหากษัตริย์ เราก็ประกอบกรณียกิจอันเป็นหน้าที่ให้เรียบร้อย ไม่ให้ขาดตกบกพร่อง อย่างนี้เรียกว่าเรารักถูกต้อง คนมีความรักถูกต้อง ก็เรียกว่า เป็นคนมีความเจริญ มีคุณธรรม มีวัฒนธรรม มีอะไร ๆ ดีงามทั้งนั้น ประเทศชาติบ้านเมืองของเรา ต้องการคนดีที่มีคุณธรรมประจำใจ เพื่อได้ช่วยกันสร้างชาติสร้างบ้านเมือง ให้มีความเจริญมีความก้าวหน้าต่อไป ท่านเป็นคนหนึ่งซึ่งเรียกตนว่า **เป็นไทย** เป็นคนหนึ่งซึ่งเรียกตนเองว่า **เป็นพุทธบริษัท** เป็นคนหนึ่งซึ่งเรียกตัวเองว่า

ฉันเป็นมนุษย์กับเขา เมื่อเราเป็นอย่างนี้ จะเป็นโดยสักสมมติไม่ได้ **ต้องเป็นกันด้วยน้ำใจ เป็นกันด้วยคุณธรรม ความงาม ความดี**

เพราะฉะนั้น ในปี ๒๕๒๕ ที่จะถึงนี้ ขอให้เรามาตั้งใจที่จะมีความรักเพื่อนมนุษย์ มีความรักพระพุทธศาสนา รักชาติ รักประเทศ รักหน้าที่การงาน รักครอบครัว ให้อยู่ด้วยความรัก อยู่ด้วยความเมตตา ปรารถนาดีต่อกัน ต่อเพื่อนมนุษย์ทั้งหลายทุกวันทุกเวลา อย่าอยู่ด้วยความเหี้ยมโหดดุร้าย อย่าอยู่ด้วยความโกรธ ความเกลียด ความพยาบาท ความริษยา อาฆาตจองเวรกับใคร ๆ เพราะการเป็นอยู่เช่นนั้น เป็นการเป็นอยู่ที่ไม่ชอบไม่ควร เป็นการเป็นอยู่ที่สร้างปัญหา สร้างความทุกข์ความเดือดร้อนทั้งแก่ตนทั้งแก่บุคคลอื่น เป็นการทำลายตนทำลายท่าน เราไม่ได้เกิดมาเพื่อการทำลายกัน แต่เราเกิดมา เพื่อช่วยเหลือกันสร้างสรรค์ ช่วยกันให้มีความสุขความเจริญ สมความปรารถนา

ดังที่ได้แสดงมาเพื่อเป็นเครื่องเตือนจิตสะกิดใจ ในเรื่องความรักความเมตตา แก่พี่น้องทั้งหลาย ก็เห็นว่าพอสมควรแก่เวลา ขอยุติการกล่าวธรรมกถาไว้แต่เพียงนี้

ในที่สุดนี้ ก็ขออวยพรให้ท่านทั้งหลาย มีความรักต่อพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ มีความรักหน้าที่การงาน มีความรักครอบครัว มีความรักประเทศชาติ มีความรักต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ อันเป็นสิ่งสูงสุดในหัวใจของชาวไทยทั้งหลาย ขอให้ท่านทั้งหลาย อยู่ด้วยน้ำใจเมตตาปรานีต่อกัน หันหน้าเข้าหากัน เลิกโกรธ เลิกเกลียด เลิกพยาบาท เลิกเห็นแก่ตัว สร้างสิ่งดีสิ่งงามให้เกิดขึ้นในชาติในประเทศของเราจงทั่วกันทุกท่านทุกคน เทอญ.

พระราชนันทมุนี (ปัญญานันทภิกขุ)

แสดงปาฐกถาธรรม

ณ โรงเรียนพุทธธรรม วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ปากเกร็ด นนทบุรี

วันอาทิตย์ที่ ๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๕

เรื่อง "อยู่ด้วยธรรมนำให้รอด"

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์ อันเกิดขึ้นจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

วันอาทิตย์นี้ โดยโลกสมมติ ก็ถือว่าเป็นวันอาทิตย์แรกของปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ความจริงมันก็เหมือนกับวันอาทิตย์ก่อน ๆ แต่จิตใจคนเรานี้ มันมีความยึดถือ ในอะไรบางสิ่งบางประการแล้วก็มีความตื่นเต้นต่อสิ่งนั้น เช่นว่าเมื่อเดือนธันวาคมสิ้นไป เราก็ถือว่าสิ้นปี วันที่ ๑ มกราคมก็ถือว่าเป็นปีใหม่ ดังที่ได้เคย

บอกญาติโยมไว้แล้วว่า ปี วัน เดือน มันไม่เก่าไม่ใหม่ มันก็เป็นเรื่องเท่าเดิม แต่ว่าเราสมมติกันว่าสิ้นปี แล้วมาขึ้นปีก็เรียกว่าเป็นปีใหม่ เดือนใหม่ วันใหม่ นาทีใหม่ ชั่วโมงใหม่ เรามันชอบใหม่ ไม่ค่อยชอบเก่า ๆ แต่ว่าบางอย่างก็ชอบเหมือนกัน แม้เก่าก็ชอบ ใหม่ก็ยิ่งชอบใหญ่

เพราะฉะนั้นเมื่อชีวิตเราผ่านมาด้วยดีตลอดปี พ.ศ. ๒๕๒๔ ซึ่งเป็นปีแห่งคนพิการ ปี ๒๕๒๔ เขาเรียกว่าปีแห่งคนพิการ จิตใจคนก็ชักจะพิกลพิการอยู่หมือนกัน คือมันสับสนวุ่นวายกันไปทั่วโลก มีการประกอบอาชญากรรมชนิดแรง ๆ ฆ่าคนสำคัญของโลก ฆ่าจนกระทั่งโป๊ป แต่ท่านไม่ตาย ฆ่าประธานาธิบดีก็ไม่ตาย แต่ประธานาธิบดีอียิปต์ตายแล้ว ยังจะคิดกันอีกต่อไปเรื่อย ๆ มันก็แปลกมนุษย์นี่ มันเรื่องอะไรก็ไม่รู้ โลกมันก็ทั้งกว้างทั้งขวาง แต่มันก็กีดกันอยู่ตลอดเวลา ชอบทำร้ายกัน ชอบเบียดเบียนกัน ชอบทำให้คนเดือดร้อน ทั้ง ๆ ที่ตัวก็พูดว่าต้องการความสุข แต่ว่ากลับกระทำเหตุให้คนอื่นเป็นทุกข์ แล้วเรามันจะได้ความสุขอย่างไร

พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า **"ผู้ใดต้องการความสุข แต่ทำผู้อื่นให้เป็นทุกข์ ผู้นั้นจะไม่ได้สุขสมปรารถนา ผู้ใดต้อง**

การความสุข ทำให้คนอื่นเป็นสุขด้วย ผู้นั้นจะได้สุขสมใจ" อันนี้เป็นหลักการที่ถูกต้อง เหตุการณ์ของโลกมันก็บอกเราอยู่ในตัวแล้วว่า ผู้ที่ต้องการความสุข แต่ไปทำให้คนอื่นเกิดความทุกข์นั้น ไม่มีความสุข ผู้ใดต้องการความสุข ไม่ทำใครให้เกิดความทุกข์ความเดือดร้อน ก็ย่อมจะเกิดความสุขสมหมาย

เพราะฉะนั้น ถ้าเราต้องการจะให้เราเป็นสุข ก็ต้องช่วยให้คนอื่นเป็นสุข ไม่ทำให้ใครเกิดความทุกข์ความเดือดร้อน การที่คนทำตนให้เป็นเหตุให้เกิดความทุกข์แก่คนอื่นนั้น ก็ทำไปด้วยความหลง ทำไปด้วยความไม่รู้ไม่เข้าใจ ที่ไม่รู้ไม่เข้าใจก็เพราะว่าไม่สนใจศึกษาธรรมะ ไม่เข้าใกล้คนสอนธรรมะ เลยไม่รู้ว่าธรรมะคืออะไร ควรจะนำไปใช้ในชีวิตอย่างไร เขาไม่รู้ไม่เข้าใจก็เลยทำตามอารมณ์ ตามใจอยาก เมื่อมีความต้องการอะไรเกิดขึ้นในใจ ก็ทำตามที่ตนอยาก การทำอะไรตามที่ตนอยาก โดยไม่มีการควบคุมนั้น เป็นวิสัยของความโง่

คนเราเมื่อโง่มันก็เป็นสัตว์เดรัจฉาน สัตว์เดรัจฉานนั้นเมื่อมีความต้องการอะไร มันก็กระโจนเข้าใส่เลย ไม่มีการควบคุม ไม่มีการยับยั้งชั่งใจ สุนัขที่เลี้ยงไว้ที่กุฏิ ถ้าว่ามันจะกินอะไรพอหยิบยื่นให้ มันงับทันทีรวมทั้งมือคนด้วย งับแรงทุกที ไม่มี

ระเบียบ ความโง่นี่ไม่มีระเบียบ สัตว์เดรัจฉานก็คือความโง่ เมื่อใดเราโง่ เราหลงผิด เราเข้าใจผิด มันก็ไม่มีระเบียบ การคิด การพูด การกระทำ ก็ย่อมจะเป็นไปในทางเสื่อม อันเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ความเดือดร้อนในชีวิตประจำวัน

เรื่องนี้ ถ้าคนเราหัดคิดเสียบ้าง คือคิดเอาใจเขามาใส่ใจเรา เอาใจเราไปใส่ใจเขา ที่เราพูดกันว่า **"ใจเขาใจเรา"** ใจเขากับใจเรานั้น โดยปกติธรรมชาติมันก็เหมือนกัน ไม่ได้แตกต่างอะไรกัน โดยธรรมชาติปกตินั้น สภาพจิตเป็นอันเดียวกัน ธรรมชาติจิตนั้นมันมีสภาพเหมือนกัน ไม่ได้แตกต่างกัน ความแตกต่างนั้นอยู่ที่การปรุงแต่ง เมื่อจิตถูกปรุงแต่งด้วยอำนาจกิเลส จิตก็แตกต่างกัน เช่นปรุงแต่งด้วยความโลภ ความโกรธ ความหลง ความริษยาพยาบาท อาฆาตจองเวร สภาพจิตมันก็แตกต่างกัน แต่ถ้าจิตของใครก็ตาม ไม่ถูกปรุงแต่งด้วยอำนาจกิเลสแล้ว มันก็ปกติเหมือนกัน

จิตที่ปกตินั้น คือจิตที่สะอาดอยู่ จิตที่สงบอยู่ จิตที่สว่างอยู่ ถ้าเราเอาจิตเดิมของเรากับของเขา ยกมาวางลงเทียบเคียงกัน ดูไม่ออกว่าเป็นของใคร เพราะมีสภาพเหมือนกัน ไม่แตกต่างกัน แต่ถ้าจิตนั้นถูกปรุงแต่งแล้ว ก็จะแตกต่างขึ้น มีสี

เปลี่ยนไป รูปเปลี่ยนไป ความคิดความอ่านก็เปลี่ยนแปลง เรา อย่าไปเอาสิ่งที่มันเปลี่ยนแปลงแล้วมาเป็นอารมณ์ แต่จงเอาแต่สิ่งเดิมแท้มาเป็นอารมณ์

ถ้าเราได้พบใครมีสภาพจิตใจเปลี่ยน แปลงไปในรูปต่าง ๆ อย่าไปโกรธเขา อย่าไปเกลียดเขา อย่าไปนึกว่าเขาเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ แต่ให้นึกว่าน่าสงสาร เขาเป็นคนที่น่าสงสาร น่าจะเข้าไปช่วยเหลือ ให้คลายจากความคิดอย่างนั้น ให้พ้นไปจากความทุกข์ความเดือดร้อนในรูปนั้น ถ้าเราคิดกันในรูปอย่างนี้แล้ว สิ่งทั้งหลายก็ดีขึ้น เพราะเรามองด้วยปัญญา ไม่ได้มองด้วยกิเลส เอาปัญญาเข้ามาเป็นแว่นส่องลงไป เราก็จะเห็น สิ่งนั้นชัดเจนแจ่มแจ้ง

แต่ถ้าเรามองด้วยความโง่ความเขลา มันก็เกิดเป็นปัญหา เป็นความทุกข์ความเดือดร้อน เพราะฉะนั้นจึงควรจะคิดกัน ว่าเราจะทำอย่างไร ให้สังคมมนุษย์เป็นสุข ให้อยู่กันด้วยความสงบ ไม่วุ่นวายไม่สับสน เราก็ต้องอยู่กันด้วยน้ำใจที่มีเมตตาปรานีต่อกัน ไม่ใช้น้ำใจที่มีกิเลสเข้าใส่กัน เพราะถ้าเอาจิตใจที่มีกิเลสเข้าใส่กันแล้ว มันก็ต้องเกิดเรื่อง ดังที่เป็นข่าวว่าฆ่ากันมากเหลือเกินในรอบปี พ.ศ. ๒๕๒๔ ที่ผ่านมานี่ คนฆ่ากันมาก ตายด้วยการ

ฆ่า ตายด้วยอุบัติเหตุ ตายปกตินั้นมันเป็นเรื่องธรรมดา แก่ตายไป เจ็บไข้ตายไป มันเรื่องธรรมชาติ แต่ฆ่ากันตายนี่ไม่ใช่ธรรมชาติ อุบัติเหตุก็ไม่ใช่เรื่องธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเพราะความประมาท ไม่ใช้ธรรมะ ไม่มีความระมัดระวังในเรื่องนั้น ๆ ก็เลยเกิดการตายกันขึ้น คนบางคนยังไม่ควรจะตาย ควรจะอยู่ในโลกไปอีก เพราะมีความรู้ มีความสามารถ มีความประพฤติดี ควรจะอยู่ในโลก เพื่อช่วยสร้างโลกให้งดงามต่อไป แต่ก็ต้องตายด้วยอำนาจอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นบนท้องถนน มากกว่าเพื่อนที่อื่นไม่ค่อยเกิดเท่าใด เกิดขึ้นบนท้องถนนเกิดจากรถยนต์ ๒ คันมันรักกัน ชอบกัน เลยเข้าไปกอดกันอยู่กลางถนนมากมายก่ายกอง ปีหนึ่ง ๆ ก็ไม่ใช่น้อย คิดแล้วก็น่าเสียดาย สูญคนไปแล้วสูญทรัพย์สิน สมบัติของบ้านเมืองไป ปีหนึ่งก็ไม่ใช่น้อย นั่นก็เพราะว่าเขาขาดสติปัญญา ไม่รู้จักผิดชอบชั่วดี

คนอีกประเภทหนึ่ง อ้างตัวว่าเป็นผู้หวังดีต่อประชาชนต้องการจะช่วยให้ประชาชนพ้นจากแอก ไม่รู้แอกอะไร แล้วก็จะทำให้ทุกคนสบาย แต่ตัวเองหาได้สบายไม่ เพราะก่อกรรมทำเข็ญอยู่ตลอดเวลา ชอบทำลายสิ่งซึ่งเป็นประโยชน์ เป็นของประชาชน เช่นทำลายสะพานรถไฟ ทำลายสถานีรถไฟ ทำลาย

โรงเรียนสำหรับเด็กศึกษา ทำลายสุขศาลาอนามัย อันเป็นสถานที่สงเคราะห์คนเจ็บไข้ได้ป่วย คนอย่างนี้จะเรียกว่าเป็นคนรักบ้านรักเมืองได้อย่างไร รักชาติ รักประเทศได้อย่างไร เป็นคนที่จะทำให้คนอื่นเป็นสุขได้อย่างไร เพราะมีนิสัยก้าวร้าวชอบทำลาย ชอบล้างชอบผลาญไม่ใช่คนที่ควรจะเป็นใหญ่เป็นโตในแผ่นดิน หรือสร้างอะไร ๆ ที่เป็นประโยชน์ เพราะความคิดยังอยู่แต่ในเรื่องทำลายล้างผลาญ แล้วจะไปทำอะไรได้ คนที่จะเป็นใหญ่เป็นโตในโลกนั้น ต้องเป็นประเภทมีน้ำใจเมตตาปรานี มุ่งแต่จะทำให้คนอื่นเป็นสุข ไม่สร้างปัญหาให้แก่ใคร ๆ คนอย่างนี้มีอยู่น้อย มีอยู่ก็พระพุทธเจ้าเท่านั้น เรียกว่ายอด เพราะว่าไม่ได้ให้ร้ายแก่ใคร ไม่ทำใครให้เดือดร้อน มีแต่สร้างสันติให้เกิดขึ้นในสังคม แม้คนเขาจะรบราฆ่าฟันกันก็อุตส่าห์ไปห้าม ว่าอย่ารบกันเลย พูดกันรู้เรื่อง พูดกันก็ได้ ประนีประนอมกันก็ได้ เลยไม่ต้องฆ่าไม่ต้องแกงกัน ได้ทรงกระทำอย่างนั้น ก็เป็นการช่วยเพื่อนมนุษย์ ให้อยู่กันด้วยความสุข ความสงบ ถ้าเราหวังจะสร้างความสุขให้เกิดขึ้นในสังคม เราก็ต้องสร้างความสุขให้เกิดขึ้นในใจเราเสียก่อน

การสร้างความสุขให้เกิดขึ้นในใจของเรานั้น เป็นฐานสำคัญของชีวิต เป็นฐานที่เราควรจะทำให้เกิดขึ้นก่อน เหมือน

กับเราจะสร้างบ้าน มันต้องมีที่ดิน ไม่มีที่ดินแล้วจะไปสร้างตรงไหน ดินนั้นก็ต้องเป็นของเราเองตามกฎหมาย ถ้าดินไม่เป็นของเราตามกฎหมาย เราไปสร้างลงไปมันก็ไม่สำเร็จ เจ้าของเขาจะมาฟ้องขับไล่ เราก็เที่ยวแบกเสาเดินต่อไป ไม่รู้จะปักลงที่ตรงไหนดี ฉันใด เราจะสร้างอะไรให้เกิดขึ้น ในครอบครัวในประเทศชาติ ในสังคม ก็ต้องสร้างที่ตัวเราเสียก่อน คือตั้งต้นที่ตัวเรา ไม่ใช่ตั้งต้นที่อื่น อะไร ๆ มันก็ตั้งต้นที่ตัวเรา

พระพุทธเจ้าของชาวเราทั้งหลาย พระองค์มีความปรารถนาที่จะช่วยโลก ให้พ้นจากความทุกข์ความเดือดร้อน ให้อยู่กันด้วยความสุข พระองค์ก็ทรงกระทำพระองค์เอง ให้ถึงจุดสุขนั้นเสียก่อน ด้วยการลงทุนออกไปบวช ไปศึกษาค้นคว้าธรรมะ เป็นเวลานานถึง ๖ ปี จึงได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ถึงยอดสุขที่พระองค์ปรารถนา ครั้นเมื่อได้สำเร็จเป็นสุขส่วนพระองค์แล้ว ก็ไม่อยู่นิ่งอยู่เฉย ได้นำความสุขนั้นไปประกาศแก่ชาวโลกต่อไป ชี้ทางให้เขาเข้าใจ ว่าอะไรเป็นความสุข อะไรเป็นความทุกข์ อะไรเป็นเหตุให้เกิดอะไรขึ้นในชีวิต พระองค์ได้ทรงกระ-ทำตลอดพระชนม์ชีพ ซึ่งเวลาไม่ใช่น้อย ถึง ๔๕ ปี พระองค์ทำพระองค์ให้เป็นสุขแล้ว ช่วยคนอื่นให้เป็นสุขด้วย

เราว่ายน้ำเป็นจึงจะช่วยคนตกน้ำได้ ว่ายไม่เป็นไปช่วยก็ตายทั้งพ่อทั้งลูกเท่านั้นเอง หรือว่าว่ายเป็นแต่ว่ามันแก่ว่ายไม่ไหว ผลที่สุดก็ไปไม่รอด คนที่เห็นมันก็ไม่ช่วย นี่เรียกว่าไม่มีความสุขในจิตใจคนเหล่านั้น ไม่มีธรรมะอยู่ในใจที่จะสงสารคน ที่จะช่วยกันดึง ช่วยกันทำ ไม่ให้คนมันจมน้ำตายได้ต่อหน้าต่อตา นี่เขาเรียกว่าขาดคุณธรรม ขาดหลักประคับประคองจิตใจ จึงทำให้เกิดเหตุการณ์เช่นนั้นขึ้น ซึ่งไม่ควรจะเกิด นี่เป็นตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นว่า คนเรามันขาดแล้ว อะไรมันก็ขาดไปหมด ถ้าสมบูรณ์แล้วอะไรมันก็สมบูรณ์ไปหมด เราจึงต้องทำชีวิตเราให้สมบูรณ์ขึ้น ด้วยคุณธรรม ด้วยความงามความดี ตามหลักคำสอนในทางพระศาสนา

การทำชีวิตให้สมบูรณ์เป็นเรื่องใหญ่ เป็นเรื่องสำคัญที่เราจะต้องช่วยกันเป็นพิเศษ โดยเฉพาะในปีใหม่นี้ เราถือว่าเป็นปีสำคัญของเมืองไทย เพราะว่าเราได้เป็นไทมาครบ ๒๐๐ ปี คือเป็นกันมานานแล้ว แต่ว่าย้ายบ้านย้ายเมืองบ่อย ๆ ย้ายมาตั้งแต่กรุงสุโขทัย ย้ายมาอยุธยา ย้ายมาอยู่ธนบุรี แล้วก็มาตั้งหลักแหล่งลงที่กรุงเทพ ฯ มาตั้งมั่นคงได้ถึง ๒๐๐ ปี ไม่ใช่เล็กน้อย ๒๐๐ ปีนั้นเป็น ๒๐๐ ปีแห่งการต่อสู้ การฟันฝ่าอุปสรรค ปัญหาต่าง ๆ

เกิดขึ้นมากมาย แต่อาศัยพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จ-พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลนั้น ๆ ที่ทรงปกครองบ้านเมือง เอาตัวรอดมาได้ทุกยุคทุกสมัย รอดมาได้ถึง ๒๐๐ ปี ใน ๒๐๐ ปีนั้นเพื่อนบ้านใกล้เรือนเคียงของเราตกต่ำ ต้องตกต่ำ เพื่อนบ้านใกล้เรือนเคียงเราต้องตกต่ำ หลุดไปเป็นเมืองขึ้นของชนชาติอื่นไป แล้วทำไมเราจึงอยู่รอด

นี่คือเคล็ดลับ ที่เราควรจะสำนึกว่า เราอยู่รอดเพราะอะไร ไม่ใช่อยู่รอดด้วยมีทหารมาก มีกองทัพเกรียงไกรหามิได้ เพราะว่ากองทัพที่เรามีนั้นมันน้อยนิดเหลือเกิน ถ้าจะเทียบกับกองทัพของนักแสวงหาเมืองขึ้นในสมัยนั้น สู้ไม่ได้ กำลังมันห่างไกลกัน แต่ว่าเราก็อยู่ได้ อยู่ได้ด้วยอะไร **นี่แหละอยู่ได้ด้วยธรรมะ**

เรามักจะพูดเป็นภาษาชาวบ้าน พูดว่าพระสยามเทวา-ธิราชช่วยชาติไทยให้รอดพ้นอันตราย พระสยามเทวาธิราชนั้นไม่มีตัวไม่มีตนอะไร เป็นแต่รูปสมมติที่ปั้นขึ้นด้วยความคิดของมนุษย์เท่านั้นเอง

องค์พระสยามเทวาธิราชที่แท้จริงนั้นคืออะไร **คือพระ-ธรรมนั่นเอง** พระธรรมที่อยู่ในน้ำพระทัยของพระเจ้าแผ่นดินนี่

สำคัญ นั่นแหละคือองค์พระสยามเทวาธิราช คือธรรมะนั่นเอง แทนที่เราจะไปกราบไหว้ตัววัตถุที่เขาปั้นไว้ เราก็ต้องไหว้ธรรมะ นึกถึงธรรมะที่อยู่ในน้ำใจของผู้ครองบ้านครองเมือง คือพระเจ้าแผ่นดิน ท่านใช้ธรรมะเป็นหลัก เอาธรรมะมาเป็นเครื่องมือวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แล้วก็อยู่รอดมาได้จนกระทั่งถึงบัดนี้ นั่นแหละคือองค์พระสยามเทวาธิราช คือองค์พระธรรมนั่นเอง พระธรรมในพระพุทธศาสนานั่นแหละ ที่ช่วยบ้านเมืองให้อยู่รอดปลอดภัย ไม่ใช่ว่าเทวดาองค์ไหนมาช่วยดลบันดาลให้รอด ไม่ใช่แต่ธรรมะที่พระเจ้าแผ่นดินนำมาประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ช่วยให้ชาติไทยอยู่รอด ถ้าเราจะขอบคุณก็ต้องขอบคุณพระธรรม ที่ช่วยให้จิตใจของพระเจ้าแผ่นดินอยู่รอด แต่ว่าลำพังพระธรรมก็ทำอะไรไม่ได้ ต้องอาศัยคนประพฤติธรรม ผู้ประพฤติธรรมนั่นแหละ คือคนที่เราควรจะขอบใจให้มากเหมือนกัน เพราะมีธรรมะอยู่ ท่านจึงได้ประพฤติธรรม เราก็ต้องนึกถึงพระพุทธเจ้า นึกถึงพระธรรมที่พระองค์บัญญัติไว้ นึกถึงพระอริยสงฆ์ทั้งหลาย ที่ช่วยสืบต่อพระศาสนามาจนกระทั่งถึงพวกเราทุกวันนี้ แล้วเราก็นึกถึงบรรพบุรุษตั้งแต่เริ่มสร้างชาติ สร้างบ้านเมืองมา ว่าท่านบรรพบุรุษเหล่านั้น ได้ช่วยกันปรึกษา ช่วยกันปฏิบัติ ช่วยกันประกาศ

ธรรมะไว้ไม่ให้สูญไป เราทั้งหลายจึงได้เรียน ได้รู้ ได้ปฏิบัติ ได้เอามาใช้เป็นเครื่องมือต่อสู้กับปัญหาในชีวิตประจำวัน และเราก็อยู่รอดปลอดภัยมาได้ สิ่งที่เราควรนึกถึงก็คือสิ่งนี้ คือตัวพระ-พุทธศาสนา ตัวธรรมะนี่แหละ เป็นสิ่งที่เราควรนึกถึง นึกถึงเฉย ๆ ก็ไม่ได้เรื่องอะไร นึกแล้วเราก็ต้องเอามาใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

พระเจ้าแผ่นดินของประเทศไทย ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ ยุคกรุงเทพ ฯ กรุงศรีอยุธยานั้นมีหลายองค์เหลือเกิน องค์หนึ่งก็ครองไม่เท่าใด ไม่ถึง ๑๐๐ ปีสักองค์หนึ่ง เรียกว่าอยู่ในขนาด ๑๗ ปี ๑๘ ปีอะไรกันอย่างนั้น แล้วก็ล่มกันไปจมกันไป ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น ก็เพราะว่าเกิดการแก่งแย่งกัน แข่งดีกัน ไม่ยอมกันคนนั้นมีสิทธิควรจะได้เป็น เป็นแล้วเพื่อนก็ไปดึงแข้งดึงขาเอาลงมาเสีย แล้วก็คนที่ไปดึงนั้นขึ้นไปนั่งแทน นั่งอยู่ได้สักพักเพื่อนก็ดึงลงมาอีกแหละ กรรมสนองกรรม คือกรรมนี่มันสนองกันอยู่ชัด ๆ กรรมในทางการเมืองนี่เห็นง่ายที่สุดเลย ว่าสนองกันคนที่ทำการปฏิวัติรัฐประหารนี่ ก็เป็นใหญ่อยู่ได้สักพักหนึ่ง เดี๋ยวก็คนอื่นมาปฏิวัติเอาไปอีกแล้ว แล้วคนนั้นก็ได้เป็นอยู่สักพักหนึ่ง คนอื่นก็มาปฏิวัติเอาไปอีกแล้ว มันสนอง สนองกันไปในตัว

เคยเทศน์ไปทีหนึ่งแล้ว นานมาแล้ว บอกว่าหยุดกันเสียทีเถอะ การปฏิวัติแบบนั้นมันไม่จบหรอก มันสนองกรรมกันไม่จบไม่สิ้น หยุดกันเสียที ปกครองกันให้เป็นธรรมกันเสียทีเถอะ ไม่ต้องปฏิวัติกันต่อไป จะได้อยู่กันด้วยความสุขความสงบ

ในสมัยโบราณเราก็เห็นว่า พระเจ้าอชาติศัตรูนี่ฆ่าพ่อ ลูกฆ่าพ่อ แล้วลูกของลูกก็ฆ่าพ่อ พระเจ้าอชาติศัตรูฆ่าพระเจ้าพิมพิสาร เพื่อบัลลังก์ ลูกพระเจ้าอชาติศัตรูฆ่าพระเจ้าอชาติศัตรู เพื่อบัลลังก์ หลานพระเจ้าอชาติศัตรู ฆ่าลูกของพระเจ้าอชาติศัตรู เพื่อบัลลังก์ ฆ่ากันถึง ๓ ชั่วกษัตริย์ สนองกรรมกัน ผลที่สุดประชาชนเห็นว่าไม่ไหวแล้ว ราชวงศ์นี้ไม่ค่อยจะดีแล้ว เพราะว่าฆ่าพ่อกันมา ๓ ชั่วคนแล้ว ก็เลยทำการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ประชาชนเข้ายึดอำนาจแล้วก็สืบต่อมาจนถึงพระเจ้าอโศกมหาราช ครองบ้านครองเมืองให้อยู่เย็นเป็นสุขกันไปพักหนึ่ง ท่านสิ้นบุญไป คนที่ครองราชย์ต่อไม่เข้มแข็ง ก็เลยเปลี่ยนแปลงกันไปตามเรื่อง

กรุงศรีอยุธยาเราก็เป็นอย่างนั้น องค์หนึ่งครองเมือง พอสวรรคต ลูกขึ้นครอง อาไม่ยอมมาแย่งแผ่นดินเอาไป เอาไปครองเสีย แต่ว่าหลานก็ยกให้โดยดีไม่มีเรื่อง แล้วต่อมาอาตาย หลานก็มาเอาไปอีก ลูกของอาก็เคืองอีก มันเป็นอย่างนั้น ไม่มี

ความรัก ไม่มีการให้ มีแต่คิดจะเอา เลยสับสนวุ่นวาย หลายวงศ์กษัตริย์ จนกระทั่งเสียกรุงแก่พม่าในสมัยนั้นแล้วก็มาสร้างกรุงธน

พระเจ้ากรุงธนท่านก็กู้ชาติกู้บ้านเมืองมา อยู่มาก็ ๑๔ ปี ท่านปฏิบัติธรรมมากไปหน่อย ตึงไป จนเสียพระสติฟั่นเฟือนไปหน่อย นึกว่าเป็นพระอรหันต์ ถามพระสงฆ์องค์เจ้าว่า พระสงฆ์นี่ไหว้คฤหัสถ์ที่เป็นพระอรหันต์ได้ไหม พระที่กลัวอันตรายก็เลยถวายพระพรว่า ไหว้ได้ เลยไหว้กันเป็นแถว แต่มีอยู่องค์หนึ่งไม่กล้าไหว้ ไม่ยอม เลยถูกถอดจากตำแหน่งสมณะศักดิ์ แต่ทีหลังก็ได้สมณะศักดิ์คืน ได้เป็นใหญ่เป็นโตต่อไป

ข้าราชการที่พระเจ้าแผ่นดินท่านฟั่นเฟือน ท่านบอกว่าใครจะตามเสด็จไปสวรรค์กับข้าพเจ้าบ้าง คือถ้าตามไปก็ต้องตายทุกคนจะไปกันทั้งนั้น แต่พระยาพัทลุงคางเหล็กนี่ท่านเก่งกว่าใคร ท่านฉลาด ท่านบอกว่าบารมีไม่ถึง ว่าอย่างนั้น ขอให้พระองค์เสด็จไปตามลำพัง เพราะว่าบารมีแก่กล้าแล้ว พวกข้าพระองค์ทั้งหลายนี่บารมียังไม่ถึง ขออยู่ในโลกอันทรมานนี้ต่อไป เลยอยู่รอดไม่เป็นไร พระยาพัทลุงคางเหล็กนี่ก็สำคัญเหมือนกัน เรียกว่ากราบทูลเอาตัวรอดได้ แสดงแววของคนพัทลุงว่าฉลาดพอสมควร (ยอหน่อย) เรียกว่าเอาตัวรอดได้ ไม่ยอมไป นี่ท่านฟั่นเฟือนไปหน่อย แล้วก็เลยต้องเปลี่ยนวงศ์กษัตริย์

พระพุทธยอดฟ้าท่านเป็นเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก ไปปราบประเทศเขมรอยู่ตอนนั้น พอรู้ว่าในกรุงวุ่นวาย ก็รีบเสด็จกลับมา พวกก่อความวุ่นวายนั่นมันอีกพวกหนึ่ง ไม่ใช่พวกของพระยามหากษัตริย์ศึก เป็นพระยาสันกับพวกก่อความวุ่นวายอยู่ ท่านก็เสด็จกลับมา แล้วกลับมาเขาก็ว่ามีบุญบารมีมากกว่าพวกนั้น คนนิยมมากกว่า เป็นแม่ทัพ เลยพวกนั้นก็มาอ่อนน้อมยอมกับพระองค์ ผลที่สุดก็ได้เป็นพระเจ้าแผ่นดิน

เมื่อเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ก็บำรุงส่งเสริมทุกสิ่งทุกประการ พระองค์ตั้งจิตอธิษฐานว่า เราจะเป็นพระเจ้าแผ่นดินบำรุงไพร่ฟ้าประชาชีให้อยู่เย็นเป็นสุข ก็ทรงรวบรวมสิ่งต่าง ๆ หลายอย่างหลายประการ เช่นว่า รวบรวมพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ ที่หนีกระสานซ่านเซ็นไป เพราะถูกพม่ารังแก หลบไปอยู่ตามหัวบ้านหัวเมือง ก็เอามารวมกันที่กรุงเทพฯ ทำสังคายนาร้อยกรองธรรมะวินัยให้ดี มีระเบียบเรียบร้อยต่อไป แล้วก็ทรงจัดการปรับปรุงกฎหมาย การปกครองบ้านเมือง ให้เข้าเป็นระเบียบแบบแผนทุกสิ่งทุกประการ งานที่ทรงกระทำไว้มากมาย

แล้วเวลาจะย้ายเมืองหลวง ท่านย้ายอะไรก่อน คิดถึงพระศาสนาก่อนอื่น ก็เลยมาสร้างวัดก่อน ก่อนจะสร้างวังสร้างวัด

ก่อน คือสร้างวัดพระแก้วนั่นเอง สร้างวัดพระแก้วเสร็จ แต่ไม่เสร็จในยุคของท่าน เพราะว่าใหญ่ แล้วก็ได้เชิญพระแก้วมรกตมาประดิษฐาน มาเสร็จเรียบร้อยได้ฉลองกันในรัชกาลที่ ๓ เพราะว่าสมัยนั้นพระเจ้าแผ่นดินครองเมืองก็ไม่กี่ปี พระพุทธยอดฟ้าครองราชสมบัติดูเหมือน ๑๕ ปีเท่านั้นเอง น้อยไม่นาน เลยมาเสร็จเอาชั้นหลาน วัดพระแก้วนี่ แล้วก็สร้างบ้านสร้างเมืองเรียบร้อย วางแผนวางผังไว้เรียบร้อย เรียกว่าเกาะรัตนโกสินทร์ คือบริเวณพระบรมมหาราชวัง วัดมหาธาตุ วัดโพธิ์ มีคลองหลอดเป็นเขต เรียกว่า เกาะรัตนโกสินทร์ แล้วสร้างกำแพงเมืองกันไปเอาอิฐมาจากอยุธยา สร้างไว้เรียบร้อย

การสืบต่อราชสมบัติ เรียกว่าเรียบร้อย ไม่แก่งแย่งไม่แข่งดีกัน คนที่มีสิทธิ์จะได้ เมื่อไม่ได้ก็ไม่โกรธไม่เคือง แต่กลับไปบวชเสีย ตัวอย่างเช่น เมื่อรัชกาลที่ ๒ สิ้นพระชนม์ ผู้ที่ควรจะได้ครองราชย์ ก็คือเจ้าฟ้ามหามงกุฎ คือรัชกาลที่ ๔ นั่นเอง แต่ว่าพระชนมายุยังน้อยกว่ารัชกาลที่ ๓ รัชกาลที่ ๓ ได้ปฏิบัติราชการในหน้าที่มามาก ข้าราชการทั้งหลาย ไพร่ฟ้าประชาชีก็พอใจ เลยสถาปนาเป็นกษัตริย์รัชกาลที่ ๓

เจ้าฟ้ามหามงกุฎเห็นว่า ท่านไม่ได้เป็นพระเจ้าแผ่นดิน ถ้าจะอยู่เป็นคฤหัสถ์จะลำบาก จะเป็นที่ระแวงสงสัยอาจจะเกิดปัญหา

แก่แผ่นดินแก่บ้านเมืองได้ ท่านเสียสละ ไปบวชเสียเลย การไปบวชของรัชกาลที่ ๔ นับว่าเป็นบุญแก่บ้านแก่เมือง เรียกว่าเหตุ-การณ์มันช่วยให้คนที่จะเป็นพระเจ้าแผ่นดินในกาลต่อไปนี้ ได้เข้าไปบวชในพระศาสนา ทีนี้การไปบวชในพระศาสนาเรื่องก็ไม่มีอะไร แต่ท่านได้ทรงศึกษาภาษาบาลี ภาษาอังกฤษ ภาษาลาตินแล้วก็ศึกษาด้านวิทยาศาสตร์แผนใหม่ จากฝรั่งมังค่า ทรงอบรมพระองค์ในด้านความรู้ประเภทต่าง ๆ ที่จะไปเป็นพระเจ้าแผ่นดินในกาลต่อไป ความจริงท่านไม่ได้หวัง นึกว่าถ้าเราบวชแล้วก็จะบวชกันจนเป็นสังฆราช แต่เพราะว่าเป็นคนเก่ง เมื่อบวชอยู่ก็ได้ทำประโยชน์แก่พระศาสนามากมาย ทรงปฏิรูปพระศาสนาให้ดีขึ้นหลายอย่างหลายประการ

ครั้นเมื่อพระนั่งเกล้ารัชกาลที่ ๓ สวรรคต ข้าราชการพร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ทั้งหลาย ก็มองเห็นว่าเจ้าฟ้ามหา-มงกุฎที่บวชอยู่นั้นแหละ เหมาะที่จะเป็นพระเจ้าแผ่นดินต่อไป ก็เลยไปกราบทูลให้ลาสิกขา ท่านก็ลาสิกขามาเป็นพระเจ้าแผ่นดิน เป็นพระเจ้าแผ่นดินในยุคที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อ เพราะฝรั่งเขากำลังมาหาเมืองขึ้นแถวนี้ แต่ว่าพระองค์สามารถพูดกับฝรั่งได้ เป็นพระเจ้าแผ่นดินองค์แรกในเอเซียก็ว่าได้ ที่ตรัสภาษาฝรั่งโดยไม่

ต้องใช้ล่าม พอพูดจากันได้ เขียนจดหมายติดต่อกันได้เรียบร้อย ก็เลยกลายเป็นมิตรกัน ฝรั่งเขาเห็นว่าประเทศไทยนี้เป็นอารยะประเทศอยู่ ไม่ใช่ป่าเถื่อน ไม่ต้องเข้าไปจัดการก็ได้ คนไทยจัดการกันเองก็ได้ ก็เลยไม่มายุ่งเท่าใด แม้จะรังแกก็ไม่รุนแรง

สมัยรัชกาลที่ ๕ ถูกรังแกบ้าง แต่ก็ไม่รุนแรง เพราะว่าท่านฉลาดนั่นเอง ฉลาดในการคบเพื่อนคบมิตร เช่นคบกับประเทศใหญ่ ๆ ไว้ ที่ไม่มีผลประโยชน์ในทางนี้ ไปคบกับประเทศเยอรมัน ประเทศรัสเซีย ประเทศออสเตรียซึ่งเป็นพระเจ้าแผ่นดินทั้งนั้นในยุคนั้น คบไว้เป็นเพื่อน เขาก็ให้ความช่วยเหลือทำให้ประเทศที่อยากได้ประเทศไทย เกรงใจประเทศเหล่านั้น ก็เลยไม่กล้า นี่เขาเรียกว่าอุบายฉลาด ใช้ธรรมะเป็นเครื่องประกอบในการปกครองบ้านเมือง คือรู้จักผ่อนผันสั้นยาว เข้าหลักที่ว่า รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้เวลา รู้บุคคล รู้ประชุมชน เรียกว่า เป็นธรรมของ สัตบุรุษ คือคนดีทั้งหลาย รู้สิ่งเหล่านี้ถูกต้อง ไม่ใช่รู้เฉย ๆ แต่เอามาใช้ในชีวิตประจำวันด้วย เพราะฉะนั้นจึงอยู่รอดปลอดภัยไม่ต้องเป็นเมืองขึ้นฝรั่ง ประเทศใกล้เคียงไปเป็นเมืองขึ้นเขาหมด เพราะพระเจ้าแผ่นดินไม่ฉลาดแหลมคม ไม่ใช้ธรรมะในการแก้ปัญหา ของไทยเรานั้นแก้ปัญหาด้วยธรรมะ

พม่าก็นับถือพุทธศาสนาเหมือนเรา แต่พระเจ้าแผ่นดินพม่าผยองหน่อย นึกว่าตัวเก่ง เพราะรบเมืองไทยชนะ ๒ ครั้ง นึกว่าฝรั่งมาจะสู้ได้ เรียกว่ามันมวยคนละชั้น จะไปสู้กันได้อย่างไร เลยผลที่สุดก็เรียบร้อยไป เพราะอย่างนี้ แต่ไทยเรารู้ว่าพลเมืองน้อย ทรัพยากรน้อย กำลังคนน้อย เราจะไปสู้ก็ไม่ได้ เราต้องโอนอ่อนผ่อนตาม เขาต้องการอะไร เขาต้องการมาค้าขายทำมาหากิน มันไม่ได้เสียหายอะไร เปิดท่าเรือให้เขาเข้ามาค้าขาย ให้เขามาตั้งห้างตั้งร้าน เขาจะมาเผยแผ่ศาสนา ก็ยินดีต้อนรับ ไม่รังเกียจ เพราะว่าเราใจกว้าง นี่แหละเป็นเหตุให้อยู่รอด

ประเทศไทยอยู่รอดเพราะความเป็นผู้มีใจกว้าง รู้จักรับแขกรู้จักผ่อนผันสั้นยาว รู้จักกำลังตัวกำลังคน กำลังทรัพยากรของแผ่นดิน เจียมเนื้อเจียมตัว ถ่อมตัว ไม่มีทิฏฐิมานะ ไม่ถือดีในเรื่องเวลาที่ไม่ควรจะถือ ก็เลยอยู่รอด รอดเพราะธรรมะ ซึ่งเราเรียกว่า พระสยามเทวาธิราช เนื้อแท้ก็คือพระธรรมนั่นเองที่ได้เอาไปใช้ในชีวิตประจำวันขององค์พระมหากษัตริย์ สมัยนั้น ถ้าจะพูดถึงประชาชนแล้ว ยังไม่ได้เรื่องอะไรเลย เพราะว่าขาดการศึกษา เรียนหนังสือเหมือนกันแต่ยังไม่แพร่หลาย เรียนพออ่านออกเขียนได้คิดเลขถูก เรียนเพื่อไปเป็นข้าราชการ ความคิด

ความอ่านในเรื่องอะไรก็ยังไม่เป็น มอบไว้คนเดียวคือพระเจ้าแผ่นดิน เรียกว่ายกแผ่นดินให้แก่ท่าน สุดแล้วแต่ท่านจะจัดการอย่างไร ถ้าเป็นเรือก็เรียกว่ามอบให้กัปตันพาเรือ ลูกเรือไม่ว่าอะไรทั้งนั้น กัปตันสั่งอะไรก็จะทำตามทั้งนั้น เพราะฉะนั้นคนที่เป็นกัปตันต้องเป็นคนสำคัญจริง ๆ จึงจะนำบ้านเมืองมาได้

เมืองไทยเราได้กัปตันชั้นดีมาตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ จนกระทั่งถึงรัชกาลปัจจุบัน กัปตันดีทั้งนั้น เอาตัวรอดปลอดภัย แต่ว่าสมัยนี้เป็นประชาธิปไตยแล้ว ความรับผิดชอบอยู่ที่รัฐบาลผู้บริหารประเทศชาติ ทำหน้าที่แทนองค์พระเจ้าแผ่นดิน ความอยู่รอดความอยู่ไม่รอด ขึ้นอยู่กับรัฐบาลผู้บริหารบ้านเมือง ถ้าคณะรัฐบาล ๔๐ คนที่เข้าไปบริหารนี้ ใช้ธรรมะเป็นหลัก ดำเนินตามรอยพระยุคลบาทของพระเจ้าแผ่นดินทั้งหลาย ที่ได้กระทำกันมาตั้งแต่เริ่มสร้างกรุงเทพ ฯ บ้านเมืองไปรอด แต่ถ้าเราออกนอกลู่นอกทาง ไม่เอาธรรมะเป็นหลักครองใจ มีความเห็นแก่ตัวแก่ได้เห็นแก่พรรคแก่พวก ต้องการจะทำอะไรให้มันเด่นเฉพาะตัว ไม่ทำงานให้มันเป็นทีมกันแล้ว บ้านเมืองจะไปไม่รอด

ในหลวงรัชกาลที่ ๕ ท่านหวั่นวิตกในเรื่องนี้มาก เวลาที่เกิดปัญหาคับขัน ท่านยังตรัสกับพวกน้อง ๆ ของท่าน กรมพระยาดำรง กรมพระยาเทววงศ์วโรปการ และน้อง ๆ หลายคน

ที่ร่วมงานกัน ปฏิบัติงานเพื่อชาติเพื่อประเทศ ท่านบอกว่า "ฉันอยากตายถ้าบ้านเมืองอยู่ไม่รอด" เรียกว่าท่านพูดออกมาด้วยความรู้สึกในใจ ที่วิตกกังวลมากที่สุด แล้วก็ไม่เสวยพระกระยาหาร พวกน้อง ๆ ที่เป็นเจ้ากรมต่าง ๆ ก็เข้าไปกราบทูลวิงวอนบอกว่า ให้พระองค์ต้องอยู่ต่อไป เพราะถ้าไม่มีพระองค์แล้วเหมือนเรือไม่มีกัปตัน เรือมันจะไปได้อย่างไร มีแต่ลูกเรือไม่มีกัปตัน เรือมันจะไปได้อย่างไร ขอให้ทรงเป็นกัปตันต่อไป พวกหม่อมฉันทั้งหลายก็จะช่วยกันเต็มที่ เพื่อพาเรือไทยให้ผ่านพ้นอุปสรรคด้วยดี แล้วก็เลยยอมเสวยพระกระยาหาร แล้วก็ทำหน้าที่ต่อไป ด้วยความรักความพร้อมเพียงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คือบริหารงานตั้งแต่องค์พระเจ้าแผ่นดิน เสนาบดีทุกพระองค์ซึ่งในสมัยนั้นเป็นน้อง ๆ ของท่านเป็นส่วนมาก มีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ที่จะบริหารประเทศชาติให้อยู่รอดปลอดภัย ไม่คิดเรื่องตัว เอาแต่เรื่องงาน ผลที่สุดก็ผ่านอุปสรรค์มาได้ด้วยดี ให้เราทั้งหลายได้ภูมิใจกันอยู่ในเวลานี้ เราได้อิ่มใจได้ภูมิใจ ได้มาฉลองพระนครครบ ๒๐๐ ปีกันนี้ เพราะอะไร เราต้องนึกย้อนหลังไป ย้อนขึ้นไปถึงงานการที่ท่านทั้งหลายเหล่านั้น ได้กระทำเพื่อชาติเพื่อประเทศของเรา ท่านทำงานมาด้วยความเสียสละอย่างยิ่ง ด้วยความอดทนอย่างยิ่ง ด้วย

ความซื่อสัตย์ต่อประชาชนอย่างยิ่ง ประเทศชาติจึงอยู่รอดมาได้ให้เราได้ฉลอง ๒๐๐ ปีกันในปีนี้

อันนี้เป็นเรื่องที่เราจะต้องมองไปข้างหลัง มองดูประวัติศาสตร์ข้างหลัง จะได้รู้อดีต จะได้เอาอดีตนั้นมาเป็นครูสำหรับใช้ในปัจจุบัน เพื่อสร้างอนาคตต่อไป ถ้าเพียงแต่เราไปร่วมใจกันฉลองสนุกสนานกัน ไปดูภาพยนตร์ในสนามหลวง หรือไปทำอะไรกัน มันก็เท่านั้น มันไม่ได้อะไร ฉลองกันอย่างที่เขาทำกันทั่ว ๆ ไป เหมือนฉลองโบสถ์ฉลองศาลาตามวัดต่าง ๆ มีลิเกมีหนังมีภาพยนตร์มากมาย โฆษณากันป้ายแผ่นโต ๆ แต่ว่าไม่มีอะไรเป็นเครื่องชุบย้อมจิตใจคน ให้เกิดความสำนึกในความเป็นมนุษย์สำนึกในความเป็นไทย สำนึกในความเป็นพุทธบริษัท แล้วมันจะได้อะไรขึ้นมา ถ้าเราทำเพียงเท่านั้น มันไม่ได้

เราจะต้องมานั่งคิดนึกว่า เออ, ทำไมเราจึงต้องฉลองฉลองอะไร เราฉลองความมั่นคงของชาติ ฉลองความเป็นเอกราชของชาติ ฉลองคุณธรรมทั้งหลาย ที่บรรพบุรุษของเราได้ประพฤติปฏิบัติมาตั้ง ๒๐๐ ปี ไม่ให้บ้านเมืองเราล่มจมเสียหาย ไม่ให้เราต้องยิ้มไม่ออก ไม่ให้เราเป็นขี้ข้าคนอื่นชาติอื่น เราปลื้มใจหรือไม่ในสิ่งนี้ ทุกคนปลื้มใจชื่นใจในสิ่งเหล่านี้

เราจึงต้องนึกไปว่า ท่านดำเนินชีวิตมาอย่างไร ท่านรักประเทศอย่างไร รักบ้านเมืองอย่างไร ท่านเสียสละอย่างไร ท่านลำบากมาอย่างไร เพื่อชาติเพื่อบ้านเมืองของเรา ทำให้เราได้อยู่เย็นเป็นสุขมาจนถึงทุกวันนี้ เราต้องคิดถึงสิ่งเหล่านั้น เมื่อคิดถึงสิ่งเหล่านั้นแล้ว เราก็ต้องช่วยกันสร้างเสริมจิตใจของเรา ให้เหมือนกับจิตใจของบรรพบุรุษ ที่ท่านได้ทำมาเพื่อชาติ เพื่อบ้านเมืองของเรา เราอย่าเห็นแก่ตัวกัน อย่าเห็นแก่ได้ อย่าแก่งแย่งแข่งดีกัน อย่าแตกแยกกันเป็นก๊กเป็นเหล่า เป็นพรรคเป็นพวกจนกระทั่งว่าไม่ได้เรื่องอะไร มันไม่ได้

คนสมัยก่อนเขารักกันจริง ๆ ช่วยงานช่วยการกันด้วยน้ำอดน้ำทน รับไปคนละส่วนคนละหน้าที่ ใครมีหน้าที่อะไร เป็นเสนาบดีมหาดไทย ทำงานเต็มที่ เรื่องภายในเรียบร้อย เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ ทำงานติดต่อกับต่างประเทศ ด้วยความสุขุมรอบคอบ ตามแบบคนไทย ท่านก็รับหน้าที่ของท่านไป ภายในเรียบร้อย ภายนอกเรียบร้อย สร้างอะไร ๆ ให้เจริญก้าวหน้าขึ้นมาโดยลำดับ ของไม่มีมันก็มีขึ้น แล้วก็มีขึ้นทีละอย่าง ทีละน้อย ๆ ไปโดยลำดับ ไม่ใช่มีมาก แต่ค่อยทำค่อยไป ค่อยเปลี่ยนไปตามสิ่งที่จะทำได้ เพื่อให้สิ่งนั้นเกิดขึ้นในบ้านในเมืองของเรา เอาตัวอย่างมาจากต่างประเทศ เอามาสร้างขึ้นในบ้านเมืองของเรา

เรามีอะไรดี ๆ อยู่ในบ้านเมือง เพราะว่าท่านเหล่านั้นท่านฉลาด ท่านเอามาสร้างสรรค์ขึ้น ให้เป็นตัวอย่าง เกิดความนิยมขึ้นในราชสำนัก แล้วเกิดความนิยมขึ้นในหมู่ข้าราชการ เกิดความนิยมขึ้นในหมู่ประชาชนต่อไป ท่านทำพระองค์เป็นตัวอย่าง ในเรื่องที่จะให้เกิดให้มีขึ้น ในบ้านในเมืองของเรา มันก็ค่อยมีขึ้นโดยลำดับ ค่อยเป็นค่อยไป ไม่เป็นไปอย่างชนิดวูบวาบวู่วาม อย่างคนใจร้อนใจเร็ว ไม่อย่างนั้น แต่ว่าวางแผนแนบเนียน ว่าจะมีอะไรจะทำอะไรต้องให้คนรู้ให้คนเข้าใจกันก่อน คนไม่รู้ไม่เข้าใจจะให้ทำอะไรมันก็ไม่ได้ ต้องสร้างฐาน คือความรู้ความเข้าใจให้คนยอมรับในสิ่งนั้น แล้วก็ทำสิ่งนั้นให้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน สิ่งต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นในแง่สร้างสรรค์ ในแง่ความเจริญก้าวหน้า

คนไทยเราสมัยก่อนนี้ การศึกษายังน้อย จะทำอะไรก็ทำมากไม่ได้ ต้องไปจ้างชาวต่างประเทศให้มาช่วย ให้ช่วยสร้างงานสร้างการรถไฟ ไปรษณีย์ โทรเลข การประปา การไฟฟ้า ถนนหนทางอะไรต่าง ๆ ไปจ้างเขามาเป็นที่ปรึกษาหารือ แล้วคนที่จ้างมาล้วนแต่เป็นคนมาด้วยดี ตั้งใจมาทำงานให้แก่บ้านเมือง เพราะว่าทางฝ่ายโน้นเขาเลือกให้ จ้างคนประเทศไหน พระเจ้าแผ่นดินประเทศนั้นเลือกให้ ไม่ใช่จ้างส่งเดชมาอย่างนั้น ไม่ใช่

เขาเลือกส่งมาให้ ไม่ให้เสียชื่อ เลือกคนดีในประเทศนั้นมาให้เอามาช่วยสร้างงานให้แก่ประเทศไทย แล้วก็ได้คนดีมา

เขามาแล้วเราต้อนรับดี เลี้ยงดูดี เขาก็รักบ้านรักเมืองไทย บางคนมาแล้วก็ไม่กลับไปบ้านไปช่อง อยู่มันเสียในเมืองไทยเลย มีครอบครัวกับคนไทย อยู่เป็นไทยไป หลายสกุลที่ทำงานเป็นประโยชน์แก่บ้านแก่เมืองอยู่นี่ สืบต่อจากคนที่เขาส่งมาเป็นที่ปรึกษา แล้วก็มากลายเป็นสกุลของไทย ได้ทำงานเป็นประโยชน์แก่ประเทศไทยอยู่ในสมัยนี้ มีอยู่หลายสกุลซึ่งมาจากฝรั่งเหล่านั้น อันนี้ก็เพราะว่า คุณธรรมของคนไทย ทำให้คนที่มารัก อะไรทำให้เขารัก ธรรมะของคนไทย ทำให้คนรัก คือความเป็นผู้มีใจกว้าง อารีอารอบเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อ่อนน้อมถ่อมตน ยอมรับฟังคำแนะนำของคนเหล่านั้นด้วยดี ให้เขาปฏิบัติงานตามความสามารถเพื่อความเจริญของเรา เขาก็พอใจ รักคนไทย รักเมืองไทย ก็เพราะเราประพฤติธรรม จึงทำให้เขารักเขาชอบใจ นี่ก็คืออาศัยธรรมะที่เราเอามาใช้อยู่ ธรรมะช่วยเรา ทำให้เราอยู่รอดมาได้ กิจการทั้งหลายก็เจริญขึ้น จนกระทั่งคนไทยเราได้เรียนได้ศึกษาพอจะช่วยตัวเองได้ เราก็ทำของเราเอง

มาในยุคนี้ เรียกว่าคนไทยช่วยตัวเองได้แล้ว เพราะงานของท่านเหล่านั้น ท่านสร้างไว้ ท่านปลูกไว้ ท่านรดน้ำพรวนดิน

ท่านใส่ปุ๋ยให้ ต้นไม้แห่งปัญญาคือความเจริญ งอกงามขึ้นในสังคมไทย กิจการต่าง ๆ ก็เจริญขึ้น ลองไปศึกษา เช่นเรื่องการพยาบาลเป็นตัวอย่าง คนไทยสมัยก่อนไม่ชอบไปโรงพยาบาล ต้องจ้างให้ไปรักษาที่โรงพยาบาล ตั้งโรงพยาบาลศิริราชแล้ว ไม่ใช่ว่าจะมีคนไปรักษา เจ้านายต้องไปป่วยเป็นตัวอย่าง ให้เขารักษาให้เขาดู คนจึงไป ๆ กัน ไปแล้วก็ต้องให้รางวัลแก่คนป่วย ไม่ใช่เอาสตางค์ของเขาหรอก คนเขาไม่ไป เขากินแต่ยาต้ม ตามบ้านทั่ว ๆ ไป ยังไม่นิยมการรักษาแผนใหม่ ตั้งขึ้นแล้วก็ลำบาก ไม่มีคนไข้ โรงพยาบาลสร้างแล้วไม่มีคนไข้สมัยก่อน ต้องไปเที่ยวหาคนไข้มา แต่พอตั้งมานาน ๆ ด้วยความอดทน ด้วยความตั้งใจจริง เงินทองไม่พอ เจ้านายท่านไปเที่ยวหามา หาเงินมา เช่นว่าสมเด็จพระราชบิดา เรียกว่า **พระบิดาแห่งวงการแพทย์**

ทำไมจึงเรียกอย่างนั้น เพราะท่านลงทุนไปเรียนแพทย์ด้วยตนเอง เพื่อจะมารักษาคนไทย แต่มารักษาไม่ได้ เพราะคนไทยไม่ยอมให้เจ้านายรักษา เกรงใจ เคารพ ไม่ยอมเป็นคนป่วยให้ท่านรักษาเสียแล้ว ต้องไปอยู่บ้านนอก ไปอยู่เชียงใหม่ ไปอยู่กับฝรั่งในโรงพยาบาลฝรั่ง แล้วเห็นว่ากิจการแพทย์มันไม่ไหว เงินทองมันน้อย ท่านเลยไปอเมริกา ไปเที่ยวหาฝรั่งมั่งค่าที่เขาร่ำรวย สตางค์เขาเยอะแยะ ให้เขาเซ็นเช็คให้สักใบหนึ่ง ได้เงิน

มา ๑๐ ล้าน ๒๐ ล้าน สมัยก่อนเงินมันเยอะ ได้มาเท่านั้นก็เอามาสร้างโรงพยาบาล ส่งนักเรียนแพทย์ไปเรียนต่อ ส่งนางพยาบาลไปเรียนต่อ นี่งานที่ผู้ใหญ่ท่านทำ

พระเจ้าแผ่นดินท่านทำมาโดยลำดับ คนสมัยใหม่อาจจะไม่เห็นคุณค่าของสิ่งเหล่านี้ เพราะไม่ได้อ่านประวัติศาสตร์ ไม่ได้ศึกษาเรื่องอดีตของท่านเหล่านั้น แต่ว่าถ้าเราได้ศึกษาแล้วจะรู้สึกว่า ท่านทำงานไว้มาก เป็นประโยชน์แก่ชาติแก่บ้านเมือง เพราะฉะนั้นเราจึงได้ดีใจกัน จึงได้มาฉลองกันในปีนี้ นี่เรียกว่าเริ่มการฉลองมาแล้ว ทำกันมาแล้ว ฉลองกันไปเรื่อยๆ ขอให้เรามาฉลองกันด้วยการประพฤติธรรม มาอยู่กันด้วยธรรม ในปี ๒๕๒๕ ให้เรียกว่า เราอยู่ด้วยธรรม

อยู่ด้วยธรรม ข้อสำคัญก็คือมีเมตตาต่อกัน รักใคร่เอ็นดูกัน เอาใจใส่ต่อกัน ช่วยเหลือกันฉันพี่น้อง อย่าได้คิดเบียดเบียนกัน อย่าได้คิดทำอะไร ให้ใครเกิดความทุกข์ความเดือดร้อน ให้ตั้งจิตอธิษฐานไว้ว่า ในปี ๒๕๒๕ เราจะอยู่ด้วยความเมตตาปรานี อยู่ด้วยความเสียสละด้วยการเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว สิ่งใดที่เราทำให้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ได้ ก็ทำ อย่าชักช้า

อย่าเสียเวลา เดี๋ยวมันจะตายเสียก่อน แล้วจะไม่ได้ทำ รีบจัดรีบทำสิ่งนั้น ให้เป็นประโยชน์ เป็นความสุขแก่เพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย ทุกวัน ๆ ในวิถีชีวิต ขอให้ได้ทำอะไรสักอย่าง ที่เป็นประโยชน์ เป็นความสุขแก่เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน แก่คนที่อยู่ร่วมกัน แก่คนบ้านใกล้เรือนเคียง แก่ส่วนรวม คือประเทศชาติ ขอให้ได้กระทำ ทำแล้วจะได้สบายใจ ภูมิใจอิ่มใจ ว่าวันนี้เราไม่ได้อยู่เปล่า แต่เราได้อยู่เพื่อทำชีวิตให้เป็นประโยชน์แก่คนอื่นแล้ว ตามสมควรแก่ฐานะ ไม่ว่าจะเป็นชาวบ้านเป็นชาววัด ให้คิดอย่างนั้น ให้คิดว่า เราจะใช้ชีวิตอย่างไร จึงจะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม ร่วมฉลอง ๒๐๐ ปีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ด้วยการประพฤติธรรม ตามหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ช่วยยกระดับจิตใจ ให้ใหม่ให้สูง ให้สวยสดงดงามด้วยเครื่องประดับ คือพระธรรมตลอดไป ก็จะเป็นประโยชน์ เป็นความสุข แก่พวกเราทั้งหลาย

ดังที่ได้กล่าวมาในวันนี้ ก็พอสมควรแก่เวลา ขอยุติไว้เพียงเท่านี้.

พระคาถา ชินบัญชร

ของ

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังษี

(ก่อนสวดเริ่มต้นภาวนา)

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมา สมฺพุทฺธสฺส

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมา สมฺพุทฺธสฺส

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมา สมฺพุทฺธสฺส

พระคาถา ชินะบัญชระ

ชะยาสะนากะตา พุทธา เชตวา มารัง สวาหะนัง

จะตุสัจจาสะภัง ระสัง เย ปิวิงสุ นะราสะภา

ตัณหังกะราทะโย พุทธา อัฏฐะวีสะติ นายะกา

สัพเพ ปติฏฐิตา มัยหัง มัตถะเก เต มุนิสสะรา

สีเส ปติฏฐิโต มัยหัง พุทโธ ธัมโมทะวิโลจะเน

สังโฆ ปติฏฐิโต มัยหัง อุเร สัพพะคุณากะโร

หะทะเย เม อะนุรุทโธ สารีปุตโต จะทักขิเณ

โกณฑัญโญ ปิฏฐิภาคัสมิง โมคคัลลาโน จะ วามะเก

ทักขิเณ สะวะเน มัยหัง อาสุง อานันทะราหุโล
กัสสะโป จะ มะหานาโม อุภาสุง วามะโสตะเก
เกสะโต ปิฏฐิภาคัสมิง สุริโยวะ ปะภังกะโร
นิสินโน สิริสัมปันโน โสภิโต มุนิปุงคะโว
กุมาระกัสสะโป เถโร มะเหสี จิตตะวาทะโก
โสมัยหัง วะทะเน นิจจัง ปติฏฐาสิ คุณากะโร
ปุณโณ อังคุลิมาโล จะ อุปาลี นันทะสีวะลี
เถราปัญจะ อิเม ชาตา นะลาเต ติละกา มะมะ
เสสาสีติ มะหาเถรา วิชิตา ชินะสาวะกา
เอเตสีติ มะหาเถรา ชิตะวันโต ชิโนระสา
ชะลันตา สีละเตเชนะ อังคะมังเคสุ สัณฐิตา
ระตะนัง ปุระโต อาสิ ทักขิเณ เมตตะสุตตะกัง
ธะชัคคัง ปัจฉะโต อาสิ วาเม อังคุลิมาละกัง
ขันธะโมระปะริตตัญจะ อาฏานาฏิยะสุตตะกัง
อากาเส ฉะทะนัง อาสิ เสสา ปาการะสัณฐิตา
ชินา นา นาวะระสัง ยุตตา สัตตัปปา การะลังกะตา
วาตะปิตตาทิสัญชาตา พาหิรัช ฌัตตุปัททะวา
อะเสสา วินะยัง ยันตุ อะนันตะ ชินะเตชะสา

วะสะโต เมสะกิจเจนะ สะทาสัมพุทธะ ปัญชะเร
ชินะปัญชะระ มัชฌัมหิ วิหะรันตัง มะหิตะเล
สะทา ปาเลนตุ มังสัพเพ เต มะหาปุริสาสะภา
อิเจวะมันโต สุคุตโต สุรักโข
ชินานุภาเวนะ ชิตูปัททะโว
ธัมมานุภาเวนะ ชิตาริสังโค
สังฆานุภาเวนะ ชิตันตะราโย
สัทธัมมานุภาวะปาลิโต จะรามิ ชินะปัญชะเรติ

ปุตตะกาโม ลเภ ปุตตัง ธนกาโม ลเภ ธนัง
อัตถิ กาเย กายญาย เทวานัง ปิยตัง สุตวา ฯ

การเรียนพระคาถาชินบัญชร

การเรียนพระคาถาชินบัญชรให้เป็นผลดีนั้น วันแรกเรียนควรเป็นวันพฤหัสบดี โดยใช้ธูปหอม ๙ ดอก เทียนแท้ (ขาว) ๒ เล่ม ดอกบัวขาว ๙ ดอก ดอกมะลิ ๑ พาน หรือใส่ในที่อันควรบูชาคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ บิดา มารดา บรรพชนต้นตระกูลผู้ให้กำเนิดมาในสายตรง และสมเด็จพระ-

พุฒาจารย์ (โต) พรหมรังษี ซึ่งเรียกสั้น ๆ ว่าหลวงพ่อโต พรหมรังษี แล้วจึงอธิษฐานขอเรียนพระคาถานี้ให้จำได้โดยเร็ว ใช้ได้เป็นผลดี พระคาถานี้มีคุณสุดจะพรรณนาแก่ผู้นับถือมั่น จะเป็นผลดียิ่งแก่ผู้นับถือมั่นในพระรัตนตรัยและหลวงพ่อสมเด็จ-พระพุฒาจารย์ (โต) พรหมรังษี และพระคาถาอย่างอัศจรรย์

คำแปลพระคาถาชินบัญชร

แปลโดย สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (แสง ปัญญาทีโป)

ขอให้พระพุทธนราสภาจอมมุนีนายกทั้ง ๒๘ พระองค์ มีพระพุทธเจ้าพระนามว่า ตัณหังกะเป็นอาทิ บรรดาที่ประทับนั่งเหนืออาสนะชัย ทรงชำนะมารพร้อมพาหนะ ได้ดื่มรสคือจตุ-สัจจธรรมอันประเสริฐ จงมาประดิษฐานอยู่ ณ เบื้องกระหม่อมของข้าพเจ้า

ขอให้พระพุทธ จงมาประดิษฐานอยู่เหนือเศียรเกล้าแห่งข้าพเจ้า

ขอให้พระธรรม จงมาประดิษฐานอยู่ที่ตาทั้งสองของข้าพเจ้า

ขอให้พระสงฆ์องค์บ่อเกิดแห่งคุณความดีทั้งปวง จงมาประดิษฐานอยู่ที่อุระแห่งข้าพเจ้า

ขอให้พระอนุรุทธเถระ จงมาประดิษฐานอยู่ที่ดวงหทัยแห่งข้าพเจ้า พระสารีบุตรจงมาประดิษฐานอยู่ ณ เบื้องขวา พระโกณฑัญญะจงอยู่ ณ เบื้องหลัง และพระโมคคัลลานะจงมาอยู่ ณ ส่วนเบื้องซ้าย

ขอให้พระอานนท์และราหุลจงอยู่ ณ โสตเบื้องขวา พระกัสสปและพระมหานามทั้งสององค์ จงอยู่ ณ โสตเบื้องซ้าย

ขอให้พระพุทธโสภิตจอมมุนี ทรงสมบูรณ์ด้วยสิริความสว่าง (แก่ประชาชน) ประดุจดวงอาทิตย์จงสถิตนั่ง ณ ส่วนเบื้องหลังตั้งแต่ริมผมขึ้นไป (แห่งข้าพเจ้า)

ขอให้พระกุมารกัสสปเถระ ผู้มีวาทะอันไพจิตรเป็นบ่อเกิดแห่งคุณความดีอันยิ่งใหญ่ จงมาประดิษฐานอยู่ที่ปาก (วทเน) แห่งข้าพเจ้าเป็นเนืองนิจ

ขอให้พระเถระ คือ พระปุณณะ พระองคุลิมาล พระอุบาลี พระนันทะและพระสีวลี ๕ องค์นี้ จงเกิดเป็นประดุจต่อมไฝหรือรอยเจิมที่นลาต (หน้าผาก) แห่งข้าพเจ้า

ขอให้พระอสีติมหาเถระชินสาวกชิโนรส ผู้พิชิตชำนะมาร รุ่งโรจน์อยู่ด้วยเดชแห่งศีลนอกจากนั้น จงมาสถิตอยู่ที่อวัยวะน้อยใหญ่ (แห่งข้าพเจ้า)

ขอพระรัตนสูตรจงอยู่ข้างหน้า เมตตสูตรจงอยู่ข้างขวา ธชัคคสูตรจงอยู่ข้างหลัง อังคุลิมาลสูตรจงอยู่ข้างซ้าย ขันธปริตร โมรปริตรและอาฏานาฏิยสูตร จงเป็นเพดานกางกั้นในอากาศ ขอบรรดาพระสูตรอันประเสริฐต่าง ๆ ของพระชินะ นอกจากนั้น จงตั้งเป็นประดุจกำแพงล้อมไว้ ๗ ชั้น

เมื่อข้าพเจ้ายังดำเนินกิจของตนอยู่ (เข้าใจว่าบวชอยู่) ในธรรมวินัยอันเป็นระบบแห่งพระสัมมาสัมพุทธะ ขอให้บรรดาอุปัทวันตรายทั้งภายนอกและภายใน อันเกิดแต่ลมร้ายและศัตรูเป็นอาทิ จงถึงความย่อยยับไปด้วยเดชแห่งพระชินมุนีอันหาที่สุดมิได้โดยไม่เหลือในกาลทุกเมื่อ

ขอให้ พระพุทธองค์ผู้เป็นพระมหาบุรุษอันประเสริฐทั้งมวลนั้น จงช่วยคุ้มครองป้องกันข้าพเจ้า ผู้ยังอยู่ ณ ท่ามกลางแห่งพระธรรมวินัยอันเป็นระบบพระชินมุนี ณ พื้นปฐพีนี้ทุกเมื่อเทอญ

ข้าพเจ้าซึ่งพระมหาบุรุษเหล่านั้น คุ้มครองรักษาดีแล้วในภายในเป็นอันชำนะแล้วซึ่งอุปัทวะภัยด้วยชินานุภาพ ชำนะ

แล้วซึ่งข้าศึกคือกิเลส (เครื่องข้อง) ด้วยธรรมานุภาพ ชำนะแล้วซึ่งอันตรายด้วยสังฆานุภาพ อันอานุภาพแห่งพระสัทธรรมคุ้มครองแล้ว อยู่ประพฤติพรหมจรรย์ในระบบของพระชินพุทธเจ้าแล ฯ

ท่านผู้ใดที่มีพระสมเด็จ ฯ ท่องพระคาถานี้ให้ได้จะได้เกิด ความขลัง ความศักดิ์สิทธิ์ และจะเกิดลาภสการต่างๆ ตามความปรารถนาของท่านทุกประการ

คำแผ่เมตตา

สัพเพ สัตตา อะเวรา อัพ์ยาปัชฌา

อะนีฆา สุขี อัตตานัง ปะริหะรันตุ

สัต์ว์ทั้งหลาย ที่เป็นเพื่อนทุกข์

เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น

จงเป็นสุข เป็นสุขเถิด

อย่าได้มีเวร ซึ่งกันและกันเลย

จงเป็นสุข เป็นสุขเถิด

อย่าได้เบียดเบียน ซึ่งกันและกันเลย

จงเป็นสุข เป็นสุขเถิด

อย่าได้มีความทุกข์กาย ทุกข์ใจเลย

จงมีความสุขกาย สุขใจ

รักษาตน ให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งสิ้นเถิด ฯ

กรวดน้ำย่อ

อิทัง โน ญาตีนัง โหตุ สุขิตา โหนตุ ญาตะโย ฯ